

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Κ΄ - ΣΥΝΟΔΟΣ Β΄

Ε Κ Θ Ε Σ Η

ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΝΙΚΗΤΑ Μ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗ

ΑΘΗΝΑ 2025

**ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Κ΄ - ΣΥΝΟΔΟΣ Β΄**

ΕΚΘΕΣΗ

**ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ**

**ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΝΙΚΗΤΑ Μ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗ
ΑΘΗΝΑ 2025**

**ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Κ΄ - ΣΥΝΟΔΟΣ Β΄**

ΕΚΘΕΣΗ

**ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ**

ΠΡΟΣ ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Περιεχόμενα

I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, κ. ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΦΟΡΤΩΜΑ.....	1
II. ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ, ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	13
III. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΚΛΗΘΕΝΤΕΣ ΣΕ ΑΚΡΟΑΣΗ.....	15
IV. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ.....	21
1. «Ελληνική πολιτιστική κληρονομιά και δημιουργία στο διεθνές περιβάλλον».....	23
Εισηγήτρια: Αθανασία (Σία) Αναγνωστοπούλου, Μέλος της Επιτροπής	
2. «Πολιτικές του Υπουργείου Εξωτερικών για τον Απόδημο Ελληνισμό - Στρατηγικό Σχέδιο 2024-2027».....	31
Εισηγητής: Αλέξανδρος Καζαμίας, Μέλος της Επιτροπής	
3. «Ενημέρωση των Μελών της Επιτροπής από τον Πρόεδρο και μέλη του American Hellenic Institute (A.H.I.)»	35
Εισηγητής: Φίλιππος Φόρτωμας, Πρόεδρος της Επιτροπής	
4. «Ελληνική Επιστημονική Διασπορά και Καινοτομία»	39
Εισηγητής: Φίλιππος Φόρτωμας, Πρόεδρος της Επιτροπής	
5. «Επενδύοντας στο ανθρώπινο κεφάλαιο: διατήρηση ταλέντου και δημογραφική αναγέννηση»	43
Εισηγητής: Αλέξανδρος Καζαμίας, Μέλος της Επιτροπής	
6. «Τεχνητή Νοημοσύνη, Ελπίδες και Φόβοι».....	47
Εισηγητής: Γεώργιος Ρούντας, Μέλος της Επιτροπής	
7. «Ενημέρωση για τη δράση της πρώτης δεξαμενής σκέψης (think tank) της Ελληνικής Διασποράς: Ινστιτούτο Πολιτικής «Δέον» (Deon Policy Institute)»	71
Εισηγητής: Στυλιανός (Στέλιος) Πέτσας, Μέλος της Επιτροπής	
8. «Ψηφιακά Εργαλεία και Απόδημος Ελληνισμός».....	83
Εισηγητής: Αθανάσιος Παπαθανάσης, Μέλος της Επιτροπής	
9. «Παγκόσμια Ημέρα Ελληνικής Γλώσσας: Σημασία και Προεκτάσεις» ...	89
Εισηγητής: Σταύρος Μιχαηλίδης, Μέλος της Επιτροπής	
10. «Δράσεις του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης για την προσέλκυση Ελλήνων του εξωτερικού».....	93
Εισηγητής: Γεώργιος Νικητιάδης, Α΄ Αντιπρόεδρος της Επιτροπής	
11. «Παγκόσμια Διακοινοβουλευτική Ένωση Ελληνισμού (Πα.Δ.Ε.Ε.): Θέματα που αφορούν στην Ομογένεια και τις σχέσεις της με την Ελλάδα»	99
Εισηγητής: Γεώργιος Ψυχογιός, Μέλος της Επιτροπής	
V. ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.....	103

I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, κ. ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΦΟΡΤΩΜΑ

Κατά τη Β΄ Σύνοδο της παρούσας Περιόδου, είχαμε την ευκαιρία να συνεχίσουμε το έργο που ξεκινήσαμε στην Α΄ Σύνοδο, εστιάζοντας στο να διοργανώσουμε συνεδριάσεις με ενδιαφέρουσες θεματικές και καλεσμένους διεθνείς προσωπικότητες με σπουδαίο έργο.

Η στόχευσή μας ήταν να πραγματευθούμε ζητήματα σύγχρονα με πρακτικό ενδιαφέρον για τον ελληνισμό της διασποράς και όχι να αναλωθούμε μόνο σε θεωρητικές - ιστορικές προσεγγίσεις. Ο στόχος αυτός επιτεύχθη, καθώς οι συνεδριάσεις μας τροφοδότησαν τον δημόσιο διάλογο με σκέψεις, προτάσεις και προβληματισμούς που οδήγησαν σε εξελίξεις μείζονος σημασίας για τον ελληνισμό όπου γης. Αναφέρομαι ειδικά στην καθιέρωση από την UNESCO της 9^{ης} Φεβρουαρίου ως Παγκόσμιας Ημέρας Ελληνικής Γλώσσας, η οποία έλαβε χώρα έξι μήνες μετά την συνεδρίαση της Επιτροπής μας με θέμα «Ελληνική πολιτιστική κληρονομιά και δημιουργία στο διεθνές περιβάλλον», κατά την οποία το ζήτημα τέθηκε μετ' επιτάσεως ενώπιον του κ. Γιώργου Κουμουτσάκου, Μόνιμου Αντιπροσώπου της Ελλάδος στην Ουνέσκο (UNESCO).

Η παρούσα Έκθεση αποτυπώνει το συμπέρασμα όλων των συνεδριάσεων της Επιτροπής, ώστε να παράσχει όχι μόνο στον μελλοντικό ιστορικό, αλλά και σε κάθε συμπολίτη μας σήμερα, ένα σύντομο και ευανάγνωστο κείμενο, που θα διευκολύνει την επαφή και την κατανόηση ορισμένων πτυχών του πολύπλευρου ζητήματος του ελληνισμού της διασποράς.

Είναι αυτονόητο ότι η Επιτροπή αυτή έχει διακομματικό και υπερκομματικό χαρακτήρα, όπως σταθερά επαναλαμβάνω διαρκώς. Ο χαρακτήρας αυτός της Επιτροπής μας αποτελεί τιμή για όλους μας, καθέναν ξεχωριστά, και επιβεβαιώνει τελικά την ενότητά μας και το αίσθημα ευθύνης απέναντι στο Ελληνικό Κοινοβούλιο και τελικά τον ελληνικό λαό.

Για την πληρότητα της αποτύπωσης του έργου της Επιτροπής περιλαμβάνεται στην παρούσα Έκθεση, όπως πράξαμε και κατά την προηγούμενη Σύνοδο, μία επιπλέον αναφορά στις δραστηριότητες που αναπτύξαμε πέραν των συνεδριάσεων της Επιτροπής μας και συγκεκριμένα σε εθιμοτυπικές συναντήσεις που είχαμε, καθώς και σε επισκέψεις στο εξωτερικό που μας έφεραν πιο κοντά στα κέντρα της ελληνικής διασποράς.

A. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ

➤ Επίσκεψη του Προέδρου της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς στους Δήμους της Γκρέτσια Σαλεντίνα στην Κάτω Ιταλία

Τους Δήμους της Γκρέτσια Σαλεντίνα στην Κάτω Ιταλία επισκέφθηκε ο Πρόεδρος της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς, κ. Φίλιππος Φόρτωμας, το διάστημα από τις 13 έως τις 16 Μαρτίου.

Κατά τη διάρκεια της επίσκεψής του, ο κ. Φόρτωμας συναντήθηκε με μέλη της ελληνικής ομογένειας, τους Δημάρχους της Ένωσης Δήμων της Γκρέτσια Σαλεντίνα, καθώς και με φορείς που εργάζονται για τη διατήρηση της ελληνικής πολιτιστικής και γλωσσικής κληρονομιάς της περιοχής. Στόχος των επαφών αυτών ήταν η ενίσχυση των δεσμών της ελληνικής πολιτείας με τους ελληνόφωνους πληθυσμούς της Κάτω Ιταλίας και η ανάδειξη πρωτοβουλιών για τη διατήρηση της γκρεκάνικης γλώσσας και παράδοσης.

Το πρόγραμμα της επίσκεψης περιλάμβανε συναντήσεις σε δήμους όπως η Καλημέρα, Castrignano dei Greci, Cutrofiano, Corigliano d'Otranto, Zollino και Martano, όπου ο κ. Φόρτωμας συζήτησε με εκπροσώπους των τοπικών αρχών και πολιτιστικών συλλόγων για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ελληνόφωνες κοινότητες και τους τρόπους στήριξής τους.

Η επίσκεψη αυτή αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης πρωτοβουλίας της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς για την ενίσχυση των δεσμών και τη διατήρηση της ελληνικής πολιτιστικής ταυτότητας και κληρονομιάς όπου αυτή επιβιώνει ανά τον κόσμο.

➤ Επίσκεψη του Προέδρου της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς στον Καναδά

Ο κ. Φόρτωμας, υπό την ιδιότητά του ως Προέδρου της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς, επισκέφθηκε τον Καναδά στο πλαίσιο των εορτασμών για την εθνική επέτειο της 25ης Μαρτίου, από τις 20 έως τις 24 Μαρτίου 2025. Ειδικότερα, επισκέφθηκε το Μόντρεαλ, όπου είχε την ευκαιρία να συμμετάσχει στις εορταστικές εκδηλώσεις, να συναντηθεί με εκπροσώπους της ομογένειας, καθώς και να καταθέσει στεφάνι προς τιμήν των αγωνιστών του 1821.

Πιο συγκεκριμένα, την Παρασκευή 21 Μαρτίου 2025, ο κ. Φόρτωμας παρέστη

στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στον Δήμο Λαβάλ για τον εορτασμό της εθνικής μας επετείου, σε κλίμα ιδιαίτερης συγκίνησης. Στη συνέχεια, επισκέφθηκε τον Ιερό Ναό Αγίου Γεωργίου, όπου είχε συνάντηση με τον Σεβασμιώτατο Αρχιεπίσκοπο Καναδά, κ. Σωτήριο. Κατά τη συνάντησή τους, συζητήθηκαν θέματα που αφορούν τη διατήρηση της ελληνικής γλώσσας, της ορθόδοξης πίστης και των ελληνικών παραδόσεων στην ομογένεια. Ο κ. Φόρτωμας εξήρε τη διαχρονική προσφορά της Εκκλησίας στη συσπείρωση και στήριξη των Ελλήνων του Καναδά και το πολύτιμο έργο της.

Ακολούθησε επίσκεψη στην Ελληνική Κοινότητα Μείζονος Μόντρεαλ, όπου συναντήθηκε με τον Πρόεδρό της, Δρ Γεώργιο Τσούκα. Ο κ. Φόρτωμας ενημερώθηκε για το έργο της κοινότητας και επισκέφθηκε το ημερήσιο ελληνικό σχολείο «Σωκράτης-Δημοσθένης», όπου είχε την ευκαιρία να συνομιλήσει με μαθητές και εκπαιδευτικούς. Ο Πρόεδρος της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς τόνισε τη σημασία της ελληνικής εκπαίδευσης στο εξωτερικό και τη διατήρηση της γλώσσας μας στις νέες γενιές των ομογενών.

Στη συνέχεια, συμμετείχε σε συνάντηση με εκπροσώπους των ομογενειακών ΜΜΕ, όπου τόνισε τη σημασία της ενημέρωσης και της επικοινωνίας για τη διατήρηση των δεσμών της ομογένειας με την Ελλάδα. Τόνισε επίσης ότι τα μέσα ενημέρωσης της διασποράς διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της ελληνικής ταυτότητας και τη σύνδεση των ομογενών με την πατρίδα.

Το Σάββατο, 22 Μαρτίου 2025, ο κ. Φόρτωμας κατέθεσε στεφάνι στο Μνημείο του Άγνωστου Στρατιώτη στο Λαβάλ, αποτίοντας φόρο τιμής στους ήρωες του 1821, ενώ την επομένη παρευρέθηκε στην επίσημη δοξολογία στον Ιερό Ναό Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, όπου μαζί με την ομογένεια τίμησε τη μεγάλη επέτειο του ελληνισμού. Στη συνέχεια, παρακολούθησε τη μεγάλη παρέλαση για την 25η Μαρτίου στο Μόντρεαλ, όπου εκατοντάδες ομογενείς, μαθητές ελληνικών σχολείων και πολιτιστικοί σύλλογοι, ντυμένοι με παραδοσιακές στολές, απέτισαν φόρο τιμής στους ήρωες της επανάστασης.

Στη δεξίωση της Ελληνικής Κοινότητας Μείζονος Μόντρεαλ, σε συνεργασία με το Γενικό Προξενείο, βρέθηκε ανάμεσα στην ελληνική κοινότητα. Απευθυνόμενος προς τους Έλληνες, αναφέρθηκε στη σημασία της Επανάστασης του 1821 και στον κομβικό ρόλο της ομογένειας στη διατήρηση της ελληνικής ταυτότητας. Τόνισε πως οι Έλληνες της διασποράς αποτελούσαν και αποτελούν τους καλύτερους πρεσβευτές της μητέρας Ελλάδας και πως η ελληνική πολιτεία

αναγνωρίζει και στηρίζει το πολύτιμο έργο τους.

Στο περιθώριο των εργασιών αυτών είχε συναντήσεις με εκλεγμένους ελληνικής καταγωγής στα κοινοβούλια του Καναδά, με εκπροσώπους της Καναδικής Κυβέρνησης, μεταξύ αυτών και την Υπουργό Εξωτερικών κυρία Μέλανι Τζολί, και της ομογενειακής κοινότητας για θέματα που απασχολούν τους Έλληνες του Καναδά, καθώς και για τρόπους περαιτέρω ενίσχυσης της συνεργασίας με την ελληνική πολιτεία.

➤ **Επίσκεψη στην Αυστραλία του Προέδρου της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς ως μέλους διακομματικής κοινοβουλευτικής αντιπροσωπείας**

Στο πλαίσιο της Εθνικής Επετείου της 25ης Μαρτίου 1821, διακομματική αντιπροσωπεία της Βουλής των Ελλήνων, στην οποία συμμετείχε ο κ. Φίλιππος Φόρτωμας εκπροσωπώντας την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ελληνισμού της Διασποράς, με επικεφαλής τον βουλευτή Έβρου κ. Σταύρο Κελέτση και τους βουλευτές Αιτωλοακαρνανίας κ. Αθανάσιο Παπαθανάση, Κιλκίς κ. Στέφανο Παραστατίδη και Αιτωλοακαρνανίας κ. Μιλτιάδη Ζαμπάρα, μετέβη στο Σύδνεϋ της Αυστραλίας προκειμένου να συμμετάσχει στις εορταστικές εκδηλώσεις της Ελληνικής Ομογένειας.

Οι εκδηλώσεις ξεκίνησαν την Κυριακή, 23 Μαρτίου με δοξολογία, που τελέστηκε από τον Αρχιεπίσκοπο Αυστραλίας κ.κ. Μακάριο στον Καθεδρικό Ιερό Ναό του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, επιμνημόσυνη δέηση και κατάθεση στεφάνων στο Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη (Κενοτάφειο Martin Place) στο κέντρο του Σύδνεϋ. Ακολούθησε η μεγάλη πεζή πορεία και μαθητική παρέλαση των ομογενών στους δρόμους της πόλης, η οποία κατέληξε μπροστά στο εμβληματικό κτίριο της Όπερας του Σύδνεϋ με τη συμμετοχή χιλιάδων μελών της Ελληνικής Κοινότητας.

Στην εκδήλωση που ακολούθησε στον ίδιο χώρο, η οποία από το 2011 συνδιοργανώνεται από κοινού από την Ιερά Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας και την Ελληνορθόδοξη Κοινότητα Νέας Νοτίου Ουαλίας, ο κ. Κελέτσης απευθύνθηκε εκ μέρους της Βουλής στους ομογενείς, τονίζοντας τον ρόλο των Ελλήνων της Διασποράς στην Ελληνική Επανάσταση του 1821, αλλά και στη σημερινή εποχή. Παρότρυνε, παράλληλα, τους ομογενείς να κάνουν χρήση του δικαιώματος

ψήφου που τους έδωσε η ελληνική Πολιτεία, συμμετέχοντας στις εκλογές.

Το Σάββατο, 22 Μαρτίου η κοινοβουλευτική αντιπροσωπεία συμμετείχε σε εκδήλωση του Ομογενειακού Οργανισμού “The Hellenic Initiative”, στην οποία παραβρέθηκε και μίλησε ο Πρωθυπουργός της Αυστραλίας κ. Άντονι Αλμπανέζε, ενώ απηύθυνε χαιρετισμό με μαγνητοσκοπημένο μήνυμα ο Έλληνας Πρωθυπουργός κ. Κυριάκος Μητσοτάκης.

Τη Δευτέρα, 24 Μαρτίου η αντιπροσωπεία επισκέφθηκε την Έδρα Νεοελληνικών και Βυζαντινών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Σύδνεϋ, τη μοναδική πανεπιστημιακή έδρα στην Αυστραλία, που διδάσκει την ελληνική γλώσσα και τον ελληνικό πολιτισμό και συναντήθηκε με τον επικεφαλής της Έδρας καθηγητή κ. Βρασίδα Καραλή, τον αναπληρωτή καθηγητή κ. Αντώνη Δρακόπουλο, συνεργάτες τους, φοιτητές και φοιτήτριες ελληνικής καταγωγής. Στη συνάντηση αυτή, οι βουλευτές ενημερώθηκαν για τις ανάγκες ικανοποίησης αιτημάτων για περαιτέρω στελέχωση της Έδρας με εκπαιδευτικό προσωπικό για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας και για πληρέστερη εκπλήρωση της αποστολής της, ενώ δεσμεύτηκαν να μεταφέρουν στα συναρμόδια Υπουργεία Παιδείας και Πολιτισμού και στην Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ελληνισμού Διασποράς της Βουλής πληροφόρηση για το έργο τους και για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν.

Το απόγευμα της ίδιας μέρας ο κ. Κελέτσης απηύθυνε χαιρετισμό εκ μέρους της Βουλής ενώπιον των επίσημων προσκεκλημένων του Γενικού Προξένου μας στο Σύδνεϋ κ. Ιωάννη Μαλλικούρτη, ξένων διπλωματών και εκπροσώπων της ελληνικής ομογένειας στην επίσημη εκδήλωση που πραγματοποίησε το Ελληνικό Προξενείο στο κτίριο της Βουλής της Νέας Νότιας Ουαλίας για την Ημέρα της Εθνικής μας Ανεξαρτησίας.

Ανήμερα της εορτής του Ευαγγελισμού η αντιπροσωπεία συμμετείχε στη Θεία Λειτουργία που τελέστηκε στον εορτάζοντα Καθεδρικό Ιερό Ναό από τον Αρχιεπίσκοπο Αυστραλίας κ.κ. Μακάριο και μέλη της Επαρχιακής Συνόδου της Εκκλησίας της Αυστραλίας. Σε μια μικρή και σεμνή τελετή στην έδρα της Αρχιεπισκοπής που ακολούθησε, ο Προκαθήμενος της Εκκλησίας κ.κ. Μακάριος απένειμε στα μέλη της αντιπροσωπείας την ανώτερη διάκριση της Εκκλησίας της Αυστραλίας του «Τάγματος των Φιλοχρίστων» και έγινε ανταλλαγή αναμνηστικών δώρων. Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε επίσκεψη στο γηροκομείο «Βασιλειάδα», ένα από τα πολλά ιδρύματα της Αρχιεπισκοπής.

Στο πλαίσιο της επίσκεψης, η κοινοβουλευτική αντιπροσωπεία συναντήθηκε με τους Ελληνικής καταγωγής Αυστραλούς βουλευτές και Υπουργούς της Νέας Νότιας Ουαλίας:

- τον κ. Steve Kamper (Εργατικό Κόμμα), πολιτειακό Υπουργό με αρμοδιότητες: Θέματα Γης και Ιδιοκτησίας, Πολυπολιτισμικότητας, Αθλητισμού, και Θέσεων Εργασίας και Τουρισμού,
- την κυρία Sophie Cotsis (Εργατικό Κόμμα): πολιτειακή Υπουργό με αρμοδιότητες: Βιομηχανικές Σχέσεις, Εργασία, Υγεία και Ασφάλεια,
- και την κυρία Eleni Petinos (Κόμμα Φιλελευθέρων): πολιτειακή σκιώδη Υπουργό με αρμοδιότητες την Οικονομία, και τον Αθλητισμό.

Η επίσκεψη της διακομματικής κοινοβουλευτικής αντιπροσωπείας στο Σύδνεϋ, ολοκληρώθηκε με Συνέντευξη Τύπου στα ομογενειακά μέσα ενημέρωσης, στην έδρα του Γενικού Προξενείου της Ελλάδας στο Σύδνεϋ.

➤ **Επίσκεψη του Προέδρου της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς στη Βοστώνη**

Κοινοβουλευτική αντιπροσωπεία της Βουλής με επικεφαλής τον Πρόεδρο της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς, κ. Φίλιππο Φόρτωμα, επισκέφθηκε τη Βοστώνη για τον εορτασμό της εθνικής επετείου της 25ης Μαρτίου, κατά το χρονικό διάστημα από τις 23 έως τις 29 Απριλίου 2025.

Κατά την παραμονή τους στη Βοστώνη, οι Βουλευτές συμμετείχαν σε σειρά εκδηλώσεων και επαφών που υπογράμμισαν τους ισχυρούς δεσμούς της Ελλάδας με την ομογενειακή μας κοινότητα. Σημαντικό ορόσημο αποτέλεσε η υπογραφή της συμφωνίας αδελφοποίησης μεταξύ της Αθήνας και της Βοστώνης, με στόχο την προώθηση της συνεργασίας στους τομείς του πολιτισμού, της εκπαίδευσης και της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Στο πλαίσιο της επίσκεψης, πραγματοποιήθηκε η έπαρση της ελληνικής σημαίας στο Δημαρχείο της Βοστώνης, ενώ ακολούθησε ο επίσημος εορτασμός της Ημέρας της Ελληνικής Ανεξαρτησίας στο Κρατικό Μέγαρο της Μασαχουσέτης, παρουσία πολιτειακών και τοπικών αξιωματούχων, καθώς και εκπροσώπων της ελληνικής κοινότητας. Επίσης, ο Πρόεδρος της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς και ο Βουλευτής Ηλείας της Νέας Δημοκρατίας, κ.

Ανδρέας Νικολακόπουλος, πραγματοποίησαν επαφές με τον Γενικό Πρόξενο της Ελλάδας στη Βοστώνη, κ. Συμεών Τέγο και τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Βοστώνης, κ. Μεθόδιο, ενώ επισκέφθηκαν χώρους κοινωνικής προσφοράς, εκπαιδευτικές δομές και ελληνορθόδοξες εκκλησίες της περιοχής.

Ιδιαίτερη στιγμή του ταξιδιού, αποτέλεσε η συμμετοχή στην ετήσια παρέλαση για την ελληνική ανεξαρτησία, στο κέντρο της Βοστώνης, όπου χιλιάδες ομογενείς και φίλοι της Ελλάδας εξέφρασαν την υπερηφάνεια και την αφοσίωσή τους στις αξίες του ελληνισμού.

B. ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ

➤ Συνάντηση του Προέδρου και της Αντιπροέδρου της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς με Προεδρείο Ομοσπονδίας Συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων Σχολείων Βόρειας Ρηνανίας - Βεστφαλίας

Με το Προεδρείο της Ομοσπονδίας Συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων Σχολείων Βόρειας Ρηνανίας- Βεστφαλίας στη Γερμανία συναντήθηκαν στις 23 Ιανουαρίου 2025 ο Πρόεδρος και η Αντιπρόεδρος της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς, κ. Φίλιππος Φόρτωμας και κυρία Νίνα Κασιμάτη.

Ο κ. Φίλιππος Φόρτωμας και η κυρία Νίνα Κασιμάτη άκουσαν με προσοχή την παρουσίαση των θεμάτων που έθιξαν τα μέλη του προεδρείου της Ομοσπονδίας, κ.κ. Κωνσταντίνος Μπάκας, Μιχάλης Δήμος, Βασίλης Μυριούνης, αναφορικά με την ελληνόγλωσση εκπαίδευση στο γερμανικό κρατίδιο, στο οποίο διαβιούν περί τους 150.000 ομογενείς και λειτουργούν 4 δημοτικά, 5 γυμνάσια και 5 λύκεια. Ο κ. Φόρτωμας και η κυρία Κασιμάτη δήλωσαν συμπαραστάτες στην προσπάθεια και στο έργο της Ομοσπονδίας και εξέφρασαν τη βούληση να μεταφέρουν τα αιτήματα στα αρμόδια Υπουργεία Εξωτερικών και Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, προκειμένου να διερευνηθούν τρόποι περαιτέρω ενίσχυσης της εκεί ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης.

Στο κρατίδιο της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας οι ομογενείς μας συγκροτούν μία από τις μεγαλύτερες ελληνικές παροικίες εντός Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου λειτουργούν 23 ελληνικές κοινότητες, 16 πολιτιστικοί και μορφωτικοί σύλλογοι και 21 ενορίες.

➤ **Συνάντηση του Προεδρείου της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς της Βουλής με αντιπροσωπεία της ομογενειακής οργάνωσης ΑΗΕΡΑ**

Με το Προεδρείο της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς της Βουλής των Ελλήνων συναντήθηκε στις 19 Φεβρουαρίου 2025 ενδεκαμελής αντιπροσωπεία της ομογενειακής οργάνωσης American Hellenic Educational Progressive Association (ΑΗΕΡΑ), που πραγματοποίησε επίσκεψη στη χώρα μας, υπό τον Πρόεδρό της, κ. Savas Tsivicos.

Το Προεδρείο της Επιτροπής αποτελείτο από τον Πρόεδρο, κ. Φίλιππο Φόρτωμα, τον Α΄ Αντιπρόεδρο, κ. Γεώργιο Νικητιάδη και τη Β΄ Αντιπρόεδρο, κυρία Ειρήνη (Νίνα) Κασιμάτη. Αφού καλωσόρισαν την αντιπροσωπεία, περιέγραψαν εν συντομία τον ρόλο και τις δράσεις της Επιτροπής και τόνισαν ότι βρισκόμαστε σε κοινή πορεία που τέμνεται και συναντάται σε θέματα που αφορούν την ελληνική Ομογένεια και Διασπορά.

Ο κ. Savas Tsivicos, Ύπατος Πρόεδρος ΑΗΕΡΑ, έκανε αναφορά στο πλούσιο έργο και τις δράσεις της ομογενειακής οργάνωσης τα τελευταία χρόνια, που αποσκοπεί στην προάσπιση και διατήρηση της ελληνικής γλώσσας και κληρονομιάς από την ομογένεια, επισημαίνοντας παράλληλα τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα ο απανταχού ελληνισμός.

Τα μέλη της αντιπροσωπείας της ΑΗΕΡΑ ευχαρίστησαν την Επιτροπή για τη θερμή υποδοχή και τόνισαν ότι η οργάνωση θα εξακολουθήσει να στέκεται στο πλευρό της πατρίδας και να διατηρεί τη φλόγα του ελληνισμού ζωντανή.

➤ **Συνάντηση του Προέδρου της Βουλής των Ελλήνων, κ. Νικήτα Κακλαμάνη, με την επίσημη αντιπροσωπεία της American Hellenic Educational Progressive Association**

Στις 19 Φεβρουαρίου 2025, ο Πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων, κ. Νικήτας Κακλαμάνης, καλωσόρισε την επίσημη αντιπροσωπεία της ομογενειακής οργάνωσης American Hellenic Educational Progressive Association (ΑΗΕΡΑ) στο Ελληνικό Κοινοβούλιο, παρουσία του Προέδρου της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς, κ. Φίλιππου Φόρτωμα.

Κατά τη συνάντηση, ο Ύπατος Πρόεδρος της American Hellenic Educational Progressive Association (ΑΗΕΡΑ), κ. Savvas Tsivikos, απαρίθμησε στον

Πρόεδρο της Βουλής, κ. Νικήτα Κακλαμάνη, τις δράσεις που χρηματοδοτεί η οργάνωση σε όλη την επικράτεια, υπογράμμισε την σημασία της αξιοποίησης του ελληνισμού που βρίσκεται εκτός συνόρων, ενώ, τέλος, τον διαβεβαίωσε ότι η ΑΗΕΡΑ θα συνεχίσει να βρίσκεται στο πλευρό της πατρίδας, καθώς και να υπερασπίζεται και να προωθεί τα συμφέροντα του ελληνισμού ανά τον κόσμο.

Τα μέλη της επίσημης αντιπροσωπείας της ομογενειακής οργάνωσης που συμμετείχαν στην συνάντηση ήταν οι κ.κ.: Nick Karakostas, Πρόεδρος Δ.Σ, Ιωάννης Χρυσουλάκης, Πρόεδρος της Διεθνούς Επιτροπής, Basil Mossaidis, Γενικός Διευθυντής, Conostas Emmanuel, Member of the Board, κ. Κωνσταντίνος Βαρσάμης, Ύπατος Κυβερνήτης ΑΗΕΡΑ Ευρώπης, Prentzas Konstantinos, President New York Chapter, Κωνσταντίνος Κοζυράκης, Υπεύθυνος ΑΗΕΡΑ για το Νοσοκομείο «ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ», κυρία Dritsas Margaret, Ύπατη Πρόεδρος των Daughters of Penelope, καθώς και η κυρία Saviolakis Elena, Executive Director of Daughters of Penelope.

➤ **Συνάντηση του Προέδρου της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς με μαθητές και γονείς του ομογενειακού σχολείου “A. Fantis School”**

Μαθητές του σχολείου της ελληνικής ομογένειας των ΗΠΑ, “A. Fantis School”, γονείς και συνοδούς, υποδέχτηκε στη Βουλή των Ελλήνων, στις 14 Μαΐου 2025, ο Πρόεδρος της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς, κ. Φίλιππος Φόρτωμας.

Ο κ. Φόρτωμας, καλωσορίζοντας τους μαθητές, τους ενημέρωσε πως είχε σε παλαιότερη επίσκεψή του στη Νέα Υόρκη την ευκαιρία να διαπιστώσει τους ισχυρούς δεσμούς της ομογένειας με την Ελλάδα, ενώ τους τόνισε πως η «Ελλάδα θα είναι πάντοτε το σπίτι σας». Επίσης, αναφέρθηκε στον ρόλο της ορθόδοξης εκκλησίας και τη συνεισφορά της στην ελληνική κληρονομιά.

Από την πλευρά του, ο συνοδός των μαθητών, π. Ευαγόρας, αφού ευχαρίστησε για τη θερμή υποδοχή, εξήρε το έργο του κ. Φόρτωμα, ως Προέδρου της Επιτροπής. Σε αυτό το σημείο, ο κ. Φόρτωμας πρότεινε την επανάληψη αυτής της επίσκεψης στο ελληνικό Κοινοβούλιο, ενώ απάντησε και σε ερωτήσεις των μαθητών.

Στη συνέχεια, οι επισκέπτες περιηγήθηκαν στους χώρους της Βουλής των Ελλήνων και ξεναγήθηκαν στην Έκθεση «Αντικρύζοντας την Ελευθερία! Στη Βουλή των Ελλήνων, 2 αιώνες μετά» στην αίθουσα Ελευθέριος Βενιζέλος.

➤ **Συνάντηση του Προέδρου της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς με αντιπροσωπεία ελληνοαμερικανικού σχολείου**

Με αντιπροσωπεία μαθητών, δασκάλων και γονέων του δημόσιου σχολείου της Νέας Υόρκης «Hellenic Classical Charter Schools», στο οποίο διδάσκεται η ελληνική γλώσσα, συναντήθηκε στις 15 Ιανουαρίου 2025 ο Πρόεδρος της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς, κ. Φίλιππος Φόρτωμας.

Η συνάντηση έλαβε χώρα στο πλαίσιο εκπαιδευτικής επίσκεψης του σχολείου στην Αθήνα. Τα ελληνικά, όπως και τα λατινικά, διδάσκονται στο συγκεκριμένο σχολείο όχι μόνο σε μαθητές ελληνικής καταγωγής, αλλά και σε παιδιά που θέλουν να γνωρίσουν την ελληνική γλώσσα και τον ελληνικό πολιτισμό.

Ο κ. Φόρτωμας άκουσε με προσοχή τους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς και τους γονείς, οι οποίοι αναφέρθηκαν στο πρόγραμμα, τη λειτουργία και τις ανάγκες του σχολείου και μίλησαν για τη ζωή, τις εμπειρίες τους στις ΗΠΑ, την εκεί ελληνική κοινότητα, καθώς και τη σχέση τους με την Ελλάδα. Ο Πρόεδρος της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς δήλωσε συμπαραστάτης στην προσπάθεια και στο έργο του σχολείου και ανέφερε ότι θα ενημερώσει τα αρμόδια Υπουργεία Εξωτερικών και Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, προκειμένου να διερευνηθούν τρόποι περαιτέρω ενίσχυσής του.

➤ **Συνάντηση του Προεδρείου Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς με Πρέσβη, επικεφαλής Υπηρεσίας Αποδήμων και Επαναπατρισθέντων Κυπρίων Υπουργείου Εξωτερικών της Κύπρου**

Συνάντηση με την Πρέσβη της Κυπριακής Δημοκρατίας, κυρία Θεοδώρα Κωνσταντινίδου, επικεφαλής της Υπηρεσίας Αποδήμων και Επαναπατρισθέντων Κυπρίων του Υπουργείου Εξωτερικών της Κύπρου, είχαν στις 14 Νοεμβρίου 2024 ο Πρόεδρος της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς, κ. Φίλιππος Φόρτωμας, η Α΄ Αντιπρόεδρος, κυρία Θεοδώρα Τζάκρη και η Β΄ Αντιπρόεδρος, κυρία Ευαγγελία Λιακούλη.

Κατά τη διάρκεια της συνάντησης, συζητήθηκαν θέματα που αφορούν στη διασπορά των δύο χωρών. Ο κ. Φόρτωμας ενημέρωσε για το εθνικό στρατηγικό σχέδιο για τον ελληνισμό της διασποράς που παρουσίασε πρόσφατα ο Έλληνας Πρωθυπουργός και η κυρία Κωνσταντινίδου αναφέρθηκε με τη σειρά της σε πτυχές του αντίστοιχου σχεδίου της Κύπρου για τους απόδημους Κυπρίους.

Και οι δύο πλευρές ανέδειξαν ως βασικές προτεραιότητες την ενίσχυση της εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, καθώς και την έμφαση στην προσέγγιση της νέας γενιάς μέσω προγραμμάτων φιλοξενίας κ.ά.. Παράλληλα, αντηλλάγησαν απόψεις για την ενίσχυση του διακοινοβουλευτικού διαλόγου μεταξύ των δύο χωρών, μέσω κοινών συνεδριάσεων, ανταλλαγή επισκέψεων και εκατέρωθεν συμμετοχών σε αντίστοιχες εκδηλώσεις μητροπολιτικών ή ομογενειακών φορέων και σωματείων.

➤ **Συνάντηση του Προεδρείου της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς με την κυρία Lina Žukauskaitė, αρμόδια για θέματα διασποράς του Υπουργείου Εξωτερικών της Λιθουανίας**

Συνάντηση πραγματοποιήθηκε στις 4 Νοεμβρίου 2024 μεταξύ του Προέδρου της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς και Βουλευτή Κυκλάδων, κ. Φίλιππου Φόρτωμα, του Βουλευτή κ. Γεώργιου Ψυχογιού, μέλους της Επιτροπής και της κυρίας Lina Žukauskaitė, αρμόδιας για θέματα διασποράς του Υπουργείου Εξωτερικών της Λιθουανίας.

Η συζήτηση που αναπτύχθηκε, κατά τη διάρκεια της συνάντησης, επικεντρώθηκε στην ανταλλαγή ενημερώσεων για τα στοιχεία που αφορούν θέματα αποδήμων της κάθε χώρας και τους τρόπους με τους οποίους η εκάστοτε κυβέρνηση και το κάθε κοινοβούλιο προσεγγίζει τον απόδημο πληθυσμό.

Και από τις δύο πλευρές εντοπίστηκαν πολλά στοιχεία κοινής άποψης και διαχείρισης της προοπτικής αξιοποίησης, με μέτρα για τη διατήρηση και τη διάδοση της πολιτιστικής κληρονομιάς, μέσα από την εκμάθηση της γλώσσας, πολιτιστικές δράσεις διατήρησης των αξιών και της παράδοσης, από την υποδοχή νέων και παιδιών σε θερινές δραστηριότητες και πρακτική άσκηση στον τόπο καταγωγής τους κ.λπ.

Η κυρία Žukauskaitė, συνοδευόμενη από την Πρέσβη της Λιθουανίας στην Αθήνα, κυρία Lina Skerstonaitė, παρουσίασε λεπτομερώς το πρόγραμμα «Παγκόσμια

Λιθουανία» και τις καλές πρακτικές που μπορούν να εφαρμοστούν και από τις δικές μας αρμόδιες αρχές.

Ο Πρόεδρος της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς του Ελληνικού Κοινοβουλίου παρουσίασε το έργο της Επιτροπής και δεσμεύτηκε να επεξεργαστεί περαιτέρω τις σκέψεις που υπάρχουν για διακοινοβουλευτική συνεργασία με άλλα κοινοβούλια στον τομέα των αποδήμων, για τη μέγιστη δυνατή σύνδεσή τους με την πατρίδα.

II. ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ, ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Κατά τη Β΄ τακτική Σύνοδο της Κ΄ Περιόδου, η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ελληνισμού της Διασποράς συνεστήθη, σύμφωνα με το άρθρο 43Α του Κανονισμού της Βουλής (ΚΤΒ), με την υπ' αριθμ. πρωτ. 13203/9185, από 3 Δεκεμβρίου 2024, απόφαση του Προέδρου της Βουλής, η οποία ακολούθως τροποποιήθηκε με τις υπ' αριθμ. πρωτ. 3800/2698/24.03.2025 και 7097/4958/26.06.2025, αποφάσεις του Προέδρου της Βουλής και η τελικώς διαμορφωθείσα σύνθεση της εν λόγω Επιτροπής ήταν η εξής:¹

Κωνσταντίνος Καραμανλής, Θεόδωρος Καραόγλου, Γεώργιος Καρασμάνης, Ανδρέας Κατσανιώτης, Σταύρος Κελέσης, Θεόφιλος Λεονταρίδης, Ανδρέας Νικολακόπουλος, Νικόλαος Παναγιωτόπουλος, Μιχαήλ (Μιχάλης) Παπαδόπουλος, Αθανάσιος Παπαθανάσης, Σταύρος Παπασωτηρίου, Στυλιανός (Στέλιος) Πέτσας, Ασημίνα Σκόνδρα, Ευριπίδης Στυλιανίδης, Φίλιππος Φόρτωμας, Μάξιμος Χαρακόπουλος, Σταύρος Μιχαηλίδης, Γεώργιος Νικητιάδης, Γεώργιος Παπανδρέου, Γεώργιος Καραμέρος, Ειρήνη (Νίνα) Κασιμάτη, Γεώργιος Ψυχογιός, Ιωάννης Γκικόκας, Εμμανουήλ Συντυχάκης, Παράσχος Παπαδάκης, Αθανασία (Σία) Αναγνωστοπούλου, Γεώργιος Ρούντας και Αλέξανδρος Καζαμίας.

Για την εκλογή των μελών του Προεδρείου της εφαρμόστηκε το άρθρο 34 ΚΤΒ, σε συνδυασμό με το άρθρο 43 Α παρ. 4 ΚΤΒ, που ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι δύο Αντιπρόεδροι και ένας Γραμματέας εκλέγονται από τα μέλη της Επιτροπής, από την πρώτη, δεύτερη και τρίτη κατά σειρά σε δύναμη Κοινοβουλευτική Ομάδα της Αντιπολίτευσης, αντιστοίχως.

Η Επιτροπή συγκροτήθηκε σε Σώμα, κατά τις διαδικασίες του Κανονισμού της Βουλής, την 5^η Δεκεμβρίου 2024, με την εκλογή των μελών του Προεδρείου της. Πρόεδρος της Επιτροπής εξελέγη, ο Βουλευτής, κ. Φίλιππος Φόρτωμας. Το αξίωμα του Α΄ Αντιπροέδρου της Επιτροπής κατέλαβε ο Βουλευτής, κ. Γεώργιος Νικητιάδης και του Β΄ Αντιπροέδρου η Βουλευτής, κυρία Ειρήνη (Νίνα) Κασιμάτη. Για το αξίωμα του Γραμματέα δεν υπεβλήθη πρόταση υποψηφιότητας.

---

¹ Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 15 παρ. 1, 2 και 5 του Κανονισμού της Βουλής, από τη 12η Ιουνίου 2025 δεν υφίσταται πλέον η Κοινοβουλευτική Ομάδα «Σπαρτιάτες» (βλ. σχετική ανακοίνωση, στις 12 Ιουνίου 2025, κατά τη ΡΛΕ΄ Συνεδρίαση της Ολομέλειας της Βουλής και το υπ' αριθμ. πρωτ. 6671/4650/12.06.2025 έγγραφο της Διεύθυνσης Υποστήριξης Βουλευτών).

Σύμφωνα με τον Κανονισμό της Βουλής (άρθρο 43Α, παρ. 2, περ. β΄) αντικείμενο της Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς είναι «η διατήρηση και προαγωγή των σχέσεων και των δεσμών της εθνικής αντιπροσωπείας και του ελληνικού λαού με τον απανταχού Ελληνισμό, ο συντονισμός των δράσεων της Βουλής των Ελλήνων και του Συμβουλίου Απόδημου Ελληνισμού, η μελέτη των προβλημάτων των αποδήμων Ελλήνων, η προώθηση της επίλυσής τους, καθώς και η ενίσχυση των σχέσεων με τα ελληνικής καταγωγής μέλη άλλων κοινοβουλίων».

III. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΚΛΗΘΕΝΤΕΣ ΣΕ ΑΚΡΟΑΣΗ

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ελληνισμού της Διασποράς, πραγματοποίησε συνολικά δεκατρείς (13) συνεδριάσεις (συμπεριλαμβανομένης εκείνης της εκλογής των μελών του Προεδρείου της) κατά τη Β΄ Σύνοδο της Κ΄ Περιόδου.

Στο πλαίσιο των συνεδριάσεων της Επιτροπής εκλήθησαν σε ακρόαση, προς ενημέρωση των μελών της και υποβολή προτάσεων, αρμόδιοι Υπουργοί, Υφυπουργοί, Γενικοί Γραμματείς Υπουργείων, Ακαδημαϊκοί Καθηγητές, καθώς και εκπρόσωποι φορέων, Συλλόγων, Σωματείων, Οργανώσεων και Ενώσεων.

Στις δύο (2) τελευταίες συνεδριάσεις της Β΄ Συνόδου, η Επιτροπή συζήτησε, μεταξύ άλλων, για τη σύνταξη της παρούσας Έκθεσης, τον ορισμό Εισηγητών κατά θέματα και τελικώς την έγκρισή της.

Ειδικότερα:

1. Συνεδρίαση της 5^{ης} Νοεμβρίου 2024

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Ελληνική πολιτιστική κληρονομιά και δημιουργία στο διεθνές περιβάλλον

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν ο κ. Γεώργιος Κουμουτσάκος, Μόνιμος Αντιπρόσωπος της Ελλάδος στην Ουνέσκο (UNESCO) και ο κ. Γεώργιος Καλαμαντής, Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Διεθνών Σχέσεων και Ευρωπαϊκής Ένωσης του Υπουργείου Πολιτισμού.

2. Συνεδρίαση της 26^{ης} Νοεμβρίου 2024

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Πολιτικές του Υπουργείου Εξωτερικών για τον Απόδημο Ελληνισμό - Στρατηγικό Σχέδιο 2024-2027

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν ο κ. Γεώργιος Κώτσηρας, Υφυπουργός Εξωτερικών και η κυρία Μάιρα Μυρογιάννη, Γενική Γραμματέας Αποδήμου Ελληνισμού και Δημόσιας Διπλωματίας του Υπουργείου Εξωτερικών.

3. Συνεδρίαση της 5^{ης} Δεκεμβρίου 2024

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

- α. Εκλογή Προεδρείου της Επιτροπής
- β. Ενημέρωση των Μελών της Επιτροπής από τον Πρόεδρο και μέλη του American Hellenic Institute (A.H.I.)

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Nick Larigakis, Πρόεδρος & Διευθύνων Σύμβουλος AHI, Leon Andris, Πρόεδρος Δ.Σ. Ιδρύματος AHI, James Lagos, Πρόεδρος Δ.Σ. AHI, Kostas Alexakis, Μέλος Δ.Σ. AHI, Maria Wills, Μέλος Δ.Σ. AHI, Demitrios Halakos, Μέλος Δ.Σ. AHI, Vasileios Kyriazis, Πρόεδρος Αθηνών AHI, Zachary Cotronakis, Εκτελεστικός Διευθυντής AHI, Alexander Christofor, Νομοθετικός Διευθυντής AHI, Elias Gerasoulis, Σύμβουλος Πολιτικού Σχεδιασμού AHI, Stavros & Berit Veletsis, Μέλος AHI, Isidoros & Maria Garifalakis, Μέλος AHI, Emanuel & Elaine Cotronakis, Μέλος AHI, Nikos Bezianis, Σύζυγος Μέλους ΔΣ του Ιδρύματος AHI και George Economidou, Επίτιμος Πρόεδρος Αθηνών AHI.

4. Συνεδρίαση της 10^{ης} Δεκεμβρίου 2024²

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Ελληνική Επιστημονική Διασπορά και Καινοτομία

Τα Μέλη των Επιτροπών ενημέρωσαν οι κ.κ.: Γεώργιος Κώτσηρας, Υφυπουργός Εξωτερικών, Κώστας Φουντάς, Καθηγητής Φυσικής στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και εκλεγμένος Πρόεδρος του Συμβουλίου του CERN, Αντωνία Μοροπούλου, Ομότιμη Καθηγήτρια του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, Αντιπρόεδρος του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος, μέλος του Συμβουλίου Διοίκησης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Αντωνία Φογκτ, Υποψήφια Διδάκτωρ Χειρουργικής στο Πανεπιστήμιο του Cambridge, Κίμων - Αριστοτέλης Φογκτ, CEO Sprogo Health, Απόφοιτος του Πανεπιστημίου Harvard, Ευστράτιος Πιστικόπουλος, Καθηγητής Χημικής Μηχανικής και Διευθυντής του Ινστιτούτου Ενέργειας του Πανεπιστημίου Texas A&M, Πέτρος Κουμουτσάκος, Πρόεδρος της Σχολής Εφαρμοσμένων Μαθηματικών – «Herbert S. Winokur» έδρα Υπολογιστικής Επιστήμης του

---

² Κοινή συνεδρίαση με την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Έρευνας & Τεχνολογίας.

Πανεπιστημίου Harvard, Πρόεδρος του Ελληνικού Ινστιτούτου Προηγμένων Σπουδών, Γρηγόρης Στεφανόπουλος, Καθηγητής Χημικής Μηχανικής και Βιοτεχνολογίας στο MIT, μέλος της Εθνικής Ακαδημίας Επιστημών των ΗΠΑ, Μαρίνα Χατσοπούλου, Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της Levitronix Technologies, Ιδρύτρια της Z Corporation, Λέκτορας του MIT, Ανδρέας Σταυρόπουλος, Εταίρος της Threshold Ventures, μέλος της Συμβουλευτικής Επιτροπής για την Τεχνητή Νοημοσύνη στην Ελλάδα, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του ΤΑΙΠΕΔ και Δρ Μαρία-Ωραιοζήλη Κουτσουπιά, Νομικός Σύμβουλος (με εξειδίκευση στην Τεχνητή Νοημοσύνη) του Ευρωπαϊκού Κέντρου Έρευνας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

5. Συνεδρίαση της 15^{ης} Ιανουαρίου 2025

Θέματα ημερήσιας διάταξης:

- α. Προγραμματισμός των εργασιών της Επιτροπής
- β. Επενδύοντας στο ανθρώπινο κεφάλαιο: διατήρηση ταλέντου και δημογραφική αναγέννηση

Για το β' θέμα της ημερήσιας διάταξης τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Παναγιώτης Τσακλόγλου, Υφυπουργός Εργασίας & Κοινωνικής Ασφάλισης, Διονύσιος Νικολάου, Γενικός Διευθυντής της «διαΝΕΟσις», Φαίη Μακαντάση, Διευθύντρια Ερευνών της «διαΝΕΟσις», Βύρων Κοτζαμάνης, Καθηγητής Δημογραφίας του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και Διευθυντής του Ινστιτούτου Δημογραφικών Ερευνών & Μελετών, Εμμανουήλ Πρατσινάκης, Επίκουρος Καθηγητής Κοινωνικής Γεωγραφίας του Τμήματος Γεωγραφίας του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου Αθηνών και συνεργαζόμενος ερευνητής (Research Affiliate) στο Ερευνητικό Κέντρο Μεταναστευτικής Πολιτικής (COMPAS) του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης, Όθων Αναστασάκης, Διευθυντής Ευρωπαϊκών Σπουδών και Σπουδών Νοτιοανατολικής Ευρώπης στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης και Ανώτερος Ερευνητικός Εταίρος στο St Antony's College, Αργυρώ Παναγιωτοπούλου, Καθηγήτρια της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών του Πανεπιστημίου της Κολωνίας και Μιλτιάδης Νεκτάριος, Ομότιμος Καθηγητής του Τμήματος Στατιστικής και Ασφαλιστικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

6. Συνεδρίαση της 16^{ης} Ιανουαρίου 2025³

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Τεχνητή Νοημοσύνη, Ελπίδες και Φόβοι

Τα Μέλη των Επιτροπών ενημέρωσαν οι κ.κ.: Δημήτριος Παπαστεργίου, Υπουργός Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Ιωάννης Ασσαέλ, Ειδικός Σύμβουλος σε θέματα Τεχνητής Νοημοσύνης στο Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και εκπρόσωπος της Ελλάδας στην «Παγκόσμια Συνεργασία για την Τεχνητή Νοημοσύνη» («Global Partnership on Artificial Intelligence») του ΟΟΣΑ (OECD), Χρήστος Τσιρώνης, Καθηγητής Κοινωνικής Θεωρίας του Τμήματος Θεολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και Νικόλ Αλεξανδροπούλου, Σκηνοθέτης - Παραγωγός.

7. Συνεδρίαση της 4^{ης} Φεβρουαρίου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Ενημέρωση για τη δράση της πρώτης δεξαμενής σκέψης (think tank) της Ελληνικής Διασποράς: Ινστιτούτο Πολιτικής «Δέον» (Deon Policy Institute)

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν ο Δρ. Γεώργιος Λάσκαρης, Πυρηνικός Φυσικός, Πρόεδρος του Ινστιτούτου Πολιτικής «Δέον» και η κυρία Αφροδίτη Ξύδη, Μηχανικός Περιβάλλοντος, Εκτελεστική Διευθύντρια του Ινστιτούτου Πολιτικής «Δέον».

8. Συνεδρίαση της 27^{ης} Φεβρουαρίου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Ψηφιακά εργαλεία και Απόδημος Ελληνισμός

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Δημήτριος Παπαστεργίου, Υπουργός Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Γεώργιος Κώτσηρας, Υφυπουργός Εξωτερικών, Δημοσθένης Αναγνωστόπουλος, Γενικός Γραμματέας Πληροφοριακών Συστημάτων και Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Ιωάννης Γεωργούλας, Υπεύθυνος Χαρτοφυλακίου Ψηφιακής Πολιτικής, Έρευνας και

---

³ Κοινή συνεδρίαση με την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Έρευνας & Τεχνολογίας.

Καινοτομίας του Δημοκρατικού Συναγερμού Κύπρου και Πρόεδρος του Κυπριακού Συνδέσμου Ηλεκτρονικού Χρήματος και Ιδρυμάτων Πληρωμών και Ανδρέας Δημητρίου, Αναπληρωτής Προϊστάμενος Υπηρεσίας Συντονισμού Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης (gov.gr) του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης.

9. Συνεδρίαση της 12^{ης} Μαΐου 2025⁴

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Παγκόσμια Ημέρα Ελληνικής Γλώσσας: Σημασία και Προεκτάσεις

Τα Μέλη των Επιτροπών ενημέρωσαν οι κ.κ.: Ιωάννης - Μιχαήλ (Γιάννης) Λοβέρδος, Υφυπουργός Εξωτερικών, αρμόδιος για θέματα απόδημου Ελληνισμού, Γεώργιος Κουμουτσάκος, Μόνιμος Αντιπρόσωπος της Ελλάδος στην Ουνέσκο (UNESCO) και Γεώργιος Μπαμπινιώτης, Καθηγητής της Γλωσσολογίας και πρώην Πρύτανης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

10. Συνεδρίαση της 4^{ης} Ιουνίου 2025⁵

Θέματα ημερήσιας διάταξης:

Δράσεις του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης για την προσέλκυση Ελλήνων του εξωτερικού

Τα Μέλη των Επιτροπών ενημέρωσαν η κυρία Νίκη Κεραμέως, Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης και ο κ. Νίκος Μηλαπίδης, Γενικός Γραμματέας Εργασιακών Σχέσεων του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης.

11. Συνεδρίαση της 22^{ας} Ιουλίου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Κοινή συνεδρίαση της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς με μέλη της Παγκόσμιας Διακοινοβουλευτικής Ένωσης Ελληνισμού (Πα.Δ.Ε.Ε.), στο πλαίσιο της 15^{ης} Γενικής Συνέλευσης της Πα.Δ.Ε.Ε., με θέματα που αφορούν στην Ομογένεια και τις σχέσεις της με την Ελλάδα.

---

⁴ Κοινή συνεδρίαση με τη Διαρκή Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων.

⁵ Κοινή συνεδρίαση με τη Διαρκή Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων.

12. Συνεδρίαση της 31^{ης} Ιουλίου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Συζήτηση σχετικά με τη σύνταξη της Έκθεσης της Επιτροπής (άρθρο 43Α παρ. 6 του Κανονισμού της Βουλής) για τη Β΄ Σύνοδο και ορισμός εισηγητών κατά θέματα.

13. Συνεδρίαση της 2^{ας} Οκτωβρίου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Συζήτηση επί των εισηγήσεων που θα συμπεριληφθούν στην Έκθεση (άρθρο 43Α παρ. 6 του Κανονισμού της Βουλής) της Επιτροπής και έγκριση αυτής.

IV. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

1. «Ελληνική πολιτιστική κληρονομιά και δημιουργία στο διεθνές περιβάλλον»

Εισηγήτρια: Αθανασία (Σία) Αναγνωστοπούλου, Μέλος της Επιτροπής

Η συνεδρίαση της Επιτροπής πραγματοποιήθηκε υπό την προεδρία του κ. Φίλιππου Φόρτωμα και με εισηγητές τον κ. Γεώργιο Κουμουτσάκο, Μόνιμο Αντιπρόσωπο της Ελλάδας στην UNESCO και τον κ. Γεώργιο Καλαμαντή, Προϊστάμενο της Διεύθυνσης Διεθνών Σχέσεων και Ευρωπαϊκής Ένωσης του Υπουργείου Πολιτισμού.

Κεντρικός άξονας ήταν η ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και η διασύνδεσή της με τη σύγχρονη ελληνική δημιουργία σε διεθνές επίπεδο, με ειδική αναφορά:

- Στα Γλυπτά του Παρθενώνα και στην εντεινόμενη διεκδίκηση της επανένωσής τους.
- Στην ανάγκη προστασίας μνημείων από απειλές βανδαλισμού, φυσικών καταστροφών και συγκρούσεων.
- Στην προβολή της ελληνικής γλώσσας και της σύγχρονης δημιουργίας στο εξωτερικό.
- Στη χρήση του πολιτισμού ως γέφυρας ειρήνης, διαλόγου και διεθνούς συνεργασίας.

Οι εισηγητές

➤ Γεώργιος Κουμουτσάκος

Ο κ. Κουμουτσάκος τόνισε πως η προστασία, διατήρηση και προβολή της πολιτιστικής μας κληρονομιάς στο διεθνές περιβάλλον είναι ένα πολύ σοβαρό, ευρύτατο και πολύπτυχο θέμα εθνικής εμβέλειας και στρατηγικής. Παρουσίασε το πλαίσιο δράσης της UNESCO, βασισμένο σε έξι διεθνείς συμβάσεις (1954-2006), με έμφαση:

- Στη Σύμβαση του 1970 για την απαγόρευση παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών.
- Στη Σύμβαση του 1972 για την παγκόσμια κληρονομιά, βάσει της οποίας η Ελλάδα διαθέτει 19 μνημεία εγγεγραμμένα.

- Στην τρέχουσα υποψηφιότητα των Μινωικών Ανακτόρων (2025).

Έδωσε έμφαση στη στρατηγική σημασία της παρουσίας της Ελλάδας στην UNESCO, καθώς και στις πολιτιστικές εκδηλώσεις που προβάλλουν τη χώρα ως κόμβο «ήπιας ισχύος». Σε αυτόν τον διεθνή οργανισμό η Ελλάδα έχει κάθε λόγο να είναι ενεργός παρούσα με διακριτό αποτύπωμα, με κύρος και επιρροή. Και αυτός είναι ο σκοπός της Μόνιμης Αντιπροσωπείας σε εφαρμογή των πολιτικών επιλογών και οδηγιών της Κυβέρνησης και των Υπουργείων Εξωτερικών, Πολιτισμού και Παιδείας. Δηλαδή, ο σκοπός της Μόνιμου Αντιπροσωπείας είναι η άσκηση δημόσιας διπλωματίας και η συμβολή της στην ανάδειξη της ήπιας ισχύος της πατρίδας μας. Τη διετία αυτή και μέχρι τον προσεχή Ιούλιο, η Ελλάδα είναι εκλεγμένο μέλος της Επιτροπής Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Μάλιστα, στην πρόσφατη Σύνοδό της, στο Νέο Δελχί, η Ελλάδα άσκησε και τα καθήκοντα της αντιπροεδρίας. Υπογράμμισε τέλος ότι ο πολιτισμός αναγνωρίζεται διεθνώς ως παράγοντας βιώσιμης ανάπτυξης και ότι η πολιτιστική διπλωματία πρέπει να αξιοποιηθεί συστηματικά.

➤ **Γεώργιος Καλαμαντής**

Ο κ. Καλαμαντής εστίασε στην πολιτική εξωστρέφειας του Υπουργείου Πολιτισμού:

- Διοργάνωση διεθνών εκθέσεων σε ΗΠΑ, Καναδά, Αυστραλία και Κίνα.
- Δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού για τα μνημεία UNESCO, προσανατολισμένου στη διασπορά.
- Πρωτοβουλίες για την προστασία μνημείων από την κλιματική αλλαγή και ψηφιακό μετασχηματισμό (Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο, 3D αποτυπώσεις). Το Υπουργείο Πολιτισμού συμμετείχε και στο εμβληματικό έργο που υλοποιήθηκε με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με τίτλο «Twin it! 3D for Europe's culture» για την προώθηση της τρισδιάστατης ψηφιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς,
- Ενίσχυση της σύγχρονης καλλιτεχνικής δημιουργίας (κινηματογράφος, μουσική, εικαστικά).
- Σύναψη Διμερών Διακρατικών Συμφωνιών και Μνημονίων Συνεργασίας στους τομείς της πολιτιστικής κληρονομιάς, της καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης αρχαιοτήτων και της σύγχρονης δημιουργίας, που ενισχύουν το

κύρος και την εικόνα του ελληνικού πολιτισμού στο διεθνές στερέωμα και αποτελούν χρήσιμο εργαλείο άσκησης πολιτιστικής διπλωματίας.

- Το Υπουργείο Πολιτισμού στο πλαίσιο της πολιτικής του για δράσεις που συμβάλλουν στη διάδοση των ελληνικών γραμμάτων στο εξωτερικό εγκαινιάζει πρόγραμμα επιδότησης μεταφράσεων τίτλων κάθε κατηγορίας της ελληνικής βιβλιοπαραγωγής, μετάφραση σε άλλες γλώσσες, το greekleak.

Υπογράμμισε δε πως το Υπουργείο Πολιτισμού έχει θέσει ως άμεση πολιτική προτεραιότητα την εξωστρέφεια του ελληνικού πολιτισμού, ενισχύοντας την προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και της σύγχρονης καλλιτεχνικής δημιουργίας, στο διεθνές περιβάλλον και κυρίως σε περιοχές όπου η ελληνική ομογένεια έχει ισχυρή παρουσία. Η Ελλάδα προβάλλεται πλέον ως διεθνής πολιτιστικός πόλος με δράσεις που συνδέουν παρελθόν και παρόν, παράδοση και καινοτομία.

Τοποθετήσεις Κομμάτων

➤ Νέα Δημοκρατία

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής, κ. Φίλιππος Φόρτωμας, τόνισε τη σημασία της εθνικής ενότητας στο ζήτημα της πολιτιστικής κληρονομιάς, με επίκεντρο τα Γλυπτά του Παρθενώνα. Αναφέρθηκε στην ανάγκη συγκρότησης «ομάδων δράσης» εντός της Βουλής, ώστε οι εργασίες της Επιτροπής να μετατραπούν σε συγκεκριμένες πρωτοβουλίες που θα ενισχύσουν τη διεκδίκηση της Ελλάδας. Ιδιαίτερη μνεία έκανε στην Αγία Σοφία, η οποία - όπως υπογράμμισε - αποτελεί μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς και όχι μόνο της Τουρκίας, και η μετατροπή της σε τέμενος συνιστά προσβολή της διεθνούς πολιτιστικής τάξης. Τόνισε δε, πως κάποιες από τις προτάσεις των εκπροσώπων των κομμάτων θα συμπεριληφθούν στον προγραμματισμό για τα επόμενα βήματα της Επιτροπής.

➤ ΣΥΡΙΖΑ - Προοδευτική Συμμαχία

Η κυρία Θεοδώρα Τζάκρη υπογράμμισε τη σημασία της πολιτιστικής διπλωματίας για την ανάπτυξη, τον τουρισμό και τη διεθνή εικόνα της χώρας, αλλά επισήμανε την έλλειψη εθνικού σχεδιασμού και επαρκούς χρηματοδότησης. Σημείωσε ότι η διεκδίκηση των Γλυπτών πρέπει να πάρει τη μορφή μιας οργανωμένης διεθνούς εκστρατείας, στην οποία η ελληνική διασπορά θα διαδραματίσει πρωταγωνιστικό ρόλο.

Τόνισε ότι δεν πρέπει να αποδεχθούμε «μερικές λύσεις», όπως περιοδικούς δανεισμούς ή επιμέρους συμφωνίες, αλλά να επιμείνουμε στη συνολική και οριστική επιστροφή. Θεωρεί πως δεν έχουμε κατορθώσει να λύσουμε ως πολιτικό σύστημα στη διάρκεια της μεταπολίτευσης -εκτός από ορισμένες μικρές φωτεινές περιόδους- την συστηματοποίηση της πολιτικής μας κληρονομιάς, την παροχή χρηματοδοτήσεων στον πολιτισμό ως δημόσια επένδυση, αλλά και την προβολή της πολιτιστικής μας κληρονομιάς ως συνεκτικού στοιχείου του οικουμενικού ελληνισμού.

Πρότεινε τη δημιουργία ενός διυπουργικού εθνικού οργάνου με επαρκείς πόρους για τον συντονισμό πολιτιστικής στρατηγικής, με στόχο την ανάπτυξη ενός ενιαίου οικουμενικού ελληνικού πολιτιστικού χώρου, ψηφιακά και φυσικά προσβάσιμου παγκοσμίως, ώστε ο ελληνικός πολιτισμός να προβληθεί δυναμικά και να μην μείνει αναξιοποίητος ιστορικός πλούτος.

Η κυρία Κυριακή Μάλαμα συμπλήρωσε ότι είναι κρίσιμο να υπάρξει καλύτερος συντονισμός με τις συναρμόδιες Επιτροπές της Βουλής, ώστε να καταρτιστεί ενιαία εθνική στρατηγική που θα αξιοποιεί τόσο τη διπλωματική όσο και την κοινοβουλευτική διάσταση του ζητήματος της επιστροφής των Γλυπτών. Συμπλήρωσε επίσης πως η UNESCO είναι ένας φορέας με τον οποίο πρέπει η Ελλάδα να συνεργαστεί πολύ στενά, ώστε να πετύχουμε τη μέγιστη δυνατή διεθνοποίηση του ζητήματος αυτού της επιστροφής των Γλυπτών, αλλά και για να θέσουμε τις βάσεις για την ανάδειξη του ευρύτερου ζητήματος της επιστροφής των πολιτιστικών θησαυρών της χώρας- των παρανόμως απομακρυνθέντων πολιτιστικών μας θησαυρών- στηριζόμενοι στο Διεθνές Δίκαιο.

➤ ΠΑΣΟΚ – Κίνημα Αλλαγής

Η κυρία Ευαγγελία Λιακούλη υπογράμμισε τη σημασία της συζήτησης για τον ρόλο της UNESCO και θύμισε τις προκλήσεις που προέκυψαν από τη μετατροπή της Αγίας Σοφίας και της Μονής της Χώρας σε τζαμιά. Τόνισε τον πλούτο της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς, τη συμβολή της στη συλλογική ταυτότητα και την ανάγκη η προστασία και προώθησή της να βρίσκονται στο επίκεντρο των πολιτικών της χώρας, αξιοποιώντας ευρωπαϊκά προγράμματα όπως η «Δημιουργική Ευρώπη». Παράλληλα, αναφέρθηκε στις προκλήσεις της ψηφιακής εποχής για τον πολιτισμό, ζητώντας συγκεκριμένες πολιτικές για πρόσβαση σε χρηματοδότηση, δίκαιη αμοιβή δημιουργών και ανάπτυξη νέων μοντέλων διανομής. Ο νέος εθνικός πολιτιστικός και δημιουργικός τομέας, είναι η πηγή των

καινοτόμων ιδεών που υπάρχουν και μπορούν να μετατραπούν σε προϊόντα και υπηρεσίες με την θετική έννοια και γι' αυτόν τον σκοπό και επιβάλλεται να βελτιωθεί η χρηματοδότηση του πολιτιστικού και δημιουργικού τομέα. Τόνισε ότι η ελληνική δημιουργία πρέπει να ενταχθεί στο διεθνές πολιτιστικό γίνεσθαι και όχι να μείνει απομονωμένη. Υπενθύμισε πως έχει κατατεθεί στην UNESCO ο φάκελος υποψηφιότητας του Ολύμπου για την ένταξή του στον Κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς και συμπλήρωσε πως αυτή η Επιτροπή έχει χρέος να ενισχύσει την υποψηφιότητα του Ολύμπου που αποτελεί διαχρονικό σύμβολο του ελληνικού πολιτισμού.

Ο κ. Δημήτρης Μάντζος τόνισε την ανάγκη να υπάρξει ένα ολοκληρωμένο στρατηγικό σχέδιο πολιτιστικής διπλωματίας, με σαφείς στόχους, χρονοδιαγράμματα και μηχανισμούς αξιολόγησης. Σε σχέση με την αποστολή της Βουλής στη συνδρομή αυτών των θεμάτων πολιτιστικής διπλωματίας, θεωρεί ότι μπορούμε να έχουμε ιδιαίτερα αναβαθμισμένο ρόλο ιδίως μέσα από την Επιτροπή, αλλά και τη Διαρκή Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων. Έθεσε ερωτήματα σχετικά με τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση στην επιστροφή πολιτιστικών αγαθών, προτείνοντας να εξεταστεί η δυνατότητα κοινών ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών.

Αναφέρθηκε επιπλέον στα ιδιαίτερος ανησυχητικά φαινόμενα στην Αγία Σοφία και τη Μονή της Χώρας και στην πρόσφατη Έκθεσή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Κατά τη γνώμη του ΠΑΣΟΚ- Κινήματος Αλλαγής, η Τουρκία με αυτές τις ενέργειές της αλλοίωσε τη λειτουργία και τον υψηλό συμβολισμό των μνημείων αυτών, ως πολιτιστικών μνημείων της ανθρωπότητας. Διερωτήθηκε δε, για τις εξελίξεις μετά την Απόφαση του Σεπτεμβρίου του 2023 από την Επιτροπή Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO, σε σχέση με την υποχρεωτική μετάβαση στην Τουρκία μιας αποστολής παρακολούθησης, reactive monitoring, του Παγκόσμιου Κέντρου Πολιτιστικής Κληρονομιάς και του Διεθνούς Συμβουλίου Μνημείων και Αρχαιολογικών Χώρων. Ζήτησε δε να υπάρξει ειδική συνεδρίαση της Επιτροπής μας για να παρουσιαστεί στη Βουλή πια το στρατηγικό αυτό σχέδιο του Υπουργείου Εξωτερικών για τον Απόδημο Ελληνισμό.

➤ **Νέα Αριστερά**

Η κυρία Σία Αναγνωστοπούλου έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στη διάσταση της ειρήνης και της αλληλεγγύης. Υπογράμμισε ότι ο πολιτισμός δεν είναι απλώς μια αισθητική ή ιστορική υπόθεση, αλλά αφορά την ίδια την προστασία της ανθρώπινης ζωής.

Πρότεινε οι πολιτιστικές πρωτοβουλίες της χώρας να συνδεθούν με διεθνή αιτήματα ειρήνης και ανθρωπισμού. Επιπλέον, τόνισε την ανάγκη για ενιαία και ολοκληρωμένη ενημέρωση σε κρίσιμα θέματα που αφορούν τον ελληνισμό της διασποράς, τη γλώσσα και τον πολιτισμό. Πρότεινε τη δημιουργία εθνικής και διεθνούς επιτροπής με κοινοβουλευτική και επιστημονική συμμετοχή, Ελλήνων από την Ελλάδα και το εξωτερικό, με στόχο την προώθηση μεγάλων ζητημάτων, όπως τα Γλυπτά του Παρθενώνα, η Αγία Σοφία και η Μονή της Χώρας, σε συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς όπως η UNESCO. Τόνισε δε την σημασία της προάσπισης της πολιτιστικής κληρονομιάς στην λωρίδα της Γάζας.

➤ **Πλεύση Ελευθερίας**

Ο κ. Αλέξανδρος Καζαμίας υπογράμμισε την ανάγκη να υπάρξει μια δυναμική και συνεχής καμπάνια για την επιστροφή των Γλυπτών του Παρθενώνα, με έμφαση στη συμμετοχή της ελληνικής διασποράς. Αναφέρθηκε διεξοδικά στον κοινοβουλευτικό έλεγχο που έχει κάνει ως κόμμα η Πλεύση Ελευθερίας. Αναφέρθηκε επιπλέον, σε παραδείγματα παρεμβάσεων που έχουν ήδη γίνει στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπου Έλληνες του εξωτερικού έθεσαν δημόσια το ζήτημα σε πολιτικούς και πολιτιστικούς φορείς. Τόνισε ότι η Επιτροπή μπορεί να αναλάβει ρόλο συντονιστή, φέρνοντας κοντά θεσμούς, οργανώσεις και πολίτες που δραστηριοποιούνται στο εξωτερικό. Επιπλέον, ζήτησε την καταδίκη της μετατροπής της Αγίας Σοφίας σε τζαμί από την Τουρκία και την ανάγκη ενημέρωσης για τις ενέργειες της ελληνικής αντιπροσωπείας στην UNESCO. Τέλος, τόνισε τον καθοριστικό ρόλο της ελληνικής διασποράς στη δημόσια διπλωματία και την ανάγκη πολιτικής και χρηματοδότησης για την προστασία ελληνικών μνημείων στο εξωτερικό (π.χ. οικία Κοραή, οικία Καβάφη). Υπογράμμισε δε, πως στην Πλεύση Ελευθερίας πιστεύουν ότι η μυστική διπλωματία, που είναι η στρατηγική που ακολουθεί η Κυβέρνηση, συνιστά μια ατελέσφορη πρακτική που δεν έχει αποδώσει τους απαιτούμενους καρπούς. Από την άλλη, η άσκηση δημόσιας διπλωματίας με τα δύο πανίσχυρα εργαλεία του πολιτισμού και της διασποράς απαιτεί επαρκή χρηματοδότηση, ούτως ώστε να επιφέρει αποτελέσματα.

➤ **ΝΙΚΗ**

Η τοποθέτηση του εκπροσώπου της ΝΙΚΗΣ εστίασε στη διατήρηση της ελληνικής γλώσσας ως θεμελιώδους στοιχείου της πολιτιστικής μας ταυτότητας. Τονίστηκε η ανάγκη να ενισχυθούν οι ελληνικές σχολικές κοινότητες της διασποράς, αλλά

και να δημιουργηθούν νέες δομές στήριξης, ώστε οι νέες γενιές Ελλήνων του εξωτερικού να μην αποκοπούν από τη γλώσσα. Παράλληλα, αναδείχθηκε η στενή σύνδεση πολιτισμού και ορθοδοξίας, με την παρατήρηση ότι η Εκκλησία λειτουργεί σε πολλές περιπτώσεις ως βασικός φορέας διατήρησης της ταυτότητας και χρειάζεται στήριξη, ιδίως σε χώρες όπου περιορίζεται η θρησκευτική ελευθερία.

Συμπεράσματα

- Υπερκομματική συναίνεση: Ο πολιτισμός αντιμετωπίστηκε ως εθνική υπόθεση.
- Γλυπτά του Παρθενώνα: Κοινός στόχος η επιστροφή τους· διαφοροποίηση ως προς τα μέσα.
- Τουρκία: Έντονη ανησυχία για τη μετατροπή μνημείων σε τζαμιά.
- Συντονισμός: Προτάσεις για ομάδες δράσης, κοινές συνεδριάσεις και διεθνείς συνεργασίες.
- Εξωστρέφεια: Ανάδειξη της σύγχρονης ελληνικής δημιουργίας σε διεθνείς εκθέσεις.
- Σύνδεση με ειρήνη: Ο πολιτισμός ως μέσο υπεράσπισης της ειρήνης και αποτροπής συγκρούσεων.
- Μη εμπορευματοποίηση πολιτιστικών αγαθών.

Προτάσεις

Η συνεδρίαση της 5ης Νοεμβρίου 2024 ανέδειξε τον πολιτισμό ως κοινό σημείο αναφοράς και ενότητας. Η επικαιρότητα επιβεβαίωσε την κρισιμότητα της συζήτησης: οι επιθέσεις σε χριστιανικούς ναούς και μνημεία στη Μέση Ανατολή το 2025 έδειξαν ότι η πολιτιστική κληρονομιά δεν είναι αφηρημένη έννοια, αλλά ζωντανή υπόσταση που απειλείται σε συνθήκες βίας και πολέμου.

Προτεραιότητες της ελληνικής πολιτιστικής διπλωματίας:

- Ανάδειξη επιθέσεων κατά θρησκευτικών και πολιτιστικών μνημείων σε διεθνή φόρα (UNESCO, ΟΗΕ, Ε.Ε.).
- Συνεργασία με τοπικές εκκλησίες και διεθνείς οργανισμούς για την τεκμηρίωση

ζημιών και την αποτροπή περαιτέρω καταστροφών.

- Υποστήριξη πρωτοβουλιών για την προστασία μνημείων ως φορέων πολιτισμού, ανθρωπισμού και ειρήνης.
- Ενίσχυση διεθνούς εκστρατείας για την κατοχύρωση της πολιτιστικής κληρονομιάς ως παγκόσμιου αγαθού.
- Αγώνας, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, κατά της εμπορευματοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς των αρχαιολογικών τόπων και μνημείων. Μόνο με έμπρακτη υπεράσπιση μνημείων και ανθρώπινης αξιοπρέπειας μπορεί η πολιτιστική διπλωματία να αναδειχθεί σε ουσιαστική γέφυρα ειρήνης και αλληλεγγύης.
- Συντονισμένες πρωτοβουλίες και δράσεις κατά των νέων και διαρκών απειλών της πολιτιστικής κληρονομιάς (λ.χ.μ πόλεμοι, κλιματική αλλαγή κá).
- Ψηφιοποίηση του συνόλου της πολιτιστικής κληρονομιάς (ο ψηφιακός μετασχηματισμός χρειάζεται επιτάχυνση και συγκεκριμένες ενέργειες από το ΥΠΠΟ).
- Εκκρεμή προς ένταξη μνημεία Πολιτιστικής Κληρονομιάς (σε ποιο στάδιο βρίσκονται, ποιες ενέργειες γίνονται).
- Συγκρότηση επιτροπής προσωπικοτήτων για την προώθηση των μεγάλων πολιτιστικών ζητημάτων.
- Προώθηση των αιτημάτων στην Παγκόσμια Διακοινοβουλευτική Ένωση Ελληνισμού (Πα.Δ.Ε.Ε.).
- Αγία Σοφία, Μονή Σινά: συγκρότηση διυπουργικών επιτροπών για την προώθηση των διαβημάτων της ελληνικής κυβέρνησης.

2. «Πολιτικές του Υπουργείου Εξωτερικών για τον Απόδημο Ελληνισμό - Στρατηγικό Σχέδιο 2024-2027»

Εισηγητής: Αλέξανδρος Καζαμίας, Μέλος της Επιτροπής

Η συνεδρίαση αυτή συζήτησε το Στρατηγικό Σχέδιο 2024 - 2027 για τη Διασπορά. Ο Υφυπουργός Εξωτερικών, κ. Γιώργος Κώτσηρας, αναφέρθηκε στους άξονες του σχεδίου, ιδίως εκείνους που αφορούν την εκμάθηση και ενίσχυση της ελληνικής γλώσσας στις παραιοικίες του εξωτερικού, τα προγράμματα νέας γενιάς, τη χρήση νέων τεχνολογιών και την αναστροφή του brain drain. Περιέγραψε το σχέδιο ως «ζωντανό κείμενο», το οποίο επιδέχεται τροποποιήσεις και τόνισε πως το πνεύμα του είναι διακομματικό, καλώντας την αντιπολίτευση να το εμπλουτίσει. Ακολούθησε η Γενική Γραμματέας Αποδήμου Ελληνισμού και Δημοσίας Διπλωματίας, κυρία Μάιρα Μυρογιάννη, η οποία εστίασε στις πτυχές δράσης που αφορούν τις γυναίκες, τους νέους και τις τέχνες. Εκ μέρους της πλειοψηφίας, ο βουλευτής της ΝΔ, κ. Αθανάσιος Παπαθανάσης, ευχαρίστησε τον κ. Υφυπουργό για τη συμβολή του και υπενθύμισε τη σημασία πρόσφατων νομοθετικών παρεμβάσεων, όπως ο νόμος για την επιστολική ψήφο, που επιτρέπει τη συμμετοχή των αποδήμων στις εκλογές και τον νόμο για τα μη κρατικά πανεπιστήμια. Επίσης, επεσήμανε την ανάγκη στενότερου συντονισμού με τη Διακοινοβουλευτική Συνέλευση Ελλήνων του Εξωτερικού, με Πρόεδρο τον Αμερικανό Γερουσιαστή, κ. Λου Ραπτάκη.

Εκ μέρους του ΠΑΣΟΚ, ο κ. Γεώργιος Νικητιάδης επέκρινε το σχέδιο ως ένα «business plan», στο οποίο «δεν υπάρχουν στρατηγικές» και μήτε «όραμα για τον απόδημο ελληνισμό». Είπε πως «απουσιάζει σε βάθος η εθνική διάσταση», αλλά παράλληλα τόνισε πως «αυτή η τοποθέτηση δεν θέλω να εκληφθεί και να παρερμηνευθεί ως μία αντίθεσή μας». Εξήγησε πως τις περισσότερες δράσεις του σχεδίου «είναι σαφές ότι τις ασπάζόμαστε» και επεσήμανε την ανάγκη διατήρησης της εθνικής ταυτότητας των ομογενών, τη μέγιστη αξιοποίηση του δυναμικού τους και τη στήριξή τους εκεί που ζούνε.

Ο Βουλευτής της Κ.Ο. «Νίκη», κ. Νικόλαος Παπαδόπουλος, χαρακτήρισε ως «γενικόλογο» και «ασαφή» τον χαρακτήρα των προτάσεων του σχεδίου, «δίχως να μπουν προτεραιότητες» και «να οριστούν χρηματοδότηση και φορείς που θα τα υλοποιήσουν».

Εκ μέρους του ΣΥΡΙΖΑ, ο κ. Γεώργιος Ψυχογιός συμφώνησε στην ανάγκη υιοθέτησης μιας «οριζόντιας φιλοσοφίας», με ανάμειξη συναρμόδιων Υπουργείων, ενώ ζήτησε να υπάρχει αναβάθμιση της εξωτερικής διάστασης του σχεδίου, με βελτίωση των εκπαιδευτικών δομών και ενίσχυση των προξενείων, καθώς και της εσωτερικής διάστασης, μέσω της δημιουργίας ελκυστικότερων ερευνητικών προγραμμάτων στην Ελλάδα για την αναστροφή του brain drain.

Ακολούθησε ο εισηγητής του Κ.Κ.Ε., κ. Ιωάννης Δελής, ο οποίος επέκρινε τις ελλείψεις καθηγητών στα ελληνικά σχολεία της Γερμανίας, της Γαλλίας και της Βρετανίας και τις ταλαιπωρίες που υφίστανται οι απόδημοι στα προξενικά γραφεία. Έθεσε, επίσης, το θέμα των εκκρεμοτήτων σε ζητήματα συντάξεων για όσους έφυγαν στο εξωτερικό και άσκησε κριτική στην μονόπλευρη εστίαση της Κυβέρνησης σε θέματα, όπως η επιστολική ψήφος, με τα απαράδεκτα αποτελέσματα που αυτή είχε στη διαρροή προσωπικών στοιχείων των αποδήμων.

Ακολούθησε από τη Νέα Αριστερά, η κυρία Σία Αναγνωστοπούλου, η οποία αναφέρθηκε θετικά στο στοιχείο της «συνέχειας» που επιδιώκει το στρατηγικό σχέδιο με τις πολιτικές προηγούμενων κυβερνήσεων, όμως τόνισε παράλληλα αδυναμίες στο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης και οικονομικής υποστήριξης. Παρατήρησε, επίσης, ότι «αντιμετωπίζει πολυπαραγοντικά ζητήματα με κατακερματισμένο τρόπο».

Ο κ. Αλέξανδρος Καζαμίας, εκ μέρους της Πλεύσης Ελευθερίας, τόνισε πως το κόμμα του συμμετείχε στη διαβούλευση με υποβολή κειμένου προτάσεων τον Μάρτιο του 2024, ενώ παρατήρησε ότι ο προϋπολογισμός του Υπουργείου είναι ισχνός και σε πλήρη αναντιστοιχία με τους φιλόδοξους στόχους του σχεδίου. Τόνισε την ανάγκη διϋπουργικής υλοποίησης, μέσω της ανάθεσης πολλών στόχων σε άλλα Υπουργεία, ιδίως προγραμμάτων ανταλλαγής καθηγητών με το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και αθλητισμού για την αναστροφή του brain drain και επεσήμανε ότι κατά παράβαση του Συντάγματος δεν προβλέπεται η επαναλειτουργία του Συμβουλίου Αποδήμου Ελληνισμού (υπό νέα μορφή) πριν από το 2027.

Παρέμβαση έκανε ο Βουλευτής του κόμματος των Σπαρτιατών, κ. Αλέξανδρος Ζερβέας, ο οποίος έκρινε πως το στρατηγικό σχέδιο βρίσκεται στη σωστή κατεύθυνση.

Επίσης, συμμετείχε ο Βουλευτής του ΠΑΣΟΚ, κ. Σταύρος Μιχαηλίδης, ο οποίος τόνισε τα προβλήματα λειτουργίας των προξενείων και αναγνώρισε τη συμβολή της δίγλωσσης πλατφόρμας OpenGov.

Η συνεδρίαση έκλεισε με δευτερολογία του Υφυπουργού, κ. Γεωργίου Κώτσηρα, ο οποίος αναγνώρισε τον «τεράστιο όγκο θεμάτων και προοπτικών» που υπερβαίνουν το στρατηγικό σχέδιο, ενώ παρατήρησε ότι η κριτική των περισσότερων κομμάτων δεν συνδέεται με προτάσεις, αφού «το μόνο κόμμα της Αντιπολίτευσης που κατέθεσε επίσημα προτάσεις ήταν η Πλεύση Ελευθερίας, της οποίας σημαντικό μέρος [...] τις ενσωματώσαμε». Συμφώνησε με τις παρατηρήσεις για ευρύτερες ενέργειες και δράσεις, ιδίως στα πεδία της γλώσσας και της αναστροφής του brain drain, και υπογράμμισε την προσπάθεια αναβάθμισης των προξενικών υπηρεσιών μέσω 150 νέων θέσεων στο προσωπικό των προξενείων και την πρόθεση της Κυβέρνησης να μειώσει τη γραφειοκρατία στην έκδοση διαβατηρίων.

Συνολικά, η συζήτηση ανέδειξε τη χρησιμότητα, καθώς και τις σχετικές συγκλίσεις των κομμάτων γύρω από ένα μεσοπρόθεσμο Στρατηγικό Σχέδιο για τον Απόδημο Ελληνισμό, παράλληλα με την ανάγκη αυστηρότερης υλοποίησης και συνεχούς συμπλήρωσής του με επιπρόσθετες παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση των πιο άμεσων προβλημάτων στις παροικίες του εξωτερικού. Τονίστηκε ειδικότερα η ανάγκη καλύτερης αντιμετώπισης των ελλείψεων στην παιδεία και στα σχολεία του εξωτερικού, η ουσιαστική αναβάθμιση των προξενικών υπηρεσιών, η αναστροφή του brain drain, η αύξηση του προϋπολογισμού για τη στήριξη του σχεδίου και η στενότερη διασύνδεσή του, μέσω διϋπουργικών δράσεων, με φορείς της διασποράς, καθώς και με ένα συγκροτημένο σχέδιο δημόσιας διπλωματίας. Κρίσιμης σημασίας, επομένως, είναι η τακτική παρακολούθηση της υλοποίησης του Σχεδίου από την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή της Βουλής για τον Ελληνισμό της Διασποράς, τουλάχιστον σε ετήσια βάση.

3.«Ενημέρωση των Μελών της Επιτροπής από τον Πρόεδρο και μέλη του American Hellenic Institute (A.H.I.)»

Εισηγητής: Φίλιππος Φόρτωμας, Πρόεδρος της Επιτροπής

Η Επιτροπή σε αυτή τη συνεδρίασή της, που πραγματοποιήθηκε στις 5 Δεκεμβρίου 2024, στην Αίθουσα Γερουσίας της Βουλής, είχε την εξαιρετική ευκαιρία να υποδεχθεί τον Πρόεδρο του AHI, κ. Nick Larigakis, καθώς και αντιπροσωπεία 26 μελών και φίλων του AHI, με θέμα την ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από τον Πρόεδρο και τα μέλη του AHI. Το American Hellenic Institute γιόρτασε πέρυσι 50 χρόνια δράσης και έχει συμβάλει καθοριστικά στην προώθηση των ελληνικών συμφερόντων στις Ηνωμένες Πολιτείες. Στη συνεδρίαση συμμετείχαν εκπρόσωποι όλων των κοινοβουλευτικών κομμάτων, αποδεικνύοντας την υπερκομματική διάσταση του έργου της Επιτροπής.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε, έγινε αναφορά στις δράσεις και τους σκοπούς του AHI, αλλά και στην σημασία ύπαρξης τέτοιων ομογενειακών οργανώσεων που μάχονται για τα συμφέροντα του ελληνισμού στις ΗΠΑ.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής τόνισε τη σημασία της διατήρησης στενών δεσμών με τον απόδημο ελληνισμό, χαρακτηρίζοντας τον ρόλο του AHI θεσμικά καθοριστικό για την Ελλάδα. Υπενθύμισε την ιστορική συμβολή του Ινστιτούτου, σε θέματα όπως η προώθηση του εμπάργκο όπλων κατά της Τουρκίας μετά την εισβολή στην Κύπρο το 1974 και ανέδειξε τις εκπαιδευτικές δράσεις που φέρνουν κοντά νέους Ελληνοαμερικανούς με την πατρίδα.

Ο κ. Βασίλειος Κυριαζής, Πρόεδρος του παραρτήματος Αθηνών, παρουσίασε την ιστορική πορεία και τη στρατηγική σημασία του AHI, ενώ ο κ. Nick Larigakis, Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος του AHI, υπογράμμισε ότι οι Ελληνοαμερικανοί πρέπει να γίνουν αντιληπτοί ως Αμερικανοί πολίτες ελληνικής καταγωγής, που επιδιώκουν να επηρεάσουν θετικά την αμερικανική πολιτική προς όφελος Ελλάδας και Κύπρου. Έδωσε έμφαση στην ανάγκη εκπαίδευσης της νέας γενιάς, καθώς πολλοί νέοι γνωρίζουν την Ελλάδα κυρίως μέσα από τα πολιτισμικά στοιχεία της και αγνοούν εντελώς τις γεωστρατηγικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η χώρα μας. Ωστόσο, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα φοιτητών του AHI έχει ήδη φέρει 180 νέους στις ελληνοαμερικανικές σχέσεις, συμβάλλοντας στη δημιουργία μιας νέας γενιάς υποστηρικτών.

Ακολούθησαν τοποθετήσεις του Προεδρείου και μελών της Επιτροπής. Ο Α΄ Αντιπρόεδρος, κ. Γεώργιος Νικητιάδης (ΠΑΣΟΚ), με προσωπική καταγωγή από την Αμερική, εξήρε την προσφορά του ΑΗΙ και άλλων ελληνοαμερικανικών οργανώσεων και ζήτησε καλύτερο συντονισμό μεταξύ τους, ώστε να μεγιστοποιηθεί η επιρροή. Ο κ. Γεώργιος Ψυχογιός (ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ) τόνισε τη σημασία της συνέχειας των πρωτοβουλιών και κάλεσε το ΑΗΙ να ενισχύσει τη συνεργασία με την ελληνική πολιτεία. Ο κ. Αλέξανδρος Καζαμίας (Πλευση Ελευθερίας) επικεντρώθηκε σε τρία ζητήματα: το Κυπριακό, την επιστροφή των Γλυπτών του Παρθενώνα και την ψήφο των αποδήμων, ενώ υπογράμμισε την ανάγκη ενδυνάμωσης των δεσμών της νεότερης γενιάς με την ιστορική μνήμη. Ο κ. Αθανάσιος Παπαθανάσης (ΝΔ) ανέδειξε την πρόσφατη ψήφιση της επιστολικής ψήφου και την ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων ως δείγματα μεταρρυθμίσεων που μπορούν να ενισχύσουν τους δεσμούς με τη διασπορά. Από την πλευρά των Σπαρτιατών, ο κ. Αλέξανδρος Ζερβέας υπογράμμισε την τουρκική προκλητικότητα και αναφέρθηκε ειδικά στο *casus belli*, ενώ ζήτησε τη συνδρομή του ΑΗΙ στην αποτροπή προμήθειας F-35 στην Τουρκία. Τέλος, ο κ. Σταύρος Μιχαηλίδης (ΠΑΣΟΚ) εξήρε τον ρόλο της ομογένειας, ιδίως εκείνης στις ΗΠΑ και την συμβολή της στη διατήρηση του ελληνικού πνεύματος. Από την συνεδρίαση, δεν έλειψαν συγκινητικές στιγμές, καθώς οι προσκεκλημένοι ξεδίπλωσαν μεταξύ άλλων και τις προσωπικές τους ιστορίες για την μετανάστευση των οικογενειών τους από την Ελλάδα στην Αμερική.

Στα συμπεράσματα της συνεδρίασης αναδείχθηκαν κοινές παραδοχές:

Υπερκομματική συναίνεση: Οι Βουλευτές τόνισαν ότι τα εθνικά ζητήματα της διασποράς υπερβαίνουν κομματικές γραμμές.

1. **Κρίσιμος ρόλος του ΑΗΙ:** Το Ινστιτούτο αποτελεί βασικό θεσμικό συνομιλητή του απόδημου ελληνισμού των ΗΠΑ, με σημαντικές επιτυχίες στο Κυπριακό και στις ελληνοτουρκικές σχέσεις.
2. **Εκπαίδευση νέων γενεών:** Η σύνδεση των νεότερων Ελληνοαμερικανών με την πατρίδα και την κατανόηση των εθνικών ζητημάτων είναι κομβικής σημασίας και το πρόγραμμα φοιτητών του ΑΗΙ συμβάλλει στην κατεύθυνση αυτή.

3. **Εθνικά θέματα σε κρίσιμη καμπή:** Το Κυπριακό, οι τουρκικές προκλήσεις και το αίτημα για την επιστροφή των Γλυπτών του Παρθενώνα απαιτούν ενιαία στρατηγική και διεθνή κινητοποίηση.
4. **Αναγκαιότητα συνεργασίας:** Ελληνικό Κοινοβούλιο και ΑΗΙ πρέπει να βρίσκονται σε διαρκή συνεργασία, με στόχο την ανάδειξη και προώθηση αιτημάτων του Ελληνισμού στις ΗΠΑ.

Συνολικά, η συνεδρίαση επιβεβαίωσε ότι η ελληνοαμερικανική κοινότητα παραμένει πυλώνας στήριξης για την Ελλάδα, αλλά χρειάζεται συνεχή ανανέωση και ενίσχυση δεσμών, ιδίως με τις νεότερες γενιές. Το ΑΗΙ, μέσα από την πενήντάχρονη δράση του, απέδειξε ότι η συστηματική διπλωματία της διασποράς μπορεί να έχει καθοριστικά αποτελέσματα. Το ζητούμενο πλέον είναι η ενίσχυση του διαλόγου, η διαμόρφωση κοινής στρατηγικής και η αξιοποίηση του ελληνισμού της διασποράς ως πολύτιμου εθνικού κεφαλαίου.

4. «Ελληνική Επιστημονική Διασπορά και Καινοτομία»

Εισηγητής: Φίλιππος Φόρτωμας, Πρόεδρος της Επιτροπής

Η Επιτροπή σε αυτή τη συνεδρίασή της, που πραγματοποιήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 2024, στην Αίθουσα Γερουσίας της Βουλής, είχε την εξαιρετική ευκαιρία να υποδεχθεί τους κ.κ.: Γεώργιο Κώτσηρα, Υφυπουργό Εξωτερικών, Κώστα Φουντά, Καθηγητή Φυσικής στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και εκλεγμένο Πρόεδρο του Συμβουλίου του CERN, Αντωνία Μοροπούλου, Ομότιμη Καθηγήτρια του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, Αντιπρόεδρο του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος, μέλους του Συμβουλίου Διοίκησης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Αντωνία Φογκτ, Υποψήφια Διδάκτωρα Χειρουργικής στο Πανεπιστήμιο του Cambridge, Κίμωνα - Αριστοτέλη Φογκτ, CEO Sporo Health, Απόφοιτο του Πανεπιστημίου Harvard, Ευστράτιο Πιστικόπουλο, Καθηγητή Χημικής Μηχανικής και Διευθυντή του Ινστιτούτου Ενέργειας του Πανεπιστημίου Texas A&M, Πέτρο Κουμουτσάκο, Πρόεδρο της Σχολής Εφαρμοσμένων Μαθηματικών-«Herbert S. Winokur» έδρα Υπολογιστικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Harvard, Πρόεδρο του Ελληνικού Ινστιτούτου Προηγμένων Σπουδών, Γρηγόρη Στεφανόπουλο, Καθηγητή Χημικής Μηχανικής και Βιοτεχνολογίας στο MIT, μέλους της Εθνικής Ακαδημίας Επιστημών των ΗΠΑ, Μαρίνα Χατσοπούλου, Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου της Levitronix Technologies, Ιδρύτρια της Z Corporation, Λέκτορα του MIT, Ανδρέα Σταυρόπουλο, Εταίρο της Threshold Ventures, μέλους της Συμβουλευτικής Επιτροπής για την Τεχνητή Νοημοσύνη στην Ελλάδα, μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου του ΤΑΙΠΕΔ και την Δρ Μαρία-Ωραιοζήλη Κουτσουπιά, Νομικό Σύμβουλο (με εξειδίκευση στην Τεχνητή Νοημοσύνη) του Ευρωπαϊκού Κέντρου Έρευνας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Η συνεδρίαση με θέμα «Ελληνική Επιστημονική Διασπορά και Καινοτομία» έγινε με πρωτοβουλία του Προέδρου της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Έρευνας και Τεχνολογίας, κ. Στράτου Σιμόπουλου, και τη σύμπραξη του Προέδρου της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς, κ. Φίλιππου Φόρτωμα.

Σημειώνουμε ότι η Επιτροπή μας έχει σε πλήθος συνεδριάσεων, τόσο στην παρούσα, όσο και στην προηγούμενη Σύνοδο εστιάσει στα ζητήματα της καινοτομίας και της ανάγκης αξιοποίησης του επιστημονικού προσωπικού ελληνικής καταγωγής που διαπρέπει σε πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα σε όλον τον κόσμο. Η έμφαση στα εν λόγω ζητήματα παρίσταται απολύτως δικαιολογημένη, καθώς διανύουμε μια ιστορική συγκυρία σε παγκόσμιο επίπεδο, λόγω της αλματώδους ανάπτυξης της τεχνολογίας, στην οποία η χώρα μας καλείται να ανταποκριθεί. Η αξιοποίηση της δυναμικής της επιστημονικής διασποράς αποτελεί μονόδρομο.

Ο Υφυπουργός Εξωτερικών, κ. Γεώργιος Κώτσηρας παρουσίασε το στρατηγικό σχέδιο του Υπουργείου Εξωτερικών για τον Απόδημο Ελληνισμό 2024-2027, δίνοντας έμφαση στη στήριξη της επιστημονικής διπλωματίας και στη δημιουργία δικτύων που συνδέουν τη διασπορά με την Ελλάδα. Αναφέρθηκε σε δράσεις όπως η ψήφος των αποδήμων, η ενίσχυση της ελληνομάθειας, η ανάπτυξη ελληνικών εδρών σπουδών στο εξωτερικό και η διοργάνωση ημερών καριέρας εκτός Ελλάδος, με στόχο την ανάσχεση του brain drain και την ενίσχυση του brain gain.

Η κυρία Μοροπούλου τόνισε τη μεγάλη επένδυση της χώρας στη δημόσια παιδεία και την ανάγκη αξιοποίησης του επιστημονικού κεφαλαίου που σήμερα διοχετεύεται κυρίως σε ξένα συστήματα καινοτομίας. Υποστήριξε τη δημιουργία διεθνούς κόμβου (hub) καινοτομίας, που θα ενώνει Έλληνες επιστήμονες εντός και εκτός συνόρων. Παράλληλα, παρουσίασε στοιχεία για την ανάπτυξη των νεοφυών επιχειρήσεων στην Ελλάδα, όπου ήδη σημαντικό ποσοστό σχετίζεται με επιστήμονες που επαναπατρίζονται.

Ο κ. Φουντάς ανέδειξε τις δυσκολίες επαναπατρισμού εδραιωμένων επιστημόνων, υπογραμμίζοντας ότι η εστίαση της πολιτείας πρέπει να στραφεί κυρίως στη διατήρηση της νέας γενιάς εντός Ελλάδας και στη στήριξη των νέων ερευνητών μέσω υποτροφιών, startups και ευκαιριών καριέρας. Αντίθετα, ο κ. Πιστικόπουλος εξέφρασε πιο αισιόδοξη άποψη, σημειώνοντας ότι αν υπάρξει στρατηγική στόχευση σε τομείς αιχμής, όπως η ενέργεια, η κυκλική οικονομία και η τεχνητή νοημοσύνη, η Ελλάδα μπορεί να αποτελέσει πόλο έλξης για τους νέους και ταυτόχρονα να προσελκύσει επιστήμονες της διασποράς.

Ο κ. Κουμουτσάκος πρότεινε ένα μοντέλο δικτύωσης των Ελλήνων επιστημόνων ανά τον κόσμο, με ενεργούς κόμβους συνεργασίας που θα επιτρέπουν τη μεταφορά τεχνογνωσίας και τη στήριξη των ελληνικών πανεπιστημίων και επιχειρήσεων. Υποστήριξε, επίσης, τη δημιουργία Ινστιτούτου Προηγμένων Σπουδών στην Ελλάδα, στα πρότυπα αντίστοιχων διεθνών κέντρων, ως πλατφόρμα αλληλεπίδρασης της διασποράς με την ακαδημαϊκή και ερευνητική κοινότητα της χώρας. Αναφέρθηκε, επίσης, στην πρόσφατη επιτυχία της ένταξης της Ελλάδας στις επτά ευρωπαϊκές χώρες που θα φιλοξενήσουν «εργοστάσιο Τεχνητής Νοημοσύνης».

Οι παρεμβάσεις των προσκεκλημένων συνέκλιναν σε τρία βασικά σημεία:

1. Η ελληνική διασπορά αποτελεί ανεκτίμητο κεφάλαιο γνώσης και δικτύων, το οποίο πρέπει να αξιοποιηθεί με δομημένο τρόπο.
2. Η χώρα χρειάζεται ολοκληρωμένη στρατηγική που θα συνδέει την έρευνα με την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα, ώστε να υπάρξει ουσιαστική ανάπτυξη.
3. Η αντιμετώπιση του brain drain δεν περιορίζεται στην επιστροφή των αποδήμων, αλλά προϋποθέτει την αναβάθμιση των πανεπιστημίων, την αξιοκρατία και την ενίσχυση του οικοσυστήματος καινοτομίας στην Ελλάδα.

Στα συμπεράσματα της συνεδρίασης επιβεβαιώθηκε ότι η Ελλάδα βρίσκεται σε κρίσιμη καμπή: διαθέτει εξαιρετικό ανθρώπινο δυναμικό, τόσο στο εσωτερικό όσο και στη διασπορά, και έχει την ευκαιρία να το αξιοποιήσει συστηματικά προς όφελος της εθνικής ανάπτυξης. Η πολιτεία οφείλει να επενδύσει σε μηχανισμούς συνεργασίας, σε κίνητρα για την επιστροφή και παραμονή επιστημόνων και σε ισχυρά δίκτυα διεθνούς ακαδημαϊκής και ερευνητικής παρουσίας. Η κοινή συνεδρίαση ανέδειξε μια υπερκομματική βούληση να προχωρήσουν οι αναγκαίες συνέργειες, δείχνοντας ότι η ελληνική επιστημονική διασπορά μπορεί να αποτελέσει κινητήριο δύναμη για την καινοτομία, την εξωστρέφεια και την πρόοδο της χώρας.

5. «Επενδύοντας στο ανθρώπινο κεφάλαιο: διατήρηση ταλέντου και δημογραφική αναγέννηση»

Εισηγητής: Αλέξανδρος Καζαμίας, Μέλος της Επιτροπής

Στη συνεδρίαση αυτή η Επιτροπή ενημερώθηκε από επιστήμονες για διαφορετικές πτυχές του δημογραφικού προβλήματος και τις προοπτικές της καλύτερης αντιμετώπισής του. Τις παρουσιάσεις έκαναν μέλη της συλλογικότητας «διαΝΕΟσις». Προηγήθηκε ο Διευθυντής της «διαΝΕΟσις», κ. Διονύσιος Νικολάου, ο οποίος έθεσε τους γενικούς στόχους του φορέα και υπογράμμισε ότι είναι μεγάλη πρόκληση για τη χώρα να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για αναστροφή του brain drain. Συνέδεσε την προοπτική αυτή με την προσπάθεια αναχαίτησης του δημογραφικού προβλήματος.

Ακολούθησε η Υπεύθυνη Έρευνας της «διαΝΕΟσις», κυρία Φαίη Μακαντάση, η οποία αναφέρθηκε σε δεκάδες έρευνες για την κοινωνία και το περιβάλλον που πραγματοποίησε η «διαΝΕΟσις» και παρέθεσε χρήσιμα στατιστικά στοιχεία για τον καλύτερο προσδιορισμό των διαστάσεων και της φύσης του προβλήματος. Έδειξε πως οι περισσότερες οικογένειες στην Ελλάδα επιθυμούν να έχουν ένα ακόμη παιδί, δηλαδή ο επιθυμητός μέσος όρος γεννήσεων είναι 2,6 παιδιά σε σύγκριση με τον πραγματικό που είναι στο 1,4. Οι οικονομικές συνθήκες και το μειωμένο αίσθημα ασφάλειας, παρατήρησε, δημιουργούν το λεγόμενο fertility gap ή χάσμα γεννητικότητας που σήμερα υπάρχει.

Ακολούθησε ο Καθηγητής, κ. Βύρων Κοτζαμάνης, ο οποίος παρουσίασε τις πολύπλοκες πτυχές του δημογραφικού σε σχέση με τις γεννήσεις, τους θανάτους και τη μετανάστευση. Τόνισε ότι η Ελλάδα έχει χαμηλό ποσοστό εργαζομένων στις ηλικίες 25 -65 σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη και ότι ερημώνεται η περιφέρεια, ενώ έκλεισε υποστηρίζοντας ότι οι Βουλευτές πρέπει να απαντήσουν σε δύο ερωτήματα: Πώς θα αποτρέψουμε την ερήμωση ενός τμήματος της χώρας μας; Το δεύτερο είναι πως να κάνουμε ανθεκτικές τις πόλεις μας όπου έχουμε υπερσυγκεντρωθεί και να δημιουργήσουμε ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την οικογένεια, το παιδί και να αποτρέψουμε τη φυγή των νέων μας.

Στη συνέχεια, ο Επίκουρος Καθηγητής Κοινωνικής Γεωγραφίας του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου Αθηνών και ερευνητής στο Κέντρο Μεταναστευτικής Πολιτικής (COMPAS) του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης, κ. Εμμανουήλ Πρατσινάκης, παρουσίασε στοιχεία για την μορφολογία των νέων διασπορικών κοινοτήτων που διαμορφώνονται ως αποτέλεσμα της νέας αποδημίας που διαμορφώθηκε μετά την κρίση του 2010. Παρατήρησε ότι «η διαφυγή πνευματικού κεφαλαίου από τη χώρα μας δεν είναι άμεσο απότοκο της οικονομικής κρίσης. Οι δομικές αιτίες που οδήγησαν στο φαινόμενο προϋπήρχαν». Είπε ότι 6 στους 10 Έλληνες που μετανάστευσαν ήταν πτυχιούχοι, αλλά 4 στους 10 δεν ήταν. Τέλος, σημείωσε πως υπάρχει τα τελευταία χρόνια εκτόνωση της έντασης αποδημίας, αλλά μέχρι το 2023 το ισοζύγιο παραμένει αρνητικό – δηλαδή περισσότεροι φεύγουν από εκείνους που επιστρέφουν. Ενδιαφέρον έχει ότι, ενώ το 80% των ερωτηθέντων επιθυμούν την επιστροφή, σε δείγμα από τη Βρετανία και τη Γερμανία, μόνο το 13-15% δηλώνει ότι σχεδιάζει να το κάνει στα επόμενα 3 χρόνια.

Ο Διευθυντής Ευρωπαϊκών Σπουδών και Σπουδών Νοτιοανατολικής Ευρώπης (SEESOX) του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης, κ. Όθων Αναστασάκης, αναφέρθηκε σε μελέτη για την εκλογική συμπεριφορά των Ελλήνων της Βρετανίας και της Γερμανίας την οποία διεξήγαγε. Τα συμπεράσματά της είναι ότι οι Έλληνες του εξωτερικού βλέπουν με «δυσπιστία» τα «κόμματα, τις κυβερνήσεις και τη δημόσια διοίκηση», καθώς και «μια μείωση εμπιστοσύνης στο πολιτικό σύστημα και ίσως μια απροθυμία επιστροφής».

Κατόπιν, η Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου της Κολωνίας, κυρία Αργυρώ Παναγιωτοπούλου, μίλησε για τα προβλήματα γλωσσομάθειας των Ελλήνων της Γερμανίας και τον κοινωνικό στιγματισμό των μεταναστών. Επεσήμανε τη δυσκολία των Ελλήνων της Γερμανίας να διατηρήσουν υψηλές γλωσσικές δεξιότητες στα ελληνικά, διότι το γερμανικό εκπαιδευτικό σύστημα είναι στραμμένο προς την ενσωμάτωση και αφομοίωσή τους και ανέφερε πως 7 στους 10 μετανάστες δηλώνουν πως δέχονται αποκλεισμούς και στοιχεία ρατσιστικής αντιμετώπισης.

Τέλος, ο Ομότιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Πειραιώς, κ. Μιλτιάδης Νεκτάριος, αναφέρθηκε στη σχέση της κλιματικής αλλαγής και του δημογραφικού και τόνισε ότι η Ελλάδα χρειάζεται να θέσει τρεις προτεραιότητες: να επενδύσει στο ανθρώπινο κεφάλαιο, να υιοθετήσει υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης και να υιοθετήσει ένα νέο οικονομικό μοντέλο της χώρας και ομογένειας. Προς την

κατεύθυνση αυτή πρότεινε μια σειρά αναγκαίων παρεμβάσεων στη σχολική και ανώτερη/ανώτατη παιδεία και υποστήριξε ότι «χρειάζεται η πολλαπλή διασύνδεση με την ελληνική ομογένεια ακαδημαϊκών».

Εκ μέρους των βουλευτών, ο κ. Αλέξανδρος Καζαμίας, από την Πλεύση Ελευθερίας παρατήρησε ότι το δημογραφικό στην Ελλάδα είναι οξύτερο και δεν πρέπει να εξομοιώνεται με τη γενικότερη τάση στον αναπτυγμένο κόσμο. Παράλληλα επέκρινε το πρόσφατο «10ετές Στρατηγικό Σχέδιο της Κυβέρνησης για το Δημογραφικό» ως επιφανειακό κι ανεπαρκές. Υποστήριξε πως ρίζα του προβλήματος είναι «το πώς η οικονομία και το κράτος αντιμετωπίζουν τη νέα γενιά» και «τι ευκαιρίες ζωής» δίδουν σε αυτή. Κατόπιν, έθεσε ερωτήματα προς την κυρία Μαλακάση για το κατά πόσο θα πρέπει να προτεραιοποιείται η νέα γενιά στις πολιτικές αντιμετώπισης του δημογραφικού. Αφού υπογράμμισε τον καθοριστικό ρόλο της Πλεύσης Ελευθερίας στην άρση των εμποδίων για την ψήφο των αποδήμων με τον νόμο του 2023, ρώτησε τον κ. Αναστασάκη για τα αίτια της συγκρατημένης συμμετοχής των Ελλήνων του εξωτερικού στις Ευρωεκλογές του 2024 και τις προοπτικές μεταβολής αυτής της τάσης.

Στην ομιλία του ο Υφυπουργός Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, κ. Παναγιώτης Τσακλόγλου, μίλησε για θέματα της αρμοδιότητάς του, που είναι οι συντάξεις. Τόνισε πως η βίαιη περικοπή των συντάξεων στα χρόνια της κρίσης επήλθε εξαιτίας της αποτυχίας των μεταρρυθμίσεων του ασφαλιστικού τα προηγούμενα χρόνια, αλλά επεσήμανε πως σήμερα συντελείται μια πιο ομαλή αναδιάρθρωση των συντάξεων. Τόνισε πως η μείωση της ανεργίας υπήρξε μεγάλη επιτυχία των τελευταίων ετών και διατύπωσε την επιθυμία μείωσής της μεταξύ των γυναικών και των νέων. Επεσήμανε, τέλος, τα οφέλη της προσωρινής μετανάστευσης Ελλήνων στο εξωτερικό, ιδίως για όσους επιστρέφουν με πολύτιμες νέες δεξιότητες, ενώ αναφέρθηκε στην ανάγκη μιας οργανωμένης μεταναστευτικής πολιτικής που να επιδιώκει την αποτελεσματική αφομοίωση στην ελληνική κοινωνία.

Σε παρέμβασή του, ο Βουλευτής της Κ.Ο. «ΝΙΚΗ», κ. Νικόλαος Παπαδόπουλος, μίλησε για τη σημασία εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας στις παροικίες του εξωτερικού, καθώς και στην ανάγκη τακτικής φιλοξενίας Ελλήνων του εξωτερικού από 20.000-30.000 οικογένειες, εθελοντικά, ώστε να βοηθά η κοινωνία την ενίσχυση της ταυτότητας και πατριδογνωσίας των νέων της διασποράς.

Τη συνεδρίαση έκλεισαν οι επιστήμονες με απαντήσεις τους στις ερωτήσεις των Βουλευτών. Συνολικά, η συνεδρίαση ανέδειξε σημαντικές πτυχές του δημογραφικού προβλήματος, καθώς και τις πολλαπλές διασυνδέσεις του με την εξέλιξη της νέας γενιάς, τη μετανάστευση, την κλιματική αλλαγή, την παιδεία και τις αδυναμίες του παραγωγικού μοντέλου της χώρας.

6. «Τεχνητή Νοημοσύνη, Ελπίδες και Φόβοι»

Εισηγητής: Γεώργιος Ρούντας, Μέλος της Επιτροπής

Στις 16.1.2025 συνήλθαν σε κοινή συνεδρίαση η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Έρευνας και Τεχνολογίας και η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ελληνισμού της Διασποράς, υπό την Προεδρία του Προέδρου της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Έρευνας και Τεχνολογίας, κ. Ευστράτιου (Στράτου) Σιμόπουλου, με θέμα ημερήσιας διάταξης: «Τεχνητή Νοημοσύνη, Ελπίδες και Φόβοι».

Σύνοψη των εισηγήσεων των προσκεκλημένων στις εργασίες της Επιτροπής

ΝΙΚΟΛ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΥ (Σκηνοθέτης - παραγωγός): Μετά τη λήξη ενός συνεδρίου με θέμα την θρησκεία και τις επιστήμες, το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών προσκάλεσε την κυρία Αλεξανδροπούλου να δημιουργήσει ένα ντοκιμαντέρ για το ζήτημα αυτό. Το 2021 ξεκίνησε η συζήτηση, ενώ το γύρισμα ξεκίνησε το 2022. Εν τούτοις, όμως, αποτέλεσε εφιαλτήριο σκέψης και προβληματισμού. Αυτό το οποίο αποκόμισε ως βασική εμπειρία επί του ζητήματος είναι ότι η σύγκρουση θρησκείας και επιστήμης ιστορικά είναι διαρκής. Ακολούθως, αναφορικά με την τεχνητή νοημοσύνη, η κυρία Αλεξανδροπούλου ανέφερε ότι η λειτουργία της βασίζεται στη λήψη δεδομένων, στα λεγόμενα data, τα οποία είναι πληροφορίες από ανθρώπους για τους ανθρώπους. Μάλιστα για τα data αυτά ανέφερε ότι υφίσταται ανθρώπινη προκατάληψη. Στο συμπέρασμα αυτό κατέληξε γιατί στην Αμερική οι αλγόριθμοι, με βάση τους οποίους γινόταν η χορήγηση δανείων, απέρριπταν περισσότερο τις αιτήσεις ατόμων που ανήκαν σε έγχρωμη φυλή και όχι των λευκών.

Σχετικά με τη θέση του Θεού στην χριστιανική πίστη, παρατηρεί ότι παρουσιάζεται ως παντοδύναμος και πάνσοφος. Τώρα, όμως, όπου η τεχνητή νοημοσύνη έχει εξελιχθεί τόσο πολύ σε σημείο ώστε να γίνεται λόγος για υπερνοημοσύνη και υπερευφυΐα υφίσταται μία διαμάχη μεταξύ των δύο αυτών εννοιών, Θεός και τεχνητή νοημοσύνη. Μάλιστα επισημαίνει η κυρία Αλεξανδροπούλου τον κίνδυνο να ζήσουμε τη θεοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης, γεγονός το οποίο θα προκαλέσει πάρα πολλά προβλήματα. Κατά τη γνώμη της, εν όψει αυτής της προοπτικής, θα πρέπει όλοι οι εκκλησιαστικοί φορείς να συζητήσουν, καθώς είναι σε εξέλιξη η νομοθετική και τεχνολογική χρήση της τεχνητής νοημοσύνης, γιατί το

κέντρο της κάθε πίστης είναι η ανθρώπινη αξιοπρέπεια και η σχέση του ανθρώπου με τον Θεό.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ (Καθηγητής Πληροφορικής στο Πανεπιστήμιο Columbia των ΗΠΑ και Τακτικό Μέλος της Ακαδημίας Αθηνών): Σύμφωνα με την τοποθέτηση του κ. Παπαδημητρίου η τεχνητή νοημοσύνη είναι από τα μεγαλύτερα επιστημονικά επιτεύγματα στην ιστορία της ανθρωπότητας και πρέπει να την αντιμετωπίσουμε πολύ σοβαρά, γιατί ήλθε για να μείνει και να αλλάξει τον κόσμο.

Η τεχνητή νοημοσύνη ξεκίνησε το 1950 από έναν Βρετανό μαθηματικό και φιλόσοφο, τον Άλαν Τούρινγκ, ο οποίος διερωτήθηκε αν οι μηχανές μπορούν να σκέφτονται, όπως οι άνθρωποι. Μάλιστα την εποχή εκείνη υπήρχαν μόνο τρεις υπολογιστές σε όλον τον κόσμο, τεράστιοι σε μέγεθος, οι οποίοι έκαναν μόνο απλούς υπολογισμούς. Εντούτοις, ο Τούρινγκ οραματιζόταν να τους κάνει να σκέφτονται, όπως οι άνθρωποι. Πέρασαν ολόκληρες δεκαετίες και η τεχνητή νοημοσύνη δεν είχε αναπτυχθεί καθόλου, ήταν κάτι στην σφαίρα ρομαντικού, ουδείς της έδινε σημασία, ακόμη και από την επιστημονική κοινότητα. Πέρασε μία μεγάλη χρονική περίοδος μέχρι να φθάσουμε στο σήμερα, όπου έγινε αυτή η τεράστια έκρηξη ανάπτυξης και προόδου, η οποία στηρίχθηκε, κατά τη γνώμη του κ. Παπαδημητρίου, σε τέσσερις πυλώνες: Ο πρώτος είναι η διαρκής και ταχύτατη εξέλιξη της τεχνολογίας και άρα των ηλεκτρονικών υπολογιστών και των δυνατοτήτων τους. Ο δεύτερος είναι η λειτουργία του διαδικτύου, το οποίο παράγει και οργανώνει δεδομένα (τα data), τα οποία είναι το οξυγόνο και το αίμα της τεχνητής νοημοσύνης. Τα δεδομένα αυτά είναι χρυσός και πρέπει να τα διαφυλάσσουμε με κάθε τρόπο. Ο τρίτος πυλώνας είναι η λειτουργία ενός αλγορίθμου, ο οποίος δίνει πάρα πολλές δυνατότητες και δουλεύει σε πολλές διαστάσεις. Ο τέταρτος πυλώνας είναι η πεισματική επιμονή λίγων εμπνευσμένων πρωτοπόρων, με πρώτον ίσως τον τώρα νομπελίστα Geoffrey Hinton. Αυτοί οι άνθρωποι, λοιπόν, επέμεναν να πιστεύουν ότι τα νευρωνικά δίκτυα είναι το στυλ προγραμματισμού για τεχνητή νοημοσύνη που τελικά θριάμβευσε, το Software δηλαδή και μετά από αλλεπάλληλες αποτυχίες και ταπεινώσεις, ότι τελικά θα θριαμβεύσουν. Αυτό πίστευαν και το πέτυχαν.

Το αποτέλεσμα ήταν η ραγδαία πρόοδος της τεχνητής νοημοσύνης. Στο σημείο αυτό προστέθηκε και ένας πέμπτος πυλώνας, είναι τα μιλιούνια των νεαρών ερευνητών που ενθουσιασμένοι από αυτές τις επιτυχίες της τεχνητής νοημοσύνης άρχισαν να δουλεύουν σαν τρελοί και, επομένως, δεν άφησαν καμία γωνιά του τοπίου ανεξερεύνητη. Αυτό είναι κάτι που βοήθησε πολύ στην πρόοδο της επιστήμης.

Το 2018 προστέθηκαν επιβοηθητικά στην ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης και τα μεγάλα μοντέλα γλώσσας, τα οποία στην ουσία μαντεύουν τις επόμενες λέξεις. Το 2023 έφτασε το ChatGPT. Ένας άλλος σοβαρός συνεταιρισμός γιατί άρχισε η αλληλεπίδραση για το feedback από τον πλανήτη και αυτό επιτάχυνε περισσότερο την πρόοδο.

Στην Ελλάδα σήμερα για την τεχνητή νοημοσύνη έχουμε το πόρισμα - σχέδιο «για τη μετάβαση της Ελλάδας στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης» της Επιτροπής με Πρόεδρο τον κ. Κωστή Δασκαλάκη, που το συνέθεσε η Κυβέρνηση. Σύμφωνα με το πόρισμα αυτό, πέντε είναι τα βασικά έργα, τα οποία έχουν γίνει για την τεχνητή νοημοσύνη στην Ελλάδα. Το πρώτο αφορά σε υποδομές για τη διασφάλιση των δεδομένων. Τα υπόλοιπα τέσσερα έργα αφορούν σε δημιουργία εκπαιδευτικής πλατφόρμας, στη δημιουργία ενός ισχυρού εθνικού ερευνητικού κέντρου για την τεχνητή νοημοσύνη, στη δημιουργία μιας πλατφόρμας τεχνητής νοημοσύνης για την εθνική μας κληρονομιά και τέλος τη δημιουργία ενός φορέα για την πλατιά ενημέρωση και την εκπαίδευση όλων των Ελλήνων στην τεχνητή νοημοσύνη.

Σύμφωνα με τον κ. Παπαδημητρίου, το βασικό ερώτημα στην όλη συζήτηση περί τεχνητής νοημοσύνης είναι το αν υπάρχει ανάγκη για νομοθετική ρύθμιση της ίδιας της τεχνητής νοημοσύνης και η απάντησή του είναι απερίφραστα πως, ναι, υπάρχει. Πρωτίστως, είναι επιβεβλημένη, αφενός μεν από τον νόμο του 2024 της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ένας ακόμη λόγος είναι ότι τα συστήματα είναι μεν εντυπωσιακά, αλλά, όμως, κάνουν λάθη και οι άνθρωποι ακόμη δεν έχουμε αντιληφθεί πλήρως πώς εκείνα δουλεύουν. Επιπλέον, ένα ακόμη ζήτημα που επιβάλλει την νομοθετική ρύθμιση είναι τα προβλήματα των δεδομένων, τα οποία χρησιμοποιεί η τεχνητή νοημοσύνη. Επιπροσθέτως, ένας ακόμη λόγος είναι οι επιβλαβείς χρήσεις, όπως, για παράδειγμα, η αναγνώριση προσώπων και η χρησιμοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης για να κάνουμε διακρίσεις. Δύο ακόμη παράγοντες, οι οποίοι επιβάλλουν την νομοθετική ρύθμιση, είναι ότι η τεχνητή

νοημοσύνη μπορεί να κρύβεται, δηλαδή, να μη γνωρίζει ο χρήστης ότι δεν μιλάει με άνθρωπο αλλά με μηχανή και ότι η ανεξέλεγκτη χρήση της μπορεί να αλλάξει την κοινωνία μας ριζικά και τραυματικά, είτε θετικά είτε καταστρεπτικά, ανάλογα από τη χρήση και την ποιότητα της νομοθέτησης. Στις ενδεχόμενες αρνητικές συνέπειες εντάσσονται επίσης η γενικευμένη ανεργία και η επιδείνωση των υπηρεσιών

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΣΣΑΕΛ (Ειδικός Σύμβουλος σε θέματα Τεχνητής Νοημοσύνης στο Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και εκπρόσωπος της Ελλάδας στην «Παγκόσμια Συνεργασία για την Τεχνητή Νοημοσύνη» του ΟΟΣΑ (OECD): Ο κ. Ασσαέλ αφού παρέθεσε τα βασικά επιστημονικά του επιτεύγματα και τα σημεία του βιογραφικού του, προχώρησε στον ορισμό της τεχνητής νοημοσύνης, λέγοντας ότι είναι το πεδίο έρευνας που εστιάζει στην ανάπτυξη συστημάτων ικανών να αναλύσουν δεδομένα, να εντοπίσουν μοτίβα και να κάνουν προβλέψεις σε νέες συνθήκες και ουσιαστικά θα το χωρίζαμε σε δύο κατηγορίες. Η πρώτη είναι η κατασκευή συστημάτων βασισμένων σε ιστορικά δεδομένα. Η δεύτερη κατηγορία είναι το Generative AI, που αντί να κάνουμε προβλέψεις από δεδομένα και να μαθαίνουμε από αυτά, μαθαίνουμε από τα ίδια τα δεδομένα.

Στην συνέχεια, ο κ. Ασσαέλ αναφέρθηκε στην χρονική ιστορικά αφετηρία της τεχνητής νοημοσύνης. Αφού έκανε έμμεση αναφορά στην ελληνική μυθολογία και στον μυθολογικό χάλκινο φύλακα της Κρήτης, τον Τάλω, σημείωσε ότι τη δεκαετία του 1940 - 1950 οι επιστήμονες άρχισαν για πρώτη φορά να εξετάζουν το αν μπορούν να μιμηθούν την ανθρώπινη νοημοσύνη. Το 1980 σημειώθηκε μεγάλη ανάπτυξη των νευρωνικών δικτύων, τα οποία προσπάθησαν να μιμηθούν τον ανθρώπινο εγκέφαλο και το 1997 για πρώτη φορά στην ιστορία ένα σύστημα τεχνητής νοημοσύνης νίκησε τον παγκόσμιο πρωταθλητή στο σκάκι. Ο κ. Ασσαέλ επεσήμανε ότι η τεράστια πρόοδος που έχει σημειωθεί είναι λόγω της ποσότητας των δεδομένων που έχουμε, στη βελτίωση των αλγορίθμων μάθησης, αλλά και την εκπληκτική αύξηση της υπολογιστικής δύναμης. Το 2012 για πρώτη φορά έχουμε ένα νευρωνικό δίκτυο, ένα μοντέλο τεχνητής νοημοσύνης να κερδίσει όλα τα υπόλοιπα αντίστοιχα μοντέλα τεχνητής νοημοσύνης που χρησιμοποιούνταν μέχρι τότε για αυτόν τον διαγωνισμό αναγνώρισης αντικειμένων.

Συνεχίζοντας την τοποθέτησή του ο κ. Ασσαέλ έδωσε τον ορισμό του νευρωνικού δικτύου, μιλώντας πρώτα για τα βιολογικά νευρωνικά δίκτυα, τα οποία βρίσκονται στον ανθρώπινο εγκέφαλο. Τα τεχνητά νευρωνικά δίκτυα στην τεχνητή νοημοσύνη είναι ένα σύστημα τεχνητής νοημοσύνης ακριβώς εμπνευσμένο από αυτό τον τρόπο που λειτουργεί ο ανθρώπινος εγκέφαλος. Λαμβάνει ως είσοδο αριθμούς, τους επεξεργάζεται με τους νευρώνες του και τελικά παράγει χρήσιμα αποτελέσματα. Σημείωσε ακόμη ότι για την τεχνητή νοημοσύνη είναι ακόμη πολλά ζητήματα, τα οποία ως ερευνητές αγνοούμε.

Στάθηκε σε ένα ακόμη σημείο στην ομιλία του, στα λεγόμενα μεγάλα γλωσσικά μοντέλα, τα οποία είναι ένα είδος συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης, στην ουσία είναι νευρωνικά δίκτυα και έχουν αλλάξει πολύ τον κόσμο σήμερα. Αυτά λέγονται μεγάλα, γιατί ακριβώς έχουν δισεκατομμύρια νευρώνες. Κλείνοντας την τοποθέτησή του ο κ. Ασσαέλ έθεσε τον προβληματισμό του κατά πόσο μπορούμε να εμπιστευόμαστε πλέον τις εικόνες και τα βίντεο. Δύο λύσεις πρότεινε: τη λύση της υδατογράφησης, σύμφωνα με την οποία η αλλαγή των pixels μας εξασφαλίζει την πληροφορία από ποιο εργαλείο κατασκευάστηκε η εκάστοτε εικόνα και τη λύση του ψηφιακού πιστοποιητικού.

Στον επίλογό του ο κ. Ασσαέλ είπε ότι η τεχνητή νοημοσύνη είναι μία επανάσταση, η οποία ήλθε για να μείνει, ότι ο διάλογος γενικά είναι εποικοδομητικός και ότι δεν είναι δυνατόν να συμφωνούν όλοι σε όλα. Θεωρεί σημαντική την συμμετοχή της Ελλάδος στον διεθνή διάλογο, στο πλαίσιο του ΟΟΣΑ, την λειτουργία του υπερυπολογιστή «ΔΑΙΔΑΛΟΣ», την συμμετοχή της χώρας μας στα AI Factories ως μία εκ των επτά χωρών που επιλέχθηκαν από την Ευρώπη. Έθεσε επίσης τα εξής ερωτήματα, ως κοινωνία τι αποζητάμε, πώς μετράμε την ευημερία, αν είναι η ίδια για όλους, αν μπορούμε και πώς να τη βελτιστοποιήσουμε και αν θα μπορούσαμε να εκπαιδεύσουμε συστήματα που αντί για εθισμό ίσως να συμβάλλουν στην ευημερία μας.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΠΑΣΤΕΡΓΙΟΥ (Υπουργός Ψηφιακής Διακυβέρνησης): Ο κ. Παπαστεργίου στην αρχή της τοποθέτησής του επεσήμανε ότι πρέπει να βρούμε τρόπους, ώστε τους φόβους των πολιτών από την χρήση της τεχνητής νοημοσύνης να τους εντάξουμε στις πολιτικές που υλοποιούμε ως κυβέρνηση, προκειμένου όντως να κρατήσουμε μόνο τα προνόμια της τεχνητής νοημοσύνης. Σύμφωνα με τον κ. Παπαστεργίου, από το 2020 είχε προηγηθεί από το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης μια πρώτη στρατηγική, ένα πρώτο κείμενο, που

ξεκίνησε το 2020, ολοκληρώθηκε το 2021. Όμως, η πιο πλέον εμπειριστατωμένη και στοχευμένη δουλειά έγινε από την ειδική επιτροπή που συστήθηκε από τον Πρωθυπουργό, υπό τον κ. Κωνσταντίνο Δασκαλάκη, η οποία πρόσφατα μάλιστα εξέδωσε και το πλήρες κείμενο της στρατηγικής για τη χώρα μας.

Ο κ. Υπουργός στη συνέχεια της τοποθέτησής του επεσήμανε ότι πριν από ένα χρόνο και περίπου δύο μήνες ετέθη σε λειτουργία η πρώτη εφαρμογή τεχνητής νοημοσύνης στο ελληνικό δημόσιο, το mAIgon, το οποίο μετέτρεψε σε έναν πολυχρηστικό οδηγό όλες τις διαδικασίες του ελληνικού δημοσίου. Ακολούθησε μετά το mAIGreece, η δίδυμη εφαρμογή του mAIgon, το οποίο είναι βοηθός για τον τουρισμό, με χρηστικές πληροφορίες για τους επισκέπτες της χώρας και μια διαφορετική εξίσου ενδιαφέρουσα προσπάθεια να επιταχύνουμε τον νομικό έλεγχο στο Κτηματολόγιο, με χρήση τεχνητής νοημοσύνης. Αυτές ήταν οι μέχρι σήμερα πρώτες κινήσεις.

Ο κ. Παπαστεργίου ενημέρωσε την Επιτροπή αμέσως μετά για τις επόμενες κινήσεις. Συγκεκριμένα ανέφερε ότι εστάλη σε όλα τα Υπουργεία μία φόρμα και ζητήθηκε από τα στελέχη τους να αναφέρουν ποια από τα θέματα, τα οποία χειρίζονται καθημερινά, θα μπορούσαν να λυθούν με τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης, αν τα δεδομένα αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν από την τεχνητή νοημοσύνη, αν υπάρχει νομοθεσία για αυτήν τη χρήση, έτσι ώστε να φτιάξουμε πλέον έναν πρώτο πίνακα εφαρμογών, αλλά και προτεραιοτήτων σε σχέση με έργα τεχνητής νοημοσύνης στο ελληνικό δημόσιο.

Επιπλέον, ανέφερε ότι κατατέθηκε μαζί με τον «Δημόκριτο», το «Αθηνά», το Πολυτεχνείο και το Υπερταμείο πρόταση για τα AI Factories και όντως λίγο μετά η ελληνική πρόταση, μαζί με άλλες έξι, με άλλα έξι σχήματα, πανευρωπαϊκά πλέον προχωράνε στην κατασκευή εργοστασίων τεχνητής νοημοσύνης. Τί είναι, όμως, αυτά τα εργαστήρια τεχνητής νοημοσύνης; Ο κ. Υπουργός εξήγησε ότι αποτελούν ένα κοινό ψηφιακό αλλά και φυσικό σημείο στο οποίο συγκεντρώνονται, από τη μία τα προβλήματα ιδιωτικού και δημόσιου τομέα και από την άλλη τα δεδομένα του ελληνικού δημοσίου, προφανώς ανεννοποιημένα και προφανώς με ό,τι το GDPR ορίζει, προκειμένου να δώσουμε λύσεις γύρω από την τεχνητή νοημοσύνη. Ο κ. Υπουργός σημείωσε ότι η τεχνητή νοημοσύνη για να λειτουργήσει χρειάζεται τρία πράγματα: Θέλει ταλέντο, θέλει υπολογιστική ισχύ και θέλει και δεδομένα. Ο «Δαίδαλος» είναι το δεύτερο, είναι η υπολογιστική ισχύ. Επίσης, απαιτεί και πολλά

χρήματα. Προκειμένου, λοιπόν, να υπάρχει εξοικονόμηση χρημάτων, η Ελλάδα συμμετέχει στην ευρωπαϊκή πρωτοβουλία, EuroHPC.

Αναφορικά με το εργοστάσιο τεχνητής νοημοσύνης «ΦΑΡΟΣ», ο κ. Υπουργός ανέφερε ότι έχει τρεις πυλώνες. Πρώτος είναι η υγεία. Πλέον τα ανώνυμα δεδομένα που υπάρχουν μπορούμε να τα χρησιμοποιήσουμε, προκειμένου να μελετήσουμε θεραπείες, οι οποίες προφανώς υπάρχουν. Ο δεύτερος πυλώνας είναι η γλώσσα. Σύμφωνα με τον κ. Υπουργό, πρέπει να γίνει μια εθνική προσπάθεια, ώστε να συγκεντρωθούν ψηφιακά στοιχεία και αρχεία στα ελληνικά, ώστε να κατασκευαστεί ένα ελληνικό, ανεξάρτητο γνωστικό μοντέλο, το οποίο να χρησιμοποιείται και να συντηρεί τη γλώσσα μας. Τρίτος πυλώνας είναι το περιβάλλον και οι φυσικές καταστροφές. Εδώ ερχόμαστε να συνδυάσουμε και έναν τεράστιο όγκο δεδομένων που η χώρα μας αποκτά από το εθνικό πρόγραμμα μικροδορυφόρων. Δεδομένα τα οποία ανήκουν στο ελληνικό κράτος κατεβαίνουν πλέον και ήδη έτρεξαν τα σχετικά έργα σε ένα εθνικό HUB, από το οποίο τα δεδομένα αυτά θα μπορέσουν πλέον να γίνουν η πηγή πληροφόρησης και ανάπτυξης νέων πρωτοβουλιών, πολιτικών και εφαρμογών για το περιβάλλον. Εδώ πρέπει να γίνει κατηγοριοποίηση και ανωνυμοποίηση των δεδομένων και διαχείρισή τους.

Το επόμενο βήμα είπε ο κ. Υπουργός είναι αυτό ακριβώς, η διακυβέρνηση δεδομένων. Η Ε.Ε. έχει χρέος να αποφασίσει πώς θα κινηθεί στο θέμα της τεχνητής νοημοσύνης στο μέλλον, την στιγμή μάλιστα κατά την οποία στις Η.Π.Α. γίνεται λόγος για περιορισμό διακίνησης των μικροσίπ. Θα πρέπει η Ε.Ε. να έχει αυτάρκεια στο θέμα αυτό και ανεξαρτησία και άρα και η Ελλάδα. Σύμφωνα με τον κ. Υπουργό, τα Datacenter's που δημιουργούνται, τα κέντρα δεδομένων που δημιουργούνται στην Ελλάδα σήμερα, μας βάζουν στον χάρτη της τεχνητής νοημοσύνης ακόμα περισσότερο. Γενικά σημείωσε ο κ. Υπουργός ότι πρέπει να δούμε τα ζητήματα ηθικής γύρω από τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης, καθώς και της παραπληροφόρησης γύρω από αυτήν. Να δούμε πώς θα προστατέψουμε τους ανήλικους από το profiling και τους εθιστικούς αλγόριθμους που αυτά χρησιμοποιούν προφανώς τεχνητή νοημοσύνη.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ (Γενικός Γραμματέας Πληροφοριακών Συστημάτων και Ψηφιακής Διακυβέρνησης): Ο κ. Αναγνωστόπουλος στην εισήγησή του ξεκίνησε με μία συμπλήρωση στα λεγόμενα του προλαλήσαντος κ. Υπουργού. Επεξήγησε συνοπτικά τί είναι το AI BOARD, δηλαδή ότι αποτελεί όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο είναι επιφορτισμένο με την εφαρμογή του Κανονισμού του AI ACT. Πρόσθεσε, επίσης, ότι, με βάση αυτόν τον Κανονισμό της Ε.Ε., τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης κατηγοριοποιούνται σε διάφορες κατηγορίες ανάλογα με την επικινδυνότητα που έχουν. Αυτά που είναι εντελώς μηδενικού κινδύνου, αυτά τα οποία χρειάζονται μια απλή ενημέρωση ότι είναι αποτέλεσμα τεχνητής νοημοσύνης και αυτά τα οποία είναι υψηλού κινδύνου, όπως, παραδείγματος χάριν, συστήματα τα οποία σε βοηθούν στην αυτόνομη οδήγηση. Συμπλήρωσε ότι υπάρχουν και αυτά που είναι απαγορευμένου κινδύνου και τα οποία απλώς απαγορεύονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Παράδειγμα αυτής της κατηγορίας αποτελούν τα social scoring συστήματα, αυτά δηλαδή τα οποία θα μπορούσαν να κάνουν μία απόδοση βαθμού σε πολίτη με βάση τις κοινωνικές, μορφωτικές, εισοδηματικές και άλλες επιδόσεις του, που υπάρχουν δυστυχώς σε κάποιες χώρες, και επίσης συστήματα όπως αυτά τα οποία θα μπορούσε να δει κανείς σε παιχνίδια για παιδιά, τα οποία θα μπορούσαν να ωθούν τα παιδιά στη βία. Τέτοιου είδους συστήματα είναι προφανώς απαγορευμένα. Δεν πρέπει να υπάρχουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εξ αφορμής αυτής της κατηγοριοποίησης ο κ. Αναγνωστόπουλος σημείωσε ότι πρέπει να γίνει και αξιολόγηση των αλγορίθμων και αυτό αποτελεί ένα σημείο εμβάθυνσης της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε.. Πρόσθεσε ακόμη ότι η Ε.Ε είναι πρωτοπόρος στη θεσμοθέτηση του AI Act, μάλιστα τέτοια άλλη νομοθεσία παγκοσμίως δεν υφίσταται και συνεπώς η Ε.Ε. θα πρέπει να φέρει σε επαφή και συνεργασία και άλλους διεθνείς οργανισμούς, όπως π.χ. ο ΟΟΣΑ. Αν επικρατήσει ένα διεθνές πεδίο χωρίς καθόλου κανονισμό, ο οποίος να είναι διεθνώς αποδεκτός, τότε θα είμαστε σε πολύ επικίνδυνο στάδιο. Αυτό αποτελεί χρέος για την Ε.Ε. και την Ελλάδα, η οποία γέννησε τη δημοκρατία.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΙΡΩΝΗΣ [Καθηγητής Κοινωνικής Θεωρίας του Τμήματος Θεολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.): Ξεκινώντας την ομιλία του ο κ. Τσιρώνης ανέφερε ότι στην σημερινή κοινωνία δύο στοιχεία ασκούν μεγάλη επίδραση. Το πρώτο στοιχείο είναι η διαρκής ενσωμάτωση της τεχνολογίας στην καθημερινότητα, γεγονός το οποίο μας δυσκολεύει να αντιληφθούμε και να κατανοήσουμε τί ακριβώς σημαίνει αυτό

πρακτικά. Το δεύτερο είναι η μεγάλη δυσκολία στην ερμηνεία των διαρκώς επιταχυνόμενων εξελίξεων στον τομέα της τεχνολογίας. Για τον λόγο αυτόν θα πρέπει στα τεχνολογικά εργαστήρια να υπάρχουν και ομάδες ειδικών στην ηθική, που θα μπορούν να διερευνούν αυτά τα ζητήματα, γιατί υπάρχει ορατός κίνδυνος να αναπτυχθούν τεχνολογικές εφαρμογές τόσο γρήγορα, ώστε να μην πλαισιώνονται από ρυθμιστικούς κανόνες και αξίες, κάτι το οποίο προκαλεί μεγάλη ανησυχία στην επιστημονική κοινότητα αλλά και στους πολιτικούς φορείς. Ο κ. Τσιρώνης έθεσε το ερώτημα του κατά πόσο οι επιλογές μας αλλάζουν, αν αυταρχικά καθεστώτα χρησιμοποιήσουν την τεχνητή νοημοσύνη χωρίς τους όρους που τίθενται στη δημοκρατία; Η τεχνητή νοημοσύνη έχει διπλή φύση, η οποία αποτυπώνεται σε διεθνή κείμενα, διακηρύξεις και νομοθετικές ρυθμίσεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η «Διακήρυξη του Μπλέτσεϊ», η οποία επισημαίνει τα θετικά και τα αρνητικά της τεχνητής νοημοσύνης, είτε από τη σκόπιμη κατάχρηση, είτε από το ενδεχόμενο μιας ακούσιας απώλειας ελέγχου.

Αμέσως μετά ο κ. Τσιρώνης προέβη σε μία γενική κατηγοριοποίηση σημαντικών ζητημάτων, τα οποία άπτονται της χρήσης της τεχνητής νοημοσύνης. Πρώτον, έθεσε το ζήτημα της λογοδοσίας. Ποιος είναι υπεύθυνος για τη λειτουργία και τα αποτελέσματα των νέων εφαρμογών; Το επιστημονικό εργαστήριο, η εταιρεία παραγωγής ή ο χρήστης αν έχουν περιπτώσεις δυσλειτουργίας ή και κάποιο ατύχημα; Δεύτερον, ανέφερε τους κανόνες λειτουργίας των εργαστηρίων και το πώς μπορούμε να προσεγγίσουμε το λεγόμενο «μαύρο κουτί» στη διαδικασία συγκρότησης αποφάσεων, σε συστήματα τεχνητής νοημοσύνης. Για το ζήτημα αυτό ανέφερε ότι υφίσταται μία πρόταση διαβάθμισης, δηλαδή σε ορισμένα τμήματα του δημόσιου βίου να επιτρέπεται η εμπλοκή της τεχνητής νοημοσύνης και σε άλλα όχι, στα οποία τον πρώτο λόγο πρέπει να έχει ο ίδιος ο άνθρωπος. Τρίτο ζήτημα είναι το πλαίσιο ανάπτυξης και καινοτομίας των νέων εφαρμογών στη χώρα μας, ώστε να διασφαλίζεται το τρίπτυχο, καινοτομία, ανάπτυξη, αποτελεσματικότητα, αλλά και ασφάλεια. Τέταρτον είναι ο έλεγχος μετά την παραγωγή για την πιθανή κατάχρηση εφαρμογών που έχουν λάβει έγκριση ως σύνομες και σύμφωνες με τα κοινωνικά κριτήρια επιλογής. Για παράδειγμα, το θέμα αυτό μπορεί να σχετιστεί με το πρόταγμα του υπέρ-ανθρωπισμού ή του μετά-ανθρωπισμού, το οποίο συζητιέται αρκετά σήμερα. Πέμπτον, το πώς μπορούν τα αποτελέσματα της τεχνητής νοημοσύνης να ενισχύσουν τα προτάγματα της ισότητας και της κοινωνικής δικαιοσύνης και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ιδιωτικότητας καταρχάς στις σύγχρονες

δημοκρατίες. Έκτον, πώς μπορεί να διαμορφωθεί κατάλληλα η εκπαίδευση, ώστε να αξιοποιήσει τα αποτελέσματα και τα πορίσματα της τεχνητής νοημοσύνης. Έβδομο, η ρύθμιση ζητημάτων που σχετίζονται με την παραπληροφόρηση, τη γεωπολιτική των δεδομένων και την τεχνολογική παγκόσμια - τοπικότητα.

Ο μεγαλύτερος κίνδυνος, πάντως, ο οποίος ελλοχεύει στην τεχνητή νοημοσύνη σήμερα είναι η μεγάλη ευκολία στη χρήση της από το σύνολο της κοινωνίας και η δυνατότητα καταστροφικών αποτελεσμάτων, είτε έχει τη μορφή χρήσης οπλικών συστημάτων, είτε απάτης και σκόπιμης παραπληροφόρησης, είτε παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, είτε χρήσης βιολογικών όπλων ή και κυβερνοεπιθέσεων. Εξ αφορμής αυτής της ευρείας χρήσης της τεχνητής νοημοσύνης, δημιουργείται ένα ερώτημα κατά πόσο μπορεί να υπάρξει συνεννόηση και διάλογος μεταξύ κυβερνητικών αρχών και ιδιωτικών πρωτοβουλιών. Βέβαια δεν υπάρχει τρόπος να οριστεί με ακρίβεια και απόλυτη συμφωνία ποιος είναι ο καλύτερος και κοινά αποδεκτός τρόπος χρήσης και λειτουργίας της τεχνητής νοημοσύνης. Εξάλλου δεν προσεγγίζουν όλοι με τον ίδιο τρόπο την έννοια της ηθικής, γιατί ο καθένας την ορίζει διαφορετικά. Επίσης, ό,τι χρησιμοποιείται για θετικό σκοπό, μπορεί ενδεχομένως να χρησιμοποιηθεί και για αρνητικό σκοπό, εφόσον γίνει γνωστός ο τρόπος λειτουργίας του. Εκτός των άλλων η εύρεση ενός κοινού τρόπου χρήσης της τεχνητής νοημοσύνης είναι δύσκολος, γιατί είναι διαρκώς υπό εξέλιξη.

Η σύνδεση της καινοτομίας της επιχειρηματικότητας και της τεχνολογικής προόδου καθίσταται σήμερα καθοριστική στη σύνδεσή της με την ευθύνη και με την ηθική. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί, κατά τον κ. Τσιρώνη, πρώτον, με τη δημιουργία ενός ρυθμιστικού και κανονιστικού πλαισίου και, δεύτερον, με την καλλιέργεια αξιών που στηρίζουν και συντηρούν λειτουργικά το πλαίσιο αυτό.

Αναφορικά με τις θρησκευτικές κοινότητες και την σχέση τους με την τεχνητή νοημοσύνη, ο κ. Τσιρώνης ανέφερε ότι η θρησκεία εξακολουθεί να έχει σημαντικό ρόλο στον χώρο της πολιτικής και σε ολόκληρο το κοινωνικό φάσμα ως φορέας ηθικών αξιών και ως ένας βασικός παράγοντας κινητοποίησης της ανθρώπινης δράσης και πάντοτε υφίσταται ο κίνδυνος αντιπαλότητας μεταξύ των δύο αυτών παραγόντων. Ειδικά για το ζήτημα της αντιπαλότητας είναι αντιληπτό ότι οι φανατικές δυνάμεις εκατέρωθεν μπορούν να επιτείνουν τον κίνδυνο αυτόν. Ως εκ τούτου, πρέπει να θεωρούμε ότι η πρόοδος δεν πρέπει να ερμηνεύεται μονοδιάστατα από την τεχνολογική προσέγγιση. Βέβαια και η συμμετοχή της

εκκλησίας στον ευρύτερο διάλογο δεν μπορεί να είναι χωρίς όρους. Η έλλογη διαφωνία ενισχύει τα θεμέλια της δημοκρατίας, ιδιαιτέρως μάλιστα σε εποχές έντονων αναταράξεων και κοινωνικών μετασχηματισμών. Οι φοβίες, η ανασφάλεια και οι αλλαγές δημιουργούν συνθήκες πόλωσης της σύγχρονης πλουραλιστικής δημοκρατίας. Μάλιστα, συνέχισε ο κ. Τσιρώνης λέγοντας ότι τα Χριστούγεννα στο μήνυμά του ο Οικουμενικός Πατριάρχης, κ. Βαρθολομαίος, ανέφερε ότι η Εκκλησία δεν είναι τεχνοφοβική, αλλά υπογράμμισε τους ενδεχόμενους κινδύνους από μια τεχνολογική αναβάθμιση, χωρίς ηθική ευθύνη. Άρα, λοιπόν, ο διάλογος μεταξύ επιστήμης και εκκλησίας για την τεχνητή νοημοσύνη πρέπει να είναι συγκροτημένος και υπεύθυνος, χωρίς αποκλεισμούς. Όταν ο διάλογος γίνεται με διαφάνεια και με συμμετοχή όλων, τότε τα αποτελέσματα μπορούν να μας αποτρέψουν από δυσάρεστες για τις δημοκρατίες καταστάσεις. Η βέλτιστη πρόταση κατά τον κ. Τσιρώνη είναι η διαφάνεια και η διεξαγωγή έντιμου διαλόγου χωρίς αποκλεισμούς. Κλείνοντας ο κ. Τσιρώνης ανέφερε ότι πρέπει να ιδρυθεί ένα θεσμικό διεπιστημονικό όργανο, το οποίο θα μπορούσε να ήταν «Παρατηρητήριο ηθικών και κοινωνικών μελετών για την τεχνητή νοημοσύνη», ώστε να εξασφαλισθεί η καλύτερη δυνατή συνθήκη λειτουργίας και συμμετοχής όλων των εμπλεκόμενων φορέων, πολιτικών, επιστημονικών, κοινωνικών και θρησκευτικών στον ευρύτερο διεπιστημονικό διάλογο, να ενδυναμώσει την ορθή πληροφόρηση και τον εγγραμματισμό του γενικού πληθυσμού, να προσανατολίζει την εκπαίδευση προς το μέλλον και να ελέγξει τα ηθικά προβλήματα των νέων εξελίξεων με σύνεση και μετριοπάθεια.

ΘΕΟΦΑΝΗΣ (ΦΑΝΗΣ) ΠΑΠΑΣ (Βουλευτής Κ.Ο. «ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ»): Ο κ. Παπάς στην τοποθέτησή του επεσήμανε ότι η τεχνητή νοημοσύνη βασίζεται στην υπολογιστή ισχύ, στις μαθηματικές εξελίξεις και στην επιτυχία των μεγάλων γλωσσικών μοντέλων και ότι υφίσταται επιτακτική ανάγκη για μια νομοθετική ρύθμιση της τεχνητής νοημοσύνης από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αν προσπαθήσει μόνο η Ε.Ε. να θέσει ένα νομοθετικό πλαίσιο, δεν θα υπάρξει κανένα όφελος, γιατί τα δεδομένα και οι πληροφορίες είναι παγκόσμιες.

Στη συνέχεια ο κ. Παπάς ανέφερε ότι η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να επιφέρει μαζική ανεργία λόγω αυτοματοποίησης και διαφοροποίησης του εργατικού δυναμικού και αυτό είναι ένα ζήτημα, το οποίο πρέπει να προσεχθεί. Επίσης, σημείωσε ότι το σύνολο της κοινωνίας δεν είναι εκπαιδευμένο να θέτει ερωτήσεις και να λαμβάνει απαντήσεις, κάνοντας χρήση της τεχνητής νοημοσύνης. Στην

ουσία γίνεται μια απλή αντιγραφή των αποτελεσμάτων της τεχνητής νοημοσύνης και ουσιαστικά δεν ξέρουμε ποιος είναι αυτός που παράγει και το τι παράγει.

Στη συνέχεια ο κ. Παπάς έθεσε το ερώτημα ποια είναι η επόμενη μεγάλη πρόκληση, υπό την έννοια του ότι η τεχνητή νοημοσύνη διαρκώς εξελίσσεται και ουδείς γνωρίζει μέχρι που μπορούν να φθάσουν οι δυνατότητές της. Το ζήτημα της χρήσης της τεχνητής νοημοσύνης από τα μικρά παιδιά είναι ένα σημαντικό ζήτημα, το οποίο πρέπει να ελεγχθεί, όχι μόνο στο εθνικό ή ευρωπαϊκό επίπεδο, αλλά παγκοσμίως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΡΚΑΣ (Βουλευτής Κ.Ο. «ΣΥΡΙΖΑ – Π.Σ.»): Ο κ. Μπάρκας στην τοποθέτησή του επεσήμανε και αυτός αρχικά ότι η τεχνητή νοημοσύνη θα μας απασχολήσει σίγουρα τα επόμενα χρόνια. Μάλιστα η Ελλάδα, σύμφωνα με τα λεγόμενα του κ. Υπουργού, χρησιμοποιεί το Ταμείο Ανάκαμψης στα ζητήματα χρήσης της τεχνητής νοημοσύνης. Εκεί διερωτήθηκε εάν αυτή η τακτική της Ελλάδος συμβαδίζει με των άλλων χωρών. Σε άλλες χώρες αποσύρουν τους διαδραστικούς πίνακες από τα δημοτικά σχολεία και τα νηπιαγωγεία, επειδή δημιουργούνται προβλήματα διάσπασης προσοχής στους μικρούς μαθητές. Αφήνουν μόνο τους διαδραστικούς πίνακες στα γυμνάσια και τα λύκεια. Αποσύρουν τα τάμπλετ και όλο τον ηλεκτρονικό εξοπλισμό που πριν από 10 χρόνια είχαν εφαρμόσει. Όμως, πέρυσι στην Ολομέλεια στη συζήτηση για τον προϋπολογισμό του έτους 2024 ο κ. Υπουργός ανέφερε ότι, σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού και το Ταμείο Ανάκαμψης, η χώρα μας θα προμηθευτεί τώρα διαδραστικούς πίνακες, μετά από 10 χρόνια. Δηλαδή νομοθετούμε κάτι ξεπερασμένο, ώστε μελλοντικά να το αλλάξουμε πάλι. Θα πρέπει να βλέπουμε μπροστά στο μέλλον.

Ο κ. Μπάρκας συνέχισε λέγοντας ότι είναι πολύ βασικό να ελέγξουμε το κατά πόσο η τεχνητή νοημοσύνη επηρεάζει την πολιτική ζωή του κόσμου. Ανέφερε ως παράδειγμα την νέα ηγεσία των ΗΠΑ, η οποία δαπάνησε πολλά χρήματα και χρησιμοποίησε νέες τεχνολογίες για να μπορέσει να εκλεγεί. Εξειδικεύοντας το παράδειγμά του ο κ. Μπάρκας ανέφερε τον κ. Έλον Μάσκ, ο οποίος παρεμβαίνει πολιτικά, αλλά και θέλει να αλλάξει τα σύνορα του κόσμου. Έχοντας αυτά ως δεδομένο, πρέπει να είμαστε πιο παρεμβατικοί και να ακούμε τί μας λένε οι επιστήμονες για το πώς πρέπει να προστατέψουμε και εμάς, αλλά και τις νεότερες γενιές.

Ο κ. Μπάρκας ανέφερε στην συνέχεια, επικαλούμενος και ένα έγγραφο από την Επιστημονική Υπηρεσία της Βουλής, αναφορικά με την τεχνητή νοημοσύνη και το παγκόσμιο νομοθετικό πλαίσιο, ότι οι Η.Π.Α. έκαναν παρέμβαση σε αγωγή των NEW YORK TIMES απέναντι στο Chat GDPT και σε άλλες πλατφόρμες τεχνητής νοημοσύνης, γιατί χρησιμοποίησαν, χωρίς να ερωτηθούν, οι NEW YORK TIMES κείμενά τους και δεδομένα, τα οποία χρησιμοποιούμε εμείς όταν χρησιμοποιούμε την πλατφόρμα του Chat GPT. Οι NEW YORK TIMES, λοιπόν, αντιλαμβανόμενοι ότι αποτελούν δική τους πνευματική ιδιοκτησία έκαναν αγωγή. Δεν ξέρω τι κατάληξη θα έχει αυτή η νομική δράση. Όμως, η προηγούμενη ηγεσία των Ηνωμένων Πολιτειών έφερε προς ψήφιση νόμους ακριβώς για να προστατεύεται η κοινωνία και τα πνευματικά δικαιώματα, σε σχέση με την τεχνητή νοημοσύνη. Ο κ. Μπάρκας στην συνέχεια ανέφερε ότι στην Ευρώπη γίνονται αντίστοιχα βήματα. Σαφώς και η τεχνητή νοημοσύνη είναι ένα χρήσιμο εργαλείο, όμως πρέπει να προστατέψουμε την κοινωνία μας από την εσφαλμένη χρήση της. Μπορεί η ηθική κάθε ανθρώπου να είναι διαφορετική, όμως υπάρχουν κάποιες κοινές αρχές και κοινές συνταγματικές ελευθερίες και δικαιώματα, τα οποία πρέπει να τα προστατέψουμε. Συνεχίζοντας ο κ. Μπάρκας σημείωσε ότι, κατά τη γνώμη του, αυτό είναι και το ηθικό. Δηλαδή, να υπερασπιζόμαστε τις ελευθερίες όλων μας, στο επίπεδο που δεν επηρεάζουν οι αποφάσεις μας τις ζωές των άλλων. Κλείνοντας την τοποθέτησή του ανέφερε ότι πρέπει να φάξουμε πολύ την τεχνητή νοημοσύνη. Έχουμε χρέος να προστατέψουμε τους Έλληνες πολίτες απέναντι σε ένα εργαλείο, όπως είναι η τεχνητή νοημοσύνη, που είναι πάρα πολύ σπουδαίο, ιδιαίτερο, πάρα πολύ χρήσιμο σε πάρα πολλούς τομείς της ζωής μας, στην υγεία, την κοινωνία κλπ. Πρέπει, όμως, να είμαστε έτοιμοι να αντιδράσουμε και να αντιμετωπίσουμε προβλήματα, τα οποία έχουν δημιουργηθεί ήδη και θα δημιουργηθούν και στο μέλλον.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΚΤΕΝΑ (Βουλευτής Κ.Ο. «Κ.Κ.Ε.»): Ξεκινώντας η κυρία Κτενά την τοποθέτησή της ανέφερε ότι η τεχνητή νοημοσύνη, όπως και όλες οι τεχνολογικές και επιστημονικές εξελίξεις, είναι προϊόν εργασίας πολλών και σε βάθος χρόνου. Είναι έργο ερευνητών από πολλές χώρες, κυρίως σε ομάδες και λιγότερο κατά μόνας. Όμως, απουσιάζει ο λόγος αυτών των ερευνητών. Έχει ζητήσει πολλές φορές να κληθούν διάφορες ομάδες ερευνητών να μιλήσουν και δυστυχώς μέχρι σήμερα δεν έχει ακουστεί η θέση τους, για τις ραγδαίες εξελίξεις στον τομέα αυτόν. Χαρακτηριστικά ανέφερε η κυρία Κτενά ότι ομάδα ερευνητών από τον «Δημόκριτο» προειδοποιούσε για τη χρήση των νέων τεχνολογιών στην

παραγωγή όπλων στα πλαίσια της πολεμικής βιομηχανίας και υπό το πέπλο των τεχνολογιών διπλής χρήσης που επίσης επισήμανε ο κ. Παπαδημητρίου.

Η κυρία Κτενά σημείωσε ότι ο τρόπος με τον οποίο θα χρησιμοποιηθεί η εκάστοτε τεχνολογία είναι μεγάλο ηθικό ζήτημα, ειδικά στην εποχή μας, η οποία χαρακτηρίζεται από πολεμική προετοιμασία. Σαφώς οι νέες τεχνολογίες δίνουν πολλές ελπίδες για βελτίωση της ποιότητας ζωής και για περισσότερο ελεύθερο χρόνο, όμως η ανησυχία για τεχνητή νοημοσύνη εστιάζεται στην μέχρι τώρα εμπειρία της κοινωνίας. Μέχρι τώρα δηλαδή η ανθρώπινη κοινωνία έχει δει την τεχνητή νοημοσύνη να στρέφεται εναντίον της, όπως, για παράδειγμα, στις περιπτώσεις καταστολής, αναγνώρισης προσώπων σε διαδηλώσεις και σε άλλες παρόμοιες περιπτώσεις. Άλλο παράδειγμα είναι οι περιπτώσεις των Fake News από προπαγανδιστικούς μηχανισμούς στην περίπτωση της σφαγής, η οποία συντελείται στη Γάζα. Άλλη περίπτωση είναι οι κινητοποιήσεις των εργαζομένων στην «Teleperformance», οι οποίοι διαμαρτύρονται για το πώς χρησιμοποιείται η τεχνολογία, ώστε να παρακολουθούνται ασφυκτικά, για να μην έχουν ούτε λεπτό ελεύθερο δικό τους και βέβαια το φόβητρο της ανεργίας.

Επίσης, έχουμε αποκλεισμούς συμπολιτών μας, όπως οι ευπαθείς ομάδες, τα ΑμΕΑ, οι ηλικιωμένοι και βέβαια η εμπορευματοποίηση. Είναι κοινώς αποδεκτό ότι τα δεδομένα όλων χρησιμοποιούνται για να τροφοδοτούν μηχανές για εμπορικούς καθαρά σκοπούς. Βασικό ερώτημα και πρόβλημα λοιπόν, το οποίο τίθεται, είναι η συγκέντρωση αυτών των τεχνολογιών σε λίγα χέρια και στην χειρότερη περίπτωση από ένα μόνο άτομο. Περαιτέρω ζήτημα προκύπτει για τα λεγόμενα Data Centers. Όντως, όπως είπε ο κ. Παπαδημητρίου, η χρήση και ο έλεγχος των δεδομένων είναι κάτι πάρα πολύ σημαντικό.

Ένα πρόβλημα αρχικό για την περίπτωση αυτή είναι το πώς μπορεί να διασφαλιστεί ο έλεγχος, όταν τα κέντρα δεδομένων (Data Centers) ανήκουν σε μεγάλους μονοπωλιακούς ομίλους που ουσιαστικά θέτουν τους κανόνες και δεν τους ακολουθούν. Στην Ελλάδα, για παράδειγμα, πώς εξασφαλίζεται ο έλεγχος των δεδομένων που διαχειρίζεται και επεξεργάζεται ο «Αρχιμήδης»; Το ίδιο ισχύει και για το ΕΚΤ, το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης. Οι βάσεις αυτές έχουν παραχωρηθεί σε ιδιωτική εταιρεία για την εκπαίδευση του μεγάλου γλωσσικού μοντέλου στην ελληνική. Αν είναι έτσι και κατά πόσον εκεί πέρα πάλι εξασφαλίζεται ο έλεγχος;

Δεύτερο πρόβλημα είναι ότι οι αλγόριθμοι που χρησιμοποιούνται στις εφαρμογές, αλλά και οι ίδιοι οι αλγόριθμοι αυτοί ανήκουν σε μεγάλα μονοπώλια, τα οποία συμβάλλουν ή ακολουθούν ή διαμορφώνουν πολιτική στάση. Επιπλέον προκαλεί εντύπωση το γεγονός ότι χρηματοδοτούνται κέντρα καινοτομίας τη στιγμή που είναι αποδεκτό από όλους ότι υπάρχει λειτουργικός αναλφαβητισμός. Υπάρχει μια χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης, γιατί δεν κατευθύνεται ακριβώς σε αυτό τον τομέα του λειτουργικού αναλφαβητισμού, άρα της συμπερίληψης των συμπολιτών μας στις εξελίξεις αυτές και υποτάσσεται στην καινοτομία που ουσιαστικά ομολογείτε ότι έχει εμπορικούς στόχους;

Τρίτον, είναι σημαντικό πρόβλημα εκτός της συγκέντρωσης των δεδομένων και των τεχνολογιών σε λίγα χέρια και οι ανταγωνισμοί μεταξύ των μεγάλων ιμπεριαλιστικών κέντρων. Η Ε.Ε. προστατεύει τα συμφέροντα των ευρωπαϊκών μονοπωλίων έναντι των ανταγωνιστικών, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι προστατεύει τους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Δεν είναι ίδια αυτά τα δύο.

Κλείνοντας η κυρία Κτενά ανέφερε το θέμα της ηθικής και των ζητημάτων, τα οποία άπτονται αυτής, σε σχέση με την τεχνητή νοημοσύνη. Όλες οι επιτροπές, οι οποίες συστήνονται για να το προσεγγίσουν, δεν πρέπει να εστιάσουν μόνο στην οπτική της ηθικής από τη θεολογική άποψη, αλλά και από τη φιλοσοφική, γιατί τα ζητήματα που ανοίγονται μπροστά μας είναι πραγματικά μεγάλα.

ΜΕΡΟΠΗ ΤΖΟΥΦΗ (Βουλευτής Κ.Ο. «ΝΕΑ ΑΡΙΣΤΕΡΑ»): Η κυρία Τζούφη στην αρχή της τοποθέτησής της ανέφερε ότι πρέπει να καλούνται οι ερευνητές, οι οποίοι δίνουν μεγάλες μάχες στον χώρο τους. Πρέπει να τους στηρίξουμε σε ό,τι αφορά τον τρόπο που εργάζονται. Είναι δύσκολη η κατάσταση στα ερευνητικά κέντρα και στα πανεπιστήμια. Είναι μεγάλη ανάγκη, κ. Πρόεδρε, να τους καλέσετε στην Επιτροπή μας. Αναφορικά με την τεχνητή νοημοσύνη έχει γίνει αντιληπτό ότι αποτελεί έναν από τους πλέον καθοριστικούς παράγοντες στην εποχή μας. Είναι και προνόμιο και ευθύνη. Δεν είναι ουδέτερη τεχνητή νοημοσύνη. Είναι ένας καταλύτης αλλαγών που εμπεριέχει μέσα και σοβαρούς κινδύνους. Σοβαρούς κινδύνους για την κοινωνική συνοχή, για τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά και για έναν παράγοντα που δεν συζητήθηκε και επιτρέψτε μου να τον επισημάνω, η κλιματική βιωσιμότητα. Υπάρχει αλματώδης αύξηση ενεργειακής ζήτησης που συνδέεται με τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης και τα κέντρα δεδομένων που δεν μπορούμε να την αγνοήσουμε. Με βάση τον Διεθνή Οργανισμό Ενέργειας η παγκόσμια κατανάλωση στα data centers αυξήθηκε από 200 TWh το 2018 σε 250

TWh το 2022 και το νούμερο αυτό προβλέπεται να εκτοξευθεί τα επόμενα χρόνια, αφού θα έχουμε όλο και πιο σύνθετα μοντέλα τεχνητής νοημοσύνης να εκπαιδεύονται και να χρησιμοποιούνται σε ευρύτερη κλίμακα.

Αναφορικά με τα μεγάλα Data Centers, η κυρία Τζούφη δραπτόμενη της αναφοράς του κ. Υπουργού ότι στην Ελλάδα υλοποιούνται στα Σπάτα σχολίασε ότι, μπορεί μεν να προσφέρουν κάποιες θέσεις εργασίας, όμως αυτά καταναλώνουν μεγάλες ποσότητες ενέργειας και νερού αυξάνοντας το περιβαλλοντικό φορτίο. Στο σημείο αυτό ρώτησε τον κ. Υπουργό πώς σχεδιάζει η κυβέρνηση να αντιμετωπίσει αυτά τα προβλήματα, καθώς και τί θα κάνει ώστε να μην επηρεάζεται η κοινωνική και εργασιακή συνοχή, γιατί απειλούνται εκατομμύρια θέσεις εργασίας σε κρίσιμους τομείς και βεβαίως ο τρόπος που θα χρησιμοποιηθεί μπορεί ήδη να είναι μεροληπτικός στα δεδομένα της εκπαίδευσης και άρα να έχουμε πολύ περισσότερες κοινωνικές ανισότητες και διακρίσεις.

Στη συνέχεια αναφέρθηκε και εκείνη, όπως νωρίτερα ο κ. Μπάρκας, στο θέμα των διαδραστικών πινάκων, λέγοντας ότι ένα από τα πολύ μεγάλα ζητήματα είναι τι κάνουμε στην εκπαίδευση, τι κάνουμε στο Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, ποιες είναι εκείνες οι κατάλληλες επιλογές, οι οποίες να μπορούν να δίνουν και ένα μέλλον και όχι να είναι με τα παρόντα δεδομένα, αλλά μπορούν να απαντούν σε αυτά τα πολύ ουσιαστικά ζητήματα. Συνεχίζοντας την ομιλία της σχολίασε ότι με τα deepfakes υπονομεύεται η δημοκρατία και εντείνεται η πολιτική αστάθεια. Αυτό επιχειρεί να κάνει τώρα ο Elon Musk. Να καθορίσει τις κυβερνήσεις παγκοσμίως.

Ένα ακόμη ζήτημα, το οποίο έθεσε στην ομιλία της, είναι αυτό των πράσινων τεχνολογιών, στην εφαρμογή των οποίων χρειαζόμαστε αυστηρά περιβαλλοντικά κριτήρια, αυστηρούς κανονισμούς, ενημέρωση και εκπαίδευση των πολιτών, αλλά και εμπλοκή τους στον δημόσιο διάλογο και να γίνουν αυτοί ελεγκτές. Γι' αυτό έχει νόημα η ιστορία των κοινωνικών παρατηρήσεων. Επομένως, καταληκτικά. Η τεχνητή νοημοσύνη είναι μια τεχνολογία που μπορεί να μετασχηματίσει τις κοινωνίες, αλλά η ανάπτυξή της για να έχει όφελος πρέπει να είναι βιώσιμη για τα ζητήματα της κλιματικής ουδετερότητας, διαφανής και κυρίως κοινωνικά δίκαιη.

Κλείνοντας σημείωσε ότι η ψηφιακή εποχή δεν πρέπει να έρθει σε βάρος του πλανήτη και της κοινωνικής δικαιοσύνης. Πρέπει στο βαθμό που μας αναλογεί και όσο μπορούμε, γιατί μέχρι ενός βαθμού μπορούμε να παρεμβαίνουμε, η τεχνολογία να υπηρετεί τις ανάγκες της κοινωνίας και της βιωσιμότητας και όχι τα

κέρδη των λίγων όπως γίνεται τώρα. Διότι είναι στα χέρια λίγων που κερδίζουν πάρα πολλά και που γίνεται μια αγωνιώδης προσπάθεια για να μπουν κάποιοι κανόνες.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΧΑΛΚΙΑΣ (Βουλευτής Κ.Ο. «ΣΠΑΡΤΙΑΤΕΣ»): Ο κ. Χαλκιάς στην αρχή της ομιλίας του έθεσε ένα ερώτημα προς τους ευρισκόμενους, προκειμένου να σχολιάσουν την έννοια του μετανθρωπισμού ως φαινόμενο συναρτώμενο με την τεχνητή νοημοσύνη. Συνέχισε λέγοντας ότι η τεχνητή νοημοσύνη εμφανίζεται ως μια δύναμη μετασχηματισμού με θετικά αποτελέσματα στην παραγωγικότητα, την οικονομία, την υγεία, τη βελτίωση της ζωής των πολιτών γενικά. Από την αυτοματοποίηση εργασιών και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας μέχρι την επίλυση πολύπλοκων προβλημάτων και την προώθηση της καινοτομίας. Ωστόσο, η ανάπτυξη και η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης συνοδεύεται από σημαντικά ηθικά ζητήματα που απαιτούν προσεκτική αντιμετώπιση. Στο σημείο αυτό αναφέρθηκε σε κάποιες σημαντικές, κατά τη γνώμη του, παραμέτρους, οι οποίες θα πρέπει να προσεχθούν ιδιαίτερα στη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης. Η εποχή την οποία βιώνουμε, σημείωσε ο κ. Χαλκιάς, είναι κομβική γιατί ενδεχομένως να υπάρξει υπέρβαση του ανθρώπινου παράγοντα και της υποδούλωσης στο νεοπαγές φαινόμενο της εφαρμογής της τεχνητής νοημοσύνης στην καθημερινότητα των πολιτών μας. Όλοι αντιλαμβάνονται τους κινδύνους, οι οποίοι ελλοχεύουν από την ανεξέλεγκτη χρήση της νέας αυτής υπερτεχνολογίας. Κανείς δεν θέλει να τεθεί σε δεύτερη μοίρα ο άνθρωπος. Αντιθέτως όλοι θέλουν να γίνει ορθολογική χρήση της τεχνητής νοημοσύνης και να βρεθεί η ισόρροπος δύναμη μεταξύ της ανθρώπινης βούλησης και της τεχνολογικής δύναμης, ώστε να μπορέσουμε όλοι να λάβουμε το καλύτερο αποτέλεσμα σε όλους τους τομείς εφαρμογής της. Ο κ. Χαλκιάς είχε μία σειρά προτάσεων τις οποίες ζήτησε από την Επιτροπή να τις στείλει σε όλους τους συμμετέχοντες.

Κλείνοντας ο κ. Χαλκιάς ανέφερε ότι πρέπει να τεθούν νόμοι για την ενσωμάτωση της τεχνητής νοημοσύνης στις δημόσιες υπηρεσίες. Να γίνουν επενδύσεις σε ψηφιακές υποδομές για τον εκδημοκρατισμό της τεχνητής νοημοσύνης, εκπαίδευση δημοσίων υπαλλήλων στην τεχνητή νοημοσύνη, ρυθμίσεις για την υποστήριξη νεοφυών επιχειρήσεων στην τεχνητή νοημοσύνη και για την ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας. Επίσης, να ψηφιστούν νόμοι για την προώθηση της ηθικής στην τεχνητή νοημοσύνη και την ενσωμάτωση ηθικών αρχών στους αλγόριθμους της τεχνητής νοημοσύνης. Να δημιουργηθούν

επιτροπές ηθικής και μηχανισμοί για την αντιμετώπιση διακρίσεων. Νόμοι για την αποκάλυψη της χρήσης. Δημιουργία μηχανισμών λογοδοσίας. Ανεξάρτητη αρχή και εποπτεία. Νόμος κατά των διακρίσεων από αλγόριθμους. Αξιολόγηση των συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης για προκαταλήψεις. Προώθηση της διαφορετικότητας στην ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης. Κανονισμοί για τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης σε ευαίσθητους τομείς. Και, τέλος, προώθηση της ανθρώπινης δημιουργικότητας και δημόσιος διάλογος για την τεχνητή νοημοσύνη.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ (Βουλευτής Κ.Ο. «ΝΙΚΗ»): Ο κ. Παπαδόπουλος στην τοποθέτησή του ανέφερε, εξ αφορμής του φιλμ το οποίο παρουσιάστηκε στην Επιτροπή, ότι δεν συμφωνεί καθόλου να ταυτιστεί η τεχνητή νοημοσύνη με τη συνείδηση, γιατί η συνείδηση είναι κάτι πολύ περισσότερο. Συνείδηση δεν είναι αυτό που λέμε αυτός είναι ασυνείδητος. Αυτό είναι λογοτεχνικό, σημαίνει κακός άνθρωπος. Συνέχισε λέγοντας, σαν γιατρός και σαν πολύτεκνος πατέρας, τί είναι η συνείδηση στον άνθρωπο, δηλαδή το σύνολο των κινήσεων, των αισθήσεων και των νοητικών ανωτέρων λειτουργιών που γίνονται στο φλοιό του εγκεφάλου, της προσοχής, της αντίληψης, της μνήμης και της σκέψης κ.ο.κ.. Εδώ, η νοημοσύνη σχετίζεται κυρίως με τη μνήμη, η οποία είναι τοποθετημένη στην απώτερη και στην πρόσφατη μνήμη, αλλά κυρίως ξέρετε ότι ο άνθρωπος έχει και οσφρητική μνήμη και οπτική μνήμη και απτική μνήμη ή γευστική μνήμη. Γιατί ποιο είναι το αντίθετο της νοημοσύνης; Είναι η άνοια. Άνοια σημαίνει ότι είχα νοημοσύνη και την έχασα. Αυτό λοιπόν δεν έχει καμία σχέση με τη συνείδηση. Συνέχισε κάνοντας μία σύγκριση, λέγοντας ότι ο Θεός είναι πανάγαθος και πάνσοφος, μακάρι και η τεχνητή νοημοσύνη αν γίνει πανάγαθη, δηλαδή να έχει ροπή πάντα προς το καλό και στο αγαθό, τότε θα έχει πραγματικά τα στοιχεία του καλού και του αγαθού του Θεού. Βέβαια και αυτό τι σημαίνει; Ότι πρέπει να μπου κανόνες, πρέπει να μπου αρχές. Ανέφερε και ένα τέταρτο στοιχείο, ότι ο Θεός είναι πανδίκαιος. Πρέπει, λοιπόν, να μπου κανόνες καλοί και αγαθοί στη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης. Εμείς οι Έλληνες και Ορθόδοξοι Χριστιανοί σε ένα τέτοιο σοβαρό θέμα πάντα τρέχουμε στις ρίζες μας. Τι έλεγαν οι αρχαίοι μας; Ότι «επιστήμη χωριζομένης της αρετής, πανουργία εστί και ου σοφία φαίνεται». Πρέπει εμείς, λοιπόν, να το χρησιμοποιήσουμε ως προς τη σοφία και την εξυπηρέτηση του ανθρώπου. Επίσης, συμφώνησε με τον καθηγητή κ. Δημητριάδη ότι οι πόροι και τα δεδομένα είναι το οξυγόνο και το αίμα της τεχνητής νοημοσύνης. Επίσης, συμφώνησε με την κυρία Τζούφη ότι υπάρχει φόβος όλα αυτά να τα πάρουν ορισμένες εταιρείες

και ότι δημιουργούνται ολιγοπώλια και τα ολιγοπώλια έχουν εξελιχθεί στην Ελλάδα μας σε καρτέλ.

Κλείνοντας την τοποθέτησή του ο κ. Παπαδόπουλος είπε ότι ο κ. Harari, που είναι ο θετικός του World Economic Forum, ανέφερε πώς ο μεταθροπισμός βασίζεται και θα βασιστεί σε τρία πράγματα. Στην τεχνητή νοημοσύνη, στη γνώση της βιοχημείας του εγκεφάλου και στο πάντρεμα της τεχνητής νοημοσύνης και των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Σκοπός είναι η δημιουργία του υπερανθρώπου. Όμως το σίγουρο είναι θα παραβιαστεί η ελευθερία μας και ο μεταθροπισμός θα δημιουργήσει υπάνθρωπο ή παλιάνθρωπο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΠΑΣΤΕΡΓΙΟΥ (Υπουργός Ψηφιακής Διακυβέρνησης): Για το θέμα της ενέργειας ο κ. Υπουργός είπε ότι είναι πάρα πολύ σημαντικό θέμα να δούμε πόση ενέργεια απαιτείται από την αδηφάγα τεχνητή νοημοσύνη και τα Data Centers και πώς μπορεί να καλυφθεί. Και, όντως, εδώ πρέπει να κάνουμε κάτι το οποίο τεχνικά έχει ενδιαφέρον να κάνουμε. Σήμερα στην Ελλάδα έχουμε περίπου 35 Megawatt Data Centers και η προβολή στην επόμενη τετραετία, πενταετία, μάς δείχνει πως δεν θα πάμε πάνω από 400 με 500 Megawatt στην Ελλάδα, μισό Gigawatt δηλαδή σε κέντρα δεδομένων. Την ίδια ώρα, υπήρξαν περίοδοι μέσα στο 2024 που χρειάστηκε να αποσυνδέσουμε έως και δύο Gigawatt ανανεώσιμων πηγών, γιατί εκείνη την ώρα δεν είχαμε τη σχετική κατανάλωση. Η απάντηση είναι πάρα πολύ απλή. Χρειαζόμαστε πρώτα μπαταρίες και άρα θα πρέπει να δούμε και σε άλλα κράτη τι προβλήματα και στην ποσότητα, αλλά και στην ποιότητα της ενέργειας έχουν προκαλέσει τα κέντρα δεδομένων. Το δεύτερο το οποίο πρέπει να κάνουμε είναι το πάντρεμα στα σημεία στο οποία έχουμε πλεόνασμα καθαρής ενέργειας. Τα δίκτυα μεταφοράς ενέργειας είναι δύσκολα στην μελέτη τους και στην περιβαλλοντική αδειοδότηση, άρα να ανεβάσουμε σε άλλα σημεία και μάλιστα όσο πιο βόρεια πάμε τόσο λιγότερες ανάγκες για την ψύξη των Data Centers θέλουμε και να το φέρουμε κοντά σε παραγωγή ενέργειας, έτσι ώστε με κάποια BDAs, στην ουσία συμφωνίες ανάμεσα σε παραγωγούς και καταναλωτές, να κάνουμε αυτό το πάντρεμα της παραγωγής και της ζήτησης. Σήμερα στα peak του καλοκαιριού θέλουμε περίπου 11 Gigawatt ενέργειας. Τώρα τον χειμώνα θέλουμε περίπου πεντέμισι με έξι, αλλά θα διπλασιαστεί η παραγωγή των ΑΠΕ στη χώρα. Άρα, αυτόν τον σχεδιασμό ήδη κάνουμε, το καλοκαίρι βρεθήκαμε με τον ΑΔΜΗΕ και τον ΔΕΔΔΗΕ και κάναμε αυτή την κουβέντα.

Για το ζήτημα των δεξιοτήτων και του ψηφιακού αλφαριθμητισμού ή αναλφαριθμητισμού στην χώρα μας τρέχουν δύο προγράμματα ψηφιακών δεξιοτήτων για τους κοινωνικούς μας εταίρους, άλλα για την αγορά, αλλά και για το δημόσιο περίπου 80 εκατομμύρια και μάλιστα στα προγράμματα αυτά ζητήσαμε να βάλουν πλέον και μαθήματα για τεχνητή νοημοσύνη και κυβερνοασφάλεια. Επίσης, ήδη το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, έχει αναλάβει πρωτοβουλίες για να εξηγήσει τί είναι αυτό το οποίο μας διαφοροποιεί - και ειπώθηκε νομίζω μέσες άκρες - από τη μηχανή. Η ενσυναίσθηση, η συναισθηματική νοημοσύνη, το να καταλάβουμε τελικά ότι είμαστε άνθρωποι, έχουμε συναισθήματα και αυτά κάπως πρέπει να μάθουμε να τα εκφράζουμε, γιατί ο μεγάλος φόβος για τα παιδιά είναι ότι όντας προσκολλημένα τόσες ώρες στα κινητά έχουν ξεχάσει να μιλάνε ή θα ξεχάσουν να μιλάνε, θα ξεχάσουν να συναναστρέφονται, θα ξεχάσουν να αγαπάνε, να παίζουν, να πέφτουν κάτω, να χτυπάνε, να κάνουν ποδήλατο, να παίζουν ποδόσφαιρο, όλα αυτά, λοιπόν, μεταφράζονται σε κάποια μηνύματα το οποία μάλιστα μηνύματα είναι και συντημήσεις λέξεων.

Ο κ. Υπουργός ανέφερε ότι τον ανησυχεί η συγκέντρωση τεχνολογίας στα χέρια λίγων. Η απάντηση σε όλο αυτό είναι να παράξουμε εμείς πλέον γνώση και τεχνολογία και όχι μόνο να καταναλώσουμε και γι' αυτό και θεωρώ πάρα πολύ σημαντική την πρωτοβουλία για τα εργοστάσια τεχνητής νοημοσύνης, γιατί ακριβώς ενισχύεις ένα τοπικό οικοσύστημα τεχνητής νοημοσύνης εδώ, δημιουργείς τα δικά σου μοντέλα, μοντέλα ανοιχτού κώδικα. Άρα, δεν εξαρτάται μόνο από συγκεκριμένες τεχνολογίες και μάλιστα ακριβές τεχνολογίες, οι οποίες θα μπορούσαν αύριο να γίνουν ακόμη και πιο ακριβές ή θα μπορούσαμε αύριο να απαγορευθούν για εμπορικούς σκοπούς από τη μεριά αυτών που τις παράγουν. Άρα, θέλουμε δικά μας μοντέλα και ο μόνος τρόπος να τα αποκτήσουμε είναι να παράξουμε δική μας τεχνολογία, με δικές μας υποδομές εδώ στην Ευρώπη και στην Ελλάδα.

Για τον μετανθρωπισμό ο κ. Υπουργός δεν τοποθετήθηκε λέγοντας ότι υπάρχουν στην Επιτροπή ειδικότεροι από εκείνον, οι οποίοι θα μπορούσαν να σχολιάσουν. Κλείνοντας ανέφερε ότι, στο πλαίσιο των έργων τεχνητής νοημοσύνης για το δημόσιο, συνεχίζει βήμα-βήμα η κυβέρνηση, προκειμένου να χρησιμοποιηθούν όλα τα οφέλη της τεχνητής νοημοσύνης, χωρίς όμως σε καμία περίπτωση να υποβαθμιστεί ο άνθρωπος, η υπόσταση, η ελευθερία και τα δεδομένα του.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗΣ (Βουλευτής Κ.Ο. «ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ»): Στο σημείο αυτό ο κ. Παπαθανάσης έκανε ένα ερώτημα προς τον κ. Ιωάννη Ασσαέλ, αναφορικά με τα κεφάλαια της προβλεψιμότητας. Ζήτησε επεξήγηση για το τί είναι η προβλεψιμότητα. Έκανε και μία δεύτερη ερώτηση αναφορικά με τα DATA, με ποια δικαιοδοσία η Google ή τα μεγάλα Mega συστήματα αξιοποιούν οικονομικά αυτά τα DATA εις βάρος, αν έχουν πάρει συγκατάθεση από εμάς ή όχι και ποια είναι η νομιμοποίησή τους. Συνέχισε και με μία τρίτη ερώτηση για το ποιο είναι το επόμενο μεγάλο βήμα που αφορά την AI.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΣΣΑΕΛ (Ειδικός Σύμβουλος σε θέματα Τεχνητής Νοημοσύνης στο Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και εκπρόσωπος της Ελλάδας στην «Παγκόσμια Συνεργασία για την Τεχνητή Νοημοσύνη» του ΟΟΣΑ (OECD): Ο κ. Ασσαέλ αναφορικά με την πρώτη ερώτηση ανέφερε περί προβλεψιμότητας ότι γενικά τα μοντέλα εκπαιδεύονται με στόχο να προβλέπουν την ετικέτα μίας εικόνας. Το GENEVIE AI λειτουργεί αλλιώς, δηλαδή μαθαίνει από όλες τις εικόνες πώς μοιάζει ένα αντικείμενο, χωρίς ετικέτα, σε σημείο, ώστε να του δίνουμε εντολή να κατασκευάσει μία τέτοια εικόνα με συγκεκριμένη ετικέτα. Αναφορικά με την δεύτερη ερώτηση, ο κ. Ασσαέλ είπε ότι το Intellectual Property, σε ό,τι δεδομένα χρησιμοποιείται υπάρχει μια τεράστια προσπάθεια να συνοδεύεται από ειδικές άδειες και αυτό όσο πάει γίνεται πιο ισχυρό.

ΝΙΚΟΛ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΥ (Σκηνοθέτης - Παραγωγός): Στο σημείο αυτό τοποθετήθηκε και η κυρία Νικόλ Αλεξανδροπούλου σχετικά με το Intellectual Property και ανέφερε ότι είμαστε πίσω σε πολλά θέματα, είτε σχετικά με τη δημιουργία μιας ταινίας ή όταν βλέπουμε μια ταινία. Ακόμη και για ένα ντοκιμαντέρ στο οποίο γίνεται η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης και δεν ξέρουμε από πού το έχουν πάρει και δεν ξέρουμε πώς έχει μπει και δεν ξέρουμε αν αυτό που βλέπουμε είναι πραγματικό. Γενικώς ανέφερε δεν υπάρχει προστασία τόσο στα γραπτά, όσο και στα σενάρια, αλλά και μέχρι τις εικόνες και τις ταινίες μας. Μάλιστα για το ζήτημα αυτό έγιναν και μεγάλες απεργίες στο Χόλυγουντ διάρκειας ενός χρόνου και δεν εργαζόταν κανένας.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ (Γενικός Γραμματέας Πληροφοριακών Συστημάτων και Ψηφιακής Διακυβέρνησης): Ο κ. Αναγνωστόπουλος εξήγησε τί είναι τα ανοικτά δεδομένα, τα οποία έχει κάθε χώρα και μπορούν να χρησιμοποιούνται για την προώθηση της επιχειρηματικότητας και της ανάπτυξης. Αυτά όμως τα δεδομένα, τα οποία χρησιμοποιούν ιστοσελίδες δεν

είναι τέτοιου τύπου, όπως για παράδειγμα τα δεδομένα της ιστοσελίδας των TIMES της Νέας Υόρκης. Αυτά αξιοποιούνται χωρίς να υπάρχει συγκεκριμένη άδεια για την εκπαίδευση των γλωσσικών μοντέλων. Συνέχισε λέγοντας ο κ. Αναγνωστόπουλος ότι έχει μεγάλη σημασία να προστατεύσουμε με τον κατάλληλο τρόπο εμείς τα δικά μας δεδομένα και να έχουμε ανοιχτά δεδομένα για τους σκοπούς που αυτά υπηρετούν. Για τα κέντρα δεδομένων, τα οποία φιλοξενούν τα δεδομένα στην Ευρώπη, σύμφωνα με τους ευρωπαϊκούς κανονισμούς, προβλέπεται ότι θα πρέπει να είναι το Hosting στην Ευρώπη. Δηλαδή, να είναι εντός Ευρώπης ο χώρος όπου διατηρούνται τα δεδομένα αυτά. Όμως, όταν έχετε τα δεδομένα σε κάποια Data center, δεν σημαίνει ότι αυτός ο οποίος έχει τα Data center έχει πρόσβαση κατευθείαν σε αυτά. Τα κέντρα δεδομένων ενισχύουν σε πολύ μεγάλο βαθμό τη γεωπολιτική αξία μιας χώρας, αλλά δεν σημαίνει ότι η χώρα η οποία έχει και κέντρο δεδομένων βλέπει κατευθείαν τα δεδομένα αυτά.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΡΚΑΤΖΟΥΝΗΣ (Νομικός συνεργάτης του Υπουργού Ψηφιακής Διακυβέρνησης): Αρχικά ο κ. Καρκατζούνης ανέφερε ότι υφίσταται ένα ενιαίο ρυθμιστικό πλαίσιο, το οποίο κυρίως απορρέει από την Ευρωπαϊκή Ένωση, γιατί μιλάμε για μια ψηφιακή ενιαία αγορά, οπότε οι κανόνες θα πρέπει να είναι ομογενοποιημένοι σε όλα τα κράτη μέλη. Για την τεχνητή νοημοσύνη ο κ. Καρκατζούνης ανέφερε ότι το AI Act έχει ρητές προβλέψεις για το data governance, δηλαδή για την διακυβέρνηση δεδομένων. Ειδικά για τη χρήση των δεδομένων, ανέφερε ότι εγείρονται και ζητήματα τα οποία, πέρα από την πνευματική ιδιοκτησία, αγγίζουν και θέματα προστασίας προσωπικών δεδομένων, αλλά και προφανώς και την προσβολή τυχόν της προσωπικότητας ενός ανθρώπου. Σχετίζεται άμεσα και με αυτό που αναφέρθηκε πριν για τα deepfakes, δηλαδή το προϊόν βαθιάς παραποίησης.

Συνέχισε ο κ. Καρκατζούνης λέγοντας ότι η Ε.Ε. έχει ένα ευρύ πλαίσιο σχετικά με την διακυβέρνηση δεδομένων, δηλαδή εκτός τεχνητής νοημοσύνης. Πιο χαρακτηριστικό είναι το Data Governance Act, δηλαδή η πράξη για τη διακυβέρνηση δεδομένων, η οποία αφορά στο πώς το δημόσιο διαχειρίζεται τα δικά του δεδομένα και με ποιους μηχανισμούς. Σχολίασε, επίσης, ότι υπάρχει μια αντίληψη εσφαλμένη συχνά σε μηχανικούς πως ότι είναι δημόσια διαθέσιμο στο διαδίκτυο είναι και νόμιμο να το επεξεργαστεί κανείς. Δεν ισχύει αυτό. Όπως σωστά ειπώθηκε, αν κάτι είναι διαθέσιμο σε μια ιστοσελίδα ενημερωτική, είτε είναι ελληνική είτε ξένη, αυτό δε σημαίνει με τη μία ότι μπορεί ένας αλγόριθμος, ένα

σύστημα τεχνητής νοημοσύνης να κάνει scroll, να κάνει text data mining, να εξορύξει δηλαδή αυτά τα δεδομένα για να τα χρησιμοποιήσει. Είναι πολύ πιθανό όμως στις συμφωνίες που κάνετε για τις πλατφόρμες που χρησιμοποιείτε, ειδικά τις μεγάλες, όταν γίνεστε μέλος τους να συναινείτε, να δίνετε την άδειά σας προκειμένου οι φωτογραφίες που αναρτάτε ή τα κείμενα τα οποία δημοσιεύετε να χρησιμοποιούνται ως υλικό εκπαίδευσης για τα συστήματα αυτά.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΙΡΩΝΗΣ (Καθηγητής Κοινωνικής Θεωρίας του Τμήματος Θεολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης): Ο κ. Τσιρώνης στο σημείο αυτό πήρε τον λόγο και ανέφερε, σχετικά με τον μετανθρωπισμό, ότι είναι ένα στάδιο, το οποίο συναντά σοβαρές αντιδράσεις από την κοινωνία. Συναντά τις περισσότερες αντιδράσεις από τους περισσότερους φορείς, όχι μόνο από την εκκλησία, όχι μόνο από τους θρησκευτικούς φορείς, αλλά και από πολλούς άλλους. Ο κ. Τσιρώνης επανέλαβε από την προηγούμενη τοποθέτησή του, την άποψή του ότι πρέπει να υπάρχει ένας ανοιχτός διάλογος στην κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς. Αυτό το θεωρεί ότι είναι μια κατάκτηση της πολιτικής μας κουλτούρας. Και να πω ότι από ένα σημείο και μετά είναι πάρα πολύ δύσκολο.

Κλείνοντας θα ήθελε να δώσει έναν τόνο αισιοδοξίας λέγοντας ότι όταν εμφανίστηκαν για παράδειγμα οι πρώτες φωτογραφίες υπήρξε ο φόβος ότι θα σταματήσει να υπάρχει ζωγραφική. Όταν βγήκαν οι μηχανές, υπήρξε ο φόβος ότι οι εργασίες και οι εργάτες δε θα μπορέσουν να βρουν τον εαυτό τους πουθενά και θα καταστραφεί ένα πολύ σημαντικό κομμάτι της εργασίας. Θεωρεί λοιπόν σίγουρο ότι θα αλλάξει ο κόσμος μας μέσα από την εκθετική ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης. Αυτό που πρέπει να κάνουμε είναι να εργαστούμε συνειδητά, συνεργατικά και με ένα όραμα για το μέλλον, για να αλλάξει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Η εκπαίδευση είναι ο βασικός δρόμος γι' αυτό. Χρειάζεται να προετοιμαστούμε για το αύριο. Να μάθουμε ποια είναι τα δικαιώματά μας, σε τι πρέπει να είμαστε προσεκτικοί, να εντάξουμε με έναν τέτοιο τρόπο τον σχεδιασμό και τη λογική αυτή στην εκπαίδευσή μας, ώστε να έχουμε και εμείς ανθρώπους, τους αυριανούς μας πολίτες, τα παιδιά μας, να είναι ενημερωμένοι και συνειδητοί και αν θέλετε μπορούμε να πούμε και ενάρετοι, να μη φοβόμαστε κάποιες λέξεις. Όλοι, νομίζω, μπορούμε να συμφωνήσουμε ότι υπάρχουν αρχές, που η κοινωνία μας επιδιώκει. Ότι δεν θέλουμε να έχουμε καταστροφική χρήση της τεχνητής νοημοσύνης ή παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Είναι άμεση και επιτακτική ανάγκη να

βρούμε ένα πεδίο συνεννόησης, να βρούμε ένα πεδίο, που μπορούμε να συμφωνήσουμε τι θέλει η κοινωνία μας να διασφαλίσει αύριο.

Κλείνοντας ο κ. Τσιρώνης για το ερώτημα ποια θα είναι η επόμενη μεγάλη πρόκληση είπε ότι δεν μπορεί να γνωρίζει, αλλά, κατά την γνώμη του, η επόμενη μεγάλη πρόκληση είναι να συνεχίσουμε να ρωτάμε. Η υπερβολική βεβαιότητα σε αυτό που δεχόμαστε και αυτό που καταναλώνουμε μπορεί να μας κάνει αδρανείς, μπορεί να μας κάνει εξαιρετικά ευάλωτους. Να διατηρήσουμε, λοιπόν, αυτή την ερευνητική μας φύση, να ρωτάμε, να αναρωτιόμαστε τι είναι αληθινό και τι όχι σε αυτό που δεχόμαστε, για να μην είμαστε απλώς καταναλωτές πληροφοριών και δεδομένων. Και πάλι θα καταλήξουμε στην εκπαίδευση, στην παιδεία και στον δικό σας ρόλο, που θα πρέπει να οριοθετήσετε και να ρυθμίσετε αυτή την προοπτική για την κοινωνία.

7. «Ενημέρωση για τη δράση της πρώτης δεξαμενής σκέψης (think tank) της Ελληνικής Διασποράς: Ινστιτούτο Πολιτικής «Δέον» (Deon Policy Institute)»

Εισηγητής: Στυλιανός (Στέλιος) Πέτσας, Μέλος της Επιτροπής

Κατά τη Β΄ Τακτική Σύνοδο της Κ΄ Περιόδου της Βουλής των Ελλήνων, η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ελληνισμού της Διασποράς ασχολήθηκε και με τη δράση της πρώτης δεξαμενής σκέψης (think tank) της Ελληνικής Διασποράς: Ινστιτούτο Πολιτικής «Δέον» (Deon Policy Institute). Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή συνεδρίασε την 4^η Φεβρουαρίου 2025, υπό την προεδρία του Προέδρου της, κυρίου Φίλιππου Φόρτωμα, με θέμα ημερήσιας διάταξης: «Ενημέρωση για τη δράση της πρώτης δεξαμενής σκέψης (think tank) της Ελληνικής Διασποράς: Ινστιτούτο Πολιτικής «Δέον» (Deon Policy Institute)», με σκοπό να αναδειχθεί η εξαιρετικά σημαντική αποστολή της για την οργάνωση και τη μετατροπή της διασποράς σε καταλύτη για την πρόοδο και την ευημερία της Ελλάδας.

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν ο Δρ. Γεώργιος Λάσκαρης, Πυρηνικός Φυσικός, Πρόεδρος του Ινστιτούτου Πολιτικής «Δέον» και η κυρία Αφροδίτη Ξύδη, Μηχανικός Περιβάλλοντος, Εκτελεστική Διευθύντρια του Ινστιτούτου Πολιτικής «Δέον».

Στην παρούσα εισήγηση περιγράφονται συνοπτικά όσα συζητήθηκαν από τους παριστάμενους στη συνεδρίαση, προσκεκλημένους και μέλη της Επιτροπής.

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Το Ινστιτούτο Πολιτικής «Δέον» (Deon Policy Institute) ιδρύθηκε το έτος 2023 κυρίως από νέους Έλληνες της διασποράς, προκειμένου να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ της ελληνικής διασποράς και των Ελλήνων υπευθύνων διαμόρφωσης πολιτικής και με σκοπό τη μεταφορά πολιτικών, ιδεών και βέλτιστων πρακτικών από τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ευρώπη στην Ελλάδα και την προσαρμογή τους στην ελληνική πραγματικότητα. Στο πλαίσιο δραστηριοποίησης της πρώτης αυτής δεξαμενής σκέψης της ελληνικής διασποράς, τα μέλη της (ακαδημαϊκοί, στελέχη επιχειρήσεων και λοιποί επαγγελματίες), εντοπίζουν συγκεκριμένες ευκαιρίες και προκλήσεις στους τομείς ενδιαφέροντος, διαμορφώνουν εφαρμοσμένες προτάσεις πολιτικής με την κατάλληλη τεκμηρίωση, αξιοποιώντας

τη γνώση-τεχνογνωσία, την εργασιακή εμπειρία και τις βέλτιστες πρακτικές από το εξωτερικό, και παρουσιάζουν προτάσεις απευθείας στους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων, παρέχοντας περαιτέρω στοιχεία και δεδομένα, όπως αναλογιστικές μελέτες, κατόπιν σχετικού αιτήματος.

Το Ινστιτούτο Πολιτικής «Δέον» (Deon Policy Institute) δραστηριοποιείται σε τέσσερις βασικούς κλάδους - τομείς ενδιαφέροντος: α) την τριτοβάθμια εκπαίδευση, β) την επιχειρηματικότητα, γ) την ενέργεια και την κλιματική αλλαγή και δ) τη διασπορά, αναπτύσσοντας σημαντική δράση σε έργα που άλλα έχουν ολοκληρωθεί και άλλα είναι σε πλήρη εξέλιξη, καθώς ήδη έχουν υλοποιηθεί έξι από τις προτάσεις του με αρκετές από αυτές να έχουν ψηφιστεί από τη Βουλή.

B. ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΔΡΑΣΗΣ: ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Στον τομέα δράσης που αφορά την τριτοβάθμια εκπαίδευση, το Ινστιτούτο Πολιτικής «Δέον» διενήργησε μια πολύ ενδιαφέρουσα έρευνα, καθώς αναγνωρίζει ότι τα τελευταία 15 έτη έχουν γίνει πολλές αλλαγές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα, με πιο σημαντική, σε θεσμικό επίπεδο, τον καθορισμό του πλαισίου λειτουργίας παραρτημάτων αλλοδαπών πανεπιστημίων στη χώρα με τον ν. 5094/2024 (Α' 39). Η έρευνα είχε ως σκοπό να διερευνήσει, αφενός μεν, τον αντίκτυπο της ανωτέρω νομοθετικής πρωτοβουλίας στους Έλληνες ακαδημαϊκούς, αφετέρου δε, το ενδιαφέρον των Ελλήνων ακαδημαϊκών του εξωτερικού να επιστρέψουν στην Ελλάδα και να εργασθούν στα ελληνικά πανεπιστήμια. Για τους σκοπούς της έρευνας αυτής, κρίθηκε σκόπιμη αρχικά η κατάρτιση ενός καταλόγου με 84 κορυφαία πανεπιστήμια σε παγκόσμιο επίπεδο (Ευρώπη, Αμερική, Ασία), προκειμένου να διακριβωθεί ο αριθμός των Ελλήνων ακαδημαϊκών του εξωτερικού. Το πρώτο εύρημα αυτής της έρευνας είναι ότι υπάρχουν τουλάχιστον τρεισήμισι χιλιάδες Έλληνες ακαδημαϊκοί σε κάποια από τα καλύτερα πανεπιστήμια του κόσμου. Από τους ερωτηθέντες, όπως χαρακτηριστικά ανέφερε η κυρία Αφροδίτη Ξύδη, ποσοστό 18% έως 20% αποτελούσαν Έλληνες ιατροί σε πανεπιστήμια της Αμερικής.

Το δεύτερο εύρημα της έρευνας είναι ότι ένα υψηλό ποσοστό που ανέρχεται στο 59% των ερωτηθέντων (δηλαδή περισσότερα από διακόσια πενήντα άτομα από το δείγμα των πεντακοσίων ατόμων της έρευνας) θα ενδιαφερόταν να επιστρέψει στην Ελλάδα για να διδάξουν στα ελληνικά πανεπιστήμια, εντός των επόμενων

πέντε ετών, παρά το γεγονός ότι αναγνωρίζουν ότι υπάρχουν ορισμένα προβλήματα στα ελληνικά πανεπιστήμια (ενδεικτικά αναφερομένων ζητημάτων που συνδέονται με την αξιοκρατία και τον τρόπο επιλογής και προαγωγών) με σαφή περιθώρια βελτίωσης. Το ποσοστό αυτό ανεβαίνει στο 78% όσον αφορά στους ιατρούς που αυτή τη στιγμή απασχολούνται στην Αμερική.

Το τρίτο εύρημα της έρευνας αφορά στα κριτήρια επιστροφής, ύψος μισθού και είδος πανεπιστημίου. Συνοπτικά, ο επιθυμητός μισθός για ένα ποσοστό 33% - 34% των ερωτηθέντων είναι χαμηλότερος των 2.500 ευρώ μικτά τον μήνα (δηλαδή ύψους που θεωρείται προσιτό, λαμβανομένων υπόψη των μισθών των Ελλήνων καθηγητών αυτή τη στιγμή), ενώ ο επιθυμητός μισθός για το υπόλοιπο ποσοστό 32% είναι 4.000 ευρώ μικτά τον μήνα (που είναι πιο αυξημένος σε σχέση με τις τρέχουσες αποδοχές των Ελλήνων καθηγητών, χωρίς όμως να θεωρείται υπερβολικός).

Η έρευνα κατέδειξε την ανάγκη καλύτερης ενημέρωσης των ερωτηθέντων αναφορικά με το ύψος των αποδοχών (προ και μετά φόρων) και λοιπά ευεργετήματα (πχ. εναλλακτικές πηγές εισοδήματος, μείωση φόρου) και το Ινστιτούτο κατέθεσε συγκεκριμένες προτάσεις για την παροχή της ενημέρωσης, ενώ, καθώς ιδιαίτερη προσοχή χρήζουν ζητήματα που σχετίζονται ειδικότερα με τον κλάδο των ιατρών, το Ινστιτούτο υπέβαλε συγκεκριμένες προτάσεις που συνδέονται με την αναγκαιότητα απλοποίησης των διαδικασιών αναγνώρισης των πτυχίων και της ειδικότητας των ιατρών που χορηγούνται στο εξωτερικό και ιδιαίτερα στην Αμερική ή την κατάργηση της υποχρέωσης εκπλήρωσης υπηρεσίας υπαίθρου («αγροτικού») στους ιατρούς που προέρχονται από την Αμερική, όπως ισχύει για αυτούς που προέρχονται από την Ευρώπη.

Όπως επισήμαναν οι εκπρόσωποι του Ινστιτούτου, στον τομέα δράσης που αφορά την τριτοβάθμια εκπαίδευση, το Ινστιτούτο Πολιτικής «Δέον» (Deon Policy Institute) κατέθεσε δύο προτάσεις, που έγιναν δεκτές από το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού. Η πρώτη αφορούσε ένα πιλοτικό πρόγραμμα που επεξεργάστηκαν τα μέλη του Ινστιτούτου, προ της ίδρυσής του, το έτος 2022, με τη συνεργασία του τότε Υφυπουργού κ. Άγγελου Συρίγου, για την εισαγωγή του θεσμού των επισκεπτών καθηγητών - επισκεπτών ερευνητών στα ελληνικά πανεπιστήμια, ζήτημα το οποίο εν τέλει ρυθμίστηκε με το άρθρο 171 του ν. 4957/2022. Ο θεσμός των επισκεπτών καθηγητών - επισκεπτών ερευνητών βασίστηκε σε μια ιδέα που γεννήθηκε κατά την περίοδο των μέτρων περιορισμού

των συνεπειών της πανδημίας του κορονοϊού (covid 19), όταν στις συνθήκες εγκλεισμού εντός της οικίας για την αποτροπή της εξάπλωσης του ιού, πολλοί Έλληνες ακαδημαϊκοί στην Αμερική και στην Ευρώπη αποδέχτηκαν την πρόταση να παραδίδουν μαθήματα on line σε ελληνικά πανεπιστήμια. Η εμπειρία αυτή κρίθηκε σκόπιμο να αξιοποιηθεί σε μόνιμη βάση, προκειμένου να συνδεθεί ο ελληνισμός της διασποράς με τα ελληνικά πανεπιστήμια. Ο θεσμός των επισκεπτών καθηγητών - επισκεπτών ερευνητών επιτρέπει στον ακαδημαϊκό της διασποράς που έχει τα τυπικά προσόντα να είναι καθηγητής στο ελληνικό πανεπιστήμιο (είναι κάτοχος διδακτορικού τίτλου και έχει προβεί σε δημοσιεύσεις), να απασχοληθεί για διάστημα από έξι μήνες έως τρία χρόνια σε ελληνικό πανεπιστήμιο, είτε για να διδάξει, είτε για να διενεργήσει ερευνητικό έργο, διαμένοντας προσωρινά στην Ελλάδα ή παραμένοντας στο εξωτερικό.

Η δεύτερη πρόταση που επεξεργάστηκε το Ινστιτούτο με το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού αφορούσε στη διεύρυνση του συναφούς θεσμού του συνεργαζόμενου καθηγητή, που προβλεπόταν ήδη από το 2022, και την απονομή συγκεκριμένων δικαιωμάτων στους συνεργαζόμενους καθηγητές - joint chairs (π.χ. λήψη αμοιβών από δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας, συμμετοχή σε εταιρείες τεχνοβλαστούς). Το ζήτημα αυτό ρυθμίστηκε με το άρθρο 84 του ν. 5094/2024.

Οι εκπρόσωποι του Ινστιτούτου ενημέρωσαν τα μέλη της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς για μια άλλη πρόταση του Ινστιτούτου, που δεν έχει γίνει ακόμη δεκτή από τις ελληνικές αρχές. Η πρόταση αυτή αφορά τον θεσμό των ERA Chairs. Ο θεσμός αυτός ουσιαστικά αποτελεί ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα που παρέχει τη δυνατότητα σε Έλληνες και αλλοδαπούς, αναγνωρισμένους επιστήμονες στο εξωτερικό, να εγκατασταθούν στην Ελλάδα και να παράξουν ερευνητικό έργο στην Ελλάδα, με χρηματοδότηση από την Ε.Ε., για μια τριετία. Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο εν λόγω πρόγραμμα υφίσταται υποχρέωση της Ελλάδας να προκηρύξει μόνιμη θέση ερευνητή, γεγονός που δεν έχει υλοποιηθεί. Σύμφωνα με τους εκπροσώπους του Ινστιτούτου, ενώ επτά (7) Έλληνες καθηγητές την πρώτη χρονιά και άλλοι πέντε (5) τη δεύτερη χρονιά έλαβαν συνολική χρηματοδότηση από την Ε.Ε. ύψους περίπου τριάντα εκατομμυρίων ευρώ και παράγουν ερευνητικό έργο στην Ελλάδα, δεν έχουν προκηρυχθεί μόνιμες θέσεις ερευνητών. Το Ινστιτούτο έχει καλέσει τις αρμόδιες ελληνικές αρχές να αναλάβουν τις απαραίτητες ενέργειες για την υλοποίηση της

υποχρέωσης, προκειμένου να εξυπηρετηθεί και ο κύριος σκοπός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που είναι η μόνιμη επαύξηση του ερευνητικού επιπέδου σε χώρες όπως η Ελλάδα.

Γ. ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΔΡΑΣΗΣ: ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η πρόταση του Ινστιτούτου για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας αφορά στη θέσπιση μιας άδειας διαμονής (talent visa), στα πρότυπα των αντίστοιχων προγραμμάτων των Η.Π.Α., των Η-1B και Ο-1 visas, της High Potential Individual Visa του Ηνωμένου Βασιλείου και συναφών αδειών διαμονής της Ιαπωνίας. Με τις προαναφερθείσες άδειες διαμονής (visas), οι αντίστοιχες χώρες επιτρέπουν σε επιστήμονες με υψηλή εξειδίκευση να απασχοληθούν στις τοπικές επιχειρήσεις, ή να συστήσουν δικές τους επιχειρήσεις. Η ειδική άδεια διαμονής θα χορηγείται σε απόφοιτο των 100 πρώτων πανεπιστημίων παγκοσμίως, εκτός Ευρώπης, προκειμένου να παραμείνει στην Ελλάδα για απασχόληση, χωρίς να υπάρχει ως προαπαιτούμενο η προσφορά εργασίας, έχοντας αποκτήσει ίδια αντίληψη των συνθηκών στη χώρα.

Η πρόταση αυτή, που ουσιαστικά έχει ως στόχο την απλοποίηση των διαδικασιών για την προσέλκυση εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού στην Ελλάδα, έτυχε επεξεργασίας από το Ινστιτούτο το έτος 2023 και ανακοινώθηκε στις αρχές του έτους 2024 από τον τότε Υπουργό Μετανάστευσης και Ασύλου, κ. Δημήτρη Καιρίδη, χωρίς να έχει νομοθετηθεί ακόμη. Ως ανέφεραν δε οι εκπρόσωποι του Ινστιτούτου, εντός των επόμενων δέκα (10) ετών, υπολογίζεται ότι θα υπάρχουν 100.000 ελλείψεις θέσεων εργασίας σε τομείς υψηλής εξειδίκευσης (πληροφορική, επαγγέλματα υγείας κ.ο.κ.). Με τη θέσπιση αυτής της ειδικής άδειας διαμονής, η Ελλάδα θα καταγραφεί μεταξύ των τεσσάρων - πέντε πρώτων χωρών - κυνηγών ταλέντου που επιθυμούν την εισαγωγή ταλέντου για την παρακολούθηση και την απασχόληση στις σύγχρονες εξελίξεις της τεχνολογίας, όπως η τεχνητή νοημοσύνη (AI) και η παροχή υπηρεσιών νέφους (cloud services).

Η δεύτερη δράση του Ινστιτούτου αναφορικά με την επιχειρηματικότητα, συνδυάζεται με τις δράσεις για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Αυτό που επιδιώκει το Ινστιτούτο είναι να συνδράμει τα γραφεία μεταφοράς τεχνολογίας που έχουν δημιουργηθεί από τα πανεπιστήμια, τα τελευταία 2-3 χρόνια, προκειμένου να

αξιοποιήσουν εμπορικά τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας των πανεπιστημίων. Για τον λόγο αυτό, το Ινστιτούτο έχει έρθει σε επαφή με πανεπιστήμια του εξωτερικού που παράγουν νεοφυείς επιχειρήσεις, όπως το Stanford, το MIT, το Harvard και το John Hopkins και να αξιοποιήσει την τεχνογνωσία των τελευταίων 30-40 ετών αυτών, ως προς τον τρόπο λειτουργίας τους και τους όρους και το περιεχόμενο των συμβάσεων που υπογράφουν. Με τον τρόπο αυτό, το Ινστιτούτο θα είναι σε θέση να προβεί σε τυποποίηση όρων και διαδικασιών προς όφελος των ελληνικών πανεπιστημίων και των γραφείων μεταφοράς τεχνολογίας που έχουν συστήσει κατά τις συναλλακτικές σχέσεις τους με ενδιαφερόμενους επενδυτές. Στο πλαίσιο αυτό, το Ινστιτούτο έχει επαφές με το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας (ΕΣΕΤΕΚ), που είναι το ανώτατο γνωμοδοτικό όργανο της πολιτείας σε ό,τι αφορά τη χάραξη εθνικής στρατηγικής για την Έρευνα, την Τεχνολογία και την Ανάπτυξη της Καινοτομίας (ΕΤΑΚ), αλλά και συγκεκριμένα πανεπιστημιακά ιδρύματα, όπως το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, σε ένα πιλοτικό πρόγραμμα για τη διαμόρφωση ενός υποδείγματος συμφωνητικού, που θα αποτελέσει βάση συμφωνίας για όλα τα ελληνικά πανεπιστήμια για αντίστοιχες υποθέσεις.

Δ. ΤΡΙΤΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΔΡΑΣΗΣ: ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

Οι δράσεις που έχει αναλάβει το Ινστιτούτο, όσον αφορά την ενέργεια και την κλιματική αλλαγή, περιλαμβάνουν ενημέρωση των Ελλήνων διαμορφωτών πολιτικής, της ελληνικής Κυβέρνησης, του ελληνικού Κοινοβουλίου, λοιπούς δημόσιους φορείς και οργανισμούς, όπως τα σχολεία, και του κοινού για τις δυνατότητες και τη χρήση της πυρηνικής ενέργειας στην Ελλάδα και ειδικά για την απανθρακοποίηση κρίσιμων τομέων της οικονομίας σε ορίζοντα δεκαπενταετίας-εικοσιπενταετίας, καθώς και τη διαμόρφωση του νομικού και ρυθμιστικού πλαισίου που θα επιτρέπει τη λειτουργία αντιδραστήρων ισχύος. Όπως ανέφεραν οι εκπρόσωποι του Ινστιτούτου, και δη ο κ. Γεώργιος Λάσκαρης, ως Δρ. Πυρηνικός Φυσικός, εξελίσσεται ήδη σε παγκόσμιο επίπεδο μία πυρηνική επανάσταση με τους μικρούς αρθρωτούς αντιδραστήρες (small modular reactors), οι οποίοι είναι αντιδραστήρες μέχρι 300 μεγαβάτ, δηλαδή έχουν περίπου το 1/3 της ισχύος των κανονικών αντιδραστήρων. Αυτοί οι αντιδραστήρες έχουν μικρό μέγεθος και μπορούν να χωρέσουν σ' ένα κτίριο και, λόγω του ειδικού σχεδιασμού τους, μπορούν να συνδεθούν σε σειρά, ώστε να αυξηθεί η ισχύ

ανάλογα με τις απαιτήσεις του έργου.

Η πυρηνική ενέργεια μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε διαφορετικές δραστηριότητες και εφαρμογές, όπως η αφαλάτωση, η διύλιση πετρελαίου, η ναυτιλία (ως καύσιμο για τα φορτηγά πλοία και τάνκερ), κατά το παράδειγμα των προγραμμάτων του εξωτερικού, όπως του προγράμματος «Phoenix» των Η.Π.Α. στο οποίο έχουν δηλώσει συμμετοχή πολλές ευρωπαϊκές χώρες ή άλλων προγραμμάτων όμορων χωρών των Βαλκανίων και της Ευρώπης γενικότερα που σκέπτονται να αντικαταστήσουν τις λιγνιτικές τους μονάδες με μικρούς αρθρωτούς αντιδραστήρες. Οι εκπρόσωποι του Ινστιτούτου εξέφρασαν την άποψη ότι ένα αντίστοιχο πρόγραμμα θα μπορούσε να υλοποιηθεί υπό προϋποθέσεις στην Πτολεμαΐδα.

Ειδικότερα, όσον αφορά τη χρήση της πυρηνικής ενέργεια στη ναυτιλία, ο κ. Γεώργιος Λάσκαρης ανέλυσε την πρόταση για αξιοποίηση πυρηνικών αντιδραστήρων για την παραγωγή εναλλακτικών καυσίμων, που θα συνεπαγόταν σημαντική εξοικονόμηση δαπανών για τις ναυτιλιακές εταιρείες, αλλά και θα συνέδραμε στην αύξηση των θέσεων εργασίας και τους τρόπους χρήσης αυτών (π.χ. τοποθέτηση και λειτουργία πυρηνικών αντιδραστήρων εντός των εμπορικών πλοίων, εγκατάσταση πλωτών αντιδραστήρων για τη φόρτιση μπαταριών σε θαλάσσιους χώρους ή τοποθέτηση πυρηνικών αντιδραστήρων σε πλατφόρμες άντλησης πετρελαίου).

Παράλληλα, έθεσε και τα ζητήματα εθνικής και διεθνούς δικαιοδοσίας που άπτονται της χρήσης της πυρηνικής ενέργειας και απαιτείται να ρυθμισθούν, όπως την ανάγκη για τη διαμόρφωση του κατάλληλου νομικού πλαισίου που θα επιτρέπει τον ελλιμενισμό πλοίων που θα φέρουν πυρηνικούς αντιδραστήρες, τη ρύθμιση των ζητημάτων κυριότητας και ορίων ευθύνης, τη θέσπιση των απαραίτητων μέτρων ασφαλείας και των κανονισμών εγκατάστασης και λειτουργίας των αντιδραστήρων.

Ε. ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΔΡΑΣΗΣ: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

Στον τομέα δράσης που αφορά στην ελληνική διασπορά, το Ινστιτούτο ως μια οργάνωση της διασποράς λαμβάνει σημαντικές πρωτοβουλίες, προκειμένου να ενημερώσει τους υπευθύνους για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της διασποράς, καθώς, για παράδειγμα, η διασπορά της Αμερικής είναι διαφορετική από τη

διασπορά της Ευρώπης και ήδη έχει καταθέσει αρκετές προτάσεις που αφορούν τη διασπορά. Άλλωστε, το Ινστιτούτο ανέπτυξε σημαντική δράση στο πλαίσιο της νέας Εθνικής Στρατηγικής για τη Διασπορά, καταθέτοντας είκοσι επτά προτάσεις στο Υπουργείο Εξωτερικών, δομημένες σε τέσσερις τομείς. Σύμφωνα με τους εκπροσώπους του Ινστιτούτου, δεκαεπτά από τις προτάσεις έχουν ήδη ενσωματωθεί στην Εθνική Στρατηγική για τη Διασπορά, που ανακοινώθηκε πριν από λίγους μήνες από το Υπουργείο Εξωτερικών. Οι δράσεις του Ινστιτούτου στον τομέα αυτόν σχετίζονται με την υποστήριξη της διασποράς και την κάλυψη των αναγκών της (δικαιώματα ψήφου, τη διατήρηση δεσμών με άλλους Έλληνες, τη διαφύλαξη της γλώσσας και της ελληνικότητας), αλλά και τον τρόπο προσφοράς της ακαδημαϊκής και της επιχειρηματικής ελληνικής διασποράς.

Κατά τα πρώτα χρόνια ίδρυσης του Ινστιτούτου, τα μέλη του ασχολήθηκαν ιδιαίτερα με την ψήφο των αποδήμων, καταθέτοντας συγκεκριμένες προτάσεις, προκειμένου να αυξηθούν οι εγγραφές στους σχετικούς καταλόγους και να διευκολυνθεί ο τρόπος με τον οποίο ψηφίζουν οι απόδημοι και οι Έλληνες πολίτες του εξωτερικού. Ειδικότερα, όσον αφορά στις εθνικές εκλογές του έτους 2023, οι προτάσεις του Ινστιτούτου σχετίζονταν κυρίως με την παροχή ενημέρωσης των ψηφοφόρων. Όπως ανέφερε η κυρία Αφροδίτη Ξύδη, μια από τις προτάσεις που υλοποιήθηκε αφορούσε την αποστολή σχετικού ενημερωτικού μηνύματος σε όσους ήταν εγγεγραμμένοι στη ΔΟΥ Κατοίκων Εξωτερικού.

Κατά την άποψη των εκπροσώπων του Ινστιτούτου, θα μπορούσαν να τεθούν σε εφαρμογή και άλλοι τρόποι ενημέρωσης, ενδεικτικά αναφερομένων των προξενείων ή των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, που θα μπορούσαν να παρέχουν ενημέρωση στους αποδήμους της περιφέρειάς τους για ζητήματα που τους αφορούν ή τους επηρεάζουν ως αποδήμους Έλληνες και πολίτες του εξωτερικού (αλλαγές νομικού πλαισίου κλπ). Για παράδειγμα, το Ινστιτούτο είχε προτείνει τη δημιουργία σύντομων διαφημιστικών οπτικοακουστικών μηνυμάτων που θα πρωταγωνιστούσαν γνωστοί Έλληνες του εξωτερικού που θα προβάλλονταν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και θα παρείχαν ενημέρωση για τα συναφή ζητήματα (συμμετοχή στην εκλογική διαδικασία κ.α.).

Αυτό το ζήτημα συνδέεται άμεσα και με το ιδιαίτερο σημαντικό ζήτημα της καταγραφής της διασποράς, καθώς, εάν και εφόσον επιτυγχάνεται η ορθή και πλήρης καταγραφή της διασποράς, καθίσταται εύκολα διαχειρίσιμη η επικοινωνία με τα μέλη της για όλα τα θέματα που τους αφορούν (ψήφος αποδήμων,

επιστολική ψήφος κ.α.). Καθώς αυτή τη στιγμή δεν είναι γνωστός ο αριθμός των Ελλήνων της διασποράς, ορισμένες από τις δράσεις του Ινστιτούτου συνδέονται με τις προτάσεις ταυτοποίησης της ελληνικής διασποράς και της ελληνικής ομογένειας. Για τους λόγους αυτούς, τα μέλη του Ινστιτούτου συνεργάζονται με τα κατά τόπους προξενεία.

Η καταγραφή της διασποράς ήταν ένα ζήτημα που περιλαμβάνονταν στις προτάσεις του Ινστιτούτου για την Εθνική Στρατηγική για τη Διασπορά και είναι και τμήμα της Εθνικής Στρατηγικής που παρουσίασε η ελληνική Κυβέρνηση πριν από λίγους μήνες. Η κυρία Αφροδίτη Ξύδη αναφέρθηκε ειδικά στους δύο τρόπους καταγραφής: ο πρώτος σχετίζεται με τις ενέργειες που αναλαμβάνει η ελληνική πολιτεία για να συλλέξει τα διαθέσιμα δεδομένα, ενώ ο δεύτερος αφορά στη δημιουργία μιας πλατφόρμας στην οποία καθένας δύναται να καταχωρίσει τα στοιχεία του. Και σε σχέση με το ζήτημα αυτό, θεμελιώδους αξίας είναι ο καθορισμός του «ορισμού» του «Έλληνα του εξωτερικού». Αναφέρθηκε, ως παράδειγμα, η απογραφή του πληθυσμού που λαμβάνει χώρα κάθε δέκα έτη στην Αμερική, στην οποία οι απογραφέντες ερωτώνται για τον τόπο καταγωγής τους. Στην τελευταία απογραφή, βάσει των απαντήσεών τους, οικειοθελώς δηλώθηκαν 1.200.000 Έλληνες. Αυτός αποτελεί έναν καταγεγραμμένο αριθμό Ελλήνων του εξωτερικού, που θα μπορούσε να αξιοποιηθεί ως βάση. Σημειώνεται ότι στην προαναφερθείσα έρευνα που διενήργησε το Ινστιτούτο, στον ορισμό του «Έλληνα ακαδημαϊκού του εξωτερικού» περιλαμβάνεται όποιος έχει υπηκοότητα ή καταγωγή από την Ελλάδα ή και τα δύο.

Στον τομέα δράσης που αφορά στη διασπορά, ιδιαίτερη αξία έχουν οι προτάσεις που το Ινστιτούτο έχει καταθέσει σε σχέση με την ελληνομάθεια. Μεταξύ αυτών, διακρίνονται οι ακόλουθες:

- Η πρόταση που έχει ενσωματωθεί στην Εθνική Στρατηγική για τη Διασπορά και αφορά τη σύσταση ενός Ελληνικού Ινστιτούτου Γλώσσας, κατά το παράδειγμα της Γερμανίας, που θα διευκολύνει τους κατοίκους του εξωτερικού (Έλληνες και αλλοδαπούς) που επιθυμούν να μάθουν την ελληνική γλώσσα.
- Η πρόταση που ομοίως έχει ενσωματωθεί στην Εθνική Στρατηγική για τη Διασπορά, αφορά τις έδρες Ελληνικής Γλώσσας στα πανεπιστήμια του εξωτερικού και η οποία ήδη υλοποιείται. Με την πρόταση αυτή διενεργείται καταγραφή των αντίστοιχων εδρών και διασφαλίζεται κατάλληλη οικονομική υποστήριξη αυτών, τόσο από την ελληνική πολιτεία απευθείας, όσο και από

δωρητές Έλληνες ή Ελληνοαμερικανούς που διαμένουν στην Αμερική, δια της σύνδεσης αυτών με τις συγκεκριμένες έδρες, μέσω της ελληνικής πολιτείας.

- Η πρόταση που αφορά στην εισαγωγή της ελληνικής γλώσσας στα δημόσια σχολεία της Αμερικής συγκεκριμένα, λόγω του τρόπου καθορισμού της διδακτικής ύλης στην εκάστοτε κομητεία. Εφόσον το ελληνικό κράτος συνεννοηθεί με κομητείες, όπου διαμένουν Έλληνες, θα ήταν εφικτό στα δημόσια σχολεία των συγκεκριμένων περιοχών να διδάσκεται η ελληνική γλώσσα, κατά το παράδειγμα των charter schools. Αυτή η δυνατότητα αποτελεί ιδιαίτερα και κίνητρο, αφενός μεν, για τα δημόσια σχολεία, καθώς θα μπορούν να προσελκύσουν μαθητές, προβάλλοντας την προσφερόμενη διαφορετική διδακτική ύλη, αφετέρου δε, για τους ίδιους τους μαθητές, που θα φοιτούν σε αυτά και θα αποκτούν προσόντα που θα διαφέρουν από τα κοινά προσόντα των συνομήλικων τους.

Τέλος, στον τομέα δράσης που συνδέεται με τη διασπορά, το Ινστιτούτο έχει καταθέσει ορισμένες ακόμη προτάσεις στην Εθνική Στρατηγική για τη Διασπορά που συνδέονται με την οικονομική διπλωματία και την οικονομική εξωστρέφεια. Στο πλαίσιο αυτό, οι εκπρόσωποι του Ινστιτούτου πρότειναν τη δημιουργία ολοκληρωμένων εξειδικευμένων ομάδων τεχνοκρατών - εμπειρογνομόνων σε προξενεία και πρεσβείες που εδρεύουν σε μεγάλες πόλεις του εξωτερικού, όπου υπάρχει μεγάλη οικονομική δραστηριότητα και έχουν αναπτυχθεί ισχυρές σχέσεις μεταξύ της Ελλάδας και των αντίστοιχων χωρών, με γνώση των οικονομικών συνθηκών και δεδομένων (αντί της μονοπρόσωπης παρουσίας ενός οικονομικού αντιπροσώπου ή οικονομικού διπλωμάτη), που θα συνέδραμαν τόσο τις ελληνικές επιχειρήσεις στην προσπάθειά τους να δραστηριοποιηθούν στο εξωτερικό, όσο και αντίστροφα Έλληνες και αλλοδαπούς που διαμένουν στο εξωτερικό να επενδύσουν στην Ελλάδα κατά το παράδειγμα πολλών άλλων χωρών.

ΣΤ. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Οι δράσεις της πρώτης δεξαμενής σκέψης (think tank) της ελληνικής διασποράς του Ινστιτούτου Πολιτικής «Δέον» (Deon Policy Institute) είναι σημαντικές. Πολλές από τις προτάσεις της ήδη έχουν νομοθετηθεί ή υλοποιηθεί και άλλες βρίσκονται στο στάδιο της αξιολόγησης και επεξεργασίας. Η συγκυρία, λοιπόν, της

συνεδρίασης της Επιτροπής προκάλεσε μια ιδιαίτερως χρήσιμη και εποικοδομητική συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των μελών της Επιτροπής και των εκπροσώπων της, σε κλίμα απόλυτης συναίνεσης και σύμπνοιας.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής, κ. Φίλιππος Φόρτωμας, ο οποίος στην εισαγωγική τοποθέτησή του παρουσίασε βασικές πληροφορίες για την ίδρυση και τη λειτουργία του Ινστιτούτου, ζήτησε περαιτέρω πληροφορίες για τις προτάσεις του Ινστιτούτου: α) για την καλύτερη πρόσβαση στη συνολική εκλογική διαδικασία, β) για τη διασπορά και το συνολικό στρατηγικό σχέδιο που έχει παρουσιαστεί και γ) για την ελληνομάθεια και την ελληνική εκπαίδευση. Επεσήμανε, επίσης, ότι η καταγραφή των Ελλήνων της διασποράς πρέπει να γίνει με πολλή προσοχή για την αποφυγή λαθών, προτείνοντας την εκκίνηση της διαδικασίας από τον κλάδο των ερευνητών - Ελλήνων της διασποράς και τη συνέχιση της προσπάθειας με την εν γένει καταγραφή των αποδήμων Ελλήνων.

Στις παρεμβάσεις τους οι Βουλευτές, κ.κ. Αθανάσιος Παπαθανάσης (ΝΔ), Νικόλαος Παπαδόπουλος (πρώην μέλος της Επιτροπής, νυν ανεξάρτητος) και Σταύρος Μιχαηλίδης (ΠΑΣΟΚ - ΚΙΝΑΛ), αφού επαίνεσαν το Ινστιτούτο για την αξία των δράσεων του, ενδιαφέρθηκαν ιδιαίτερα για τις προτάσεις των μελών του Ινστιτούτου για την αξιοποίηση νέων πηγών ενέργειας προς αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης και της κλιματικής αλλαγής, ενώ, ειδικότερα, ο μεν κ. Νικόλαος Παπαδόπουλος επικεντρώθηκε στην ομιλία του, τόσο στα ευρήματα της έρευνας που διεξήγαγε το Ινστιτούτο και τα συμπεράσματα που εξάγονται από αυτή, όσο και στο ζήτημα της επιστολικής ψήφου, ο δε κ. Σταύρος Μιχαηλίδης έθεσε ένα ζήτημα που σχετίζεται με την ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας από Έλληνες του εξωτερικού. Τη συνεδρίαση έκλεισε ο Πρόεδρος της Επιτροπής, κ. Φίλιππος Φόρτωμας, ευχαριστώντας τα μέλη του Ινστιτούτου για την πολύ κατατοπιστική ενημέρωση και συνολικά για τη δράση τους.

8. «Ψηφιακά Εργαλεία και Απόδημος Ελληνισμός»

Εισηγητής: Αθανάσιος Παπαθανάσης, Μέλος της Επιτροπής

Εισαγωγή

Η ραγδαία πρόοδος της ψηφιακής τεχνολογίας τα τελευταία χρόνια έχει φέρει την Ελλάδα από τη θέση του ουραγού σε αυτήν του πρωτοπόρου στον ψηφιακό μετασχηματισμό. Πρόκειται για μια αληθινή «ψηφιακή επανάσταση» που άλλαξε τον τρόπο λειτουργίας του κράτους, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο οι πολίτες επικοινωνούν και συναλλάσσονται με τη δημόσια διοίκηση. Για τον Απόδημο Ελληνισμό τα ψηφιακά εργαλεία αποκτούν ιδιαίτερη σημασία. Διευκολύνουν την επαφή με τη μητέρα πατρίδα, ενισχύουν τη διασύνδεση με την πολιτιστική και γλωσσική κληρονομιά και συμβάλλουν στην προβολή της διεθνούς εικόνας της χώρας.

Σημερινές Κατακτήσεις

- Ενσωμάτωση υπηρεσιών gov.gr
- Ειδική ενότητα για Έλληνες του εξωτερικού με συγκεντρωμένες υπηρεσίες.
- Δυνατότητα απομακρυσμένων αιτήσεων, επικυρώσεων και εκδόσεων πιστοποιητικών.
- Εξυπηρέτηση μέσω προξενικών αρχών.
- Ψηφιακές θυρίδες στα προξενεία και δυνατότητα βιντεοκλήσεων για συναλλαγές.
- Έκδοση χιλιάδων εγγράφων με ψηφιακή σφραγίδα και QR Code.
- Διατήρηση πολιτιστικής ταυτότητας.
- Πλατφόρμες όπως το staellinika.com προάγουν τη γλώσσα και τον πολιτισμό.
- Δυνατότητες διαπολιτισμικής ανταλλαγής μέσω ψηφιακών εφαρμογών.
- Ενίσχυση διεθνούς εικόνας.
- Ψηφιακή διπλωματία και εργαλεία καταπολέμησης παραπληροφόρησης.
- Προβολή της θετικής εικόνας της Ελλάδας μέσω ειδικών πλατφορμών.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ

Ενσωμάτωση υπηρεσιών στο gov.gr

- Συγκεντρωμένες υπηρεσίες: Μέσα σε ένα ενιαίο ψηφιακό περιβάλλον έχουν ομαδοποιηθεί υπηρεσίες που ενδιαφέρουν κατά κύριο λόγο τους απόδημους, όπως η έκδοση ληξιαρχικών πράξεων, πιστοποιητικών οικογενειακής κατάστασης ή φορολογικών στοιχείων. Αυτό μειώνει δραστικά την ανάγκη φυσικής παρουσίας σε δημόσιες υπηρεσίες.
- Απομακρυσμένη πρόσβαση: Ένας ομογενής από την Αυστραλία ή τον Καναδά μπορεί σήμερα να διεκπεραιώνει διαδικασίες που παλαιότερα απαιτούσαν ταξίδι στην Ελλάδα, εξοικονομώντας χρόνο και χρήματα.
- Διαλειτουργικότητα: Η ενοποίηση μητρώων με τον νέο προσωπικό αριθμό διασφαλίζει ότι τα στοιχεία ταυτοποίησης είναι ενιαία, χωρίς αποκλίσεις (π.χ. διαφορετική γραφή ονομάτων). Πρόκειται για κρίσιμο εργαλείο διευκόλυνσης των συναλλαγών των αποδήμων.

Εξυπηρέτηση μέσω προξενικών αρχών

- Ψηφιακές θυρίδες: Από το 2022 έχουν εγκατασταθεί θυρίδες φορέα στα περισσότερα προξενεία, επιτρέποντας την άμεση έκδοση εγγράφων όπως πιστοποιητικά γέννησης ή οικογενειακής κατάστασης, με την ίδια ισχύ που θα είχαν αν εκδίδονταν στην Ελλάδα.
- Βιντεοκλήσεις: Μέσω myConsulLive και άλλων εφαρμογών, οι Έλληνες του εξωτερικού μπορούν να συνομιλούν με υπαλλήλους προξενείων χωρίς να χρειάζεται φυσική μετάβαση. Αυτή η δυνατότητα καλύπτει σήμερα δεκάδες χώρες και περιορίζει την ταλαιπωρία, ειδικά σε περιοχές όπου τα προξενεία είναι λίγα και σε μεγάλες αποστάσεις.
- Διαφάνεια και ταχύτητα: Τα έγγραφα που εκδίδονται φέρουν QR Code και μοναδικό αναγνωριστικό, κάτι που τα καθιστά άμεσα αποδεκτά από δημόσιες και ιδιωτικές υπηρεσίες διεθνώς, χωρίς πρόσθετη επικύρωση. Μέχρι σήμερα έχουν εκδοθεί πάνω από 250.000 τέτοια έγγραφα.

Διατήρηση πολιτιστικής ταυτότητας

- Staellinika.com: Η πλατφόρμα, που δημιουργήθηκε σε συνεργασία με πανεπιστήμια του εξωτερικού (Simon Fraser), επιτρέπει την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας με σύγχρονες μεθόδους, διαδραστικά μαθήματα και πολυγλωσσική υποστήριξη. Το εργαλείο αυτό έχει αγκαλιαστεί ιδιαίτερα από δεύτερης και τρίτης γενιάς Έλληνες.
- Διαπολιτισμικές ανταλλαγές: Ψηφιακά εργαστήρια ιστορίας, πολιτισμού και παραδόσεων ενισχύουν τη σύνδεση των νεότερων γενεών με την Ελλάδα, προσφέροντας ταυτόχρονα χώρο δημιουργικής αλληλεπίδρασης με συνομηλίκους τους στην πατρίδα.
- Ενσωμάτωση τεχνητής νοημοσύνης: Σύντομα οι εκπαιδευτικές αυτές πλατφόρμες θα ενισχυθούν με λειτουργίες AI, προσφέροντας προσωποποιημένη μάθηση και μεγαλύτερη προσβασιμότητα.

Ενίσχυση διεθνούς εικόνας

- Αντιμετώπιση παραπληροφόρησης: Μέσω ειδικών εργαλείων σάρωσης του διαδικτύου, οι ελληνικές αρχές παρακολουθούν σε πραγματικό χρόνο πώς προβάλλεται η χώρα στο εξωτερικό, ώστε να αντιδρούν άμεσα σε στρεβλές ή εχθρικές αφηγήσεις.
- Ψηφιακή διπλωματία: Το Υπουργείο Εξωτερικών και οι πρεσβείες έχουν αναβαθμίσει τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, προβάλλοντας θετικές ειδήσεις και πρωτοβουλίες της Ελλάδας, ώστε να ενισχύεται η διεθνής της εικόνα.
- Κεντρικές πλατφόρμες ενημέρωσης: Ο ιστότοπος greeknewsagenda.gr και το diaspora.mfa.gr συγκεντρώνουν ειδήσεις, δράσεις και ιστορικό υλικό, προσφέροντας στον απόδημο ελληνισμό έγκυρη και άμεση πληροφόρηση.

Προκλήσεις και Ανάγκες

- Μείωση της γραφειοκρατίας και περαιτέρω απλοποίηση διαδικασιών για τους απόδημους.
- Καλύτερη στελέχωση προξενικών αρχών, ώστε τα ψηφιακά εργαλεία να συνοδεύονται από ανθρώπινη υποστήριξη.

- Δημιουργία ολοκληρωμένου Μητρώου Αποδήμου Ελληνισμού, ώστε να γνωρίζουμε επακριβώς τον πληθυσμό, τις ανάγκες και τις δυνατότητες των Ελλήνων ανά τον κόσμο.

Στρατηγικές Προτάσεις

- Ενίσχυση της αμφίδρομης επικοινωνίας με την καθιέρωση πλατφορμών διαλόγου και ενημέρωσης των αποδήμων.
- Επέκταση της ψηφιακής συμμετοχής (π.χ. σταδιακή εφαρμογή ασφαλούς ηλεκτρονικής ψήφου) για την ενίσχυση της δημοκρατικής παρουσίας της διασποράς.
- Διασύνδεση με την εκπαίδευση και την αγορά εργασίας μέσω ειδικών ψηφιακών κόμβων που θα ενώνουν τους αποδήμους με πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα και επιχειρήσεις στην Ελλάδα.
- Εστίαση στη γλώσσα και τον πολιτισμό με νέες πλατφόρμες μάθησης, διαδραστικές εφαρμογές και εκπαιδευτικά προγράμματα για τις νεότερες γενιές Ελλήνων του εξωτερικού.

Συμπεράσματα

Η Ελλάδα, μέσα από τη μεγάλη ψηφιακή μεταρρύθμιση των τελευταίων ετών, έχει καταφέρει να μετατρέψει την τεχνολογία σε πραγματικό καταλύτη αλλαγής. Η μετάβαση από μια δημόσια διοίκηση δυσκίνητη και γραφειοκρατική σε ένα σύγχρονο, λειτουργικό και διαλειτουργικό ψηφιακό κράτος δεν είναι απλώς μια εσωτερική βελτίωση. Είναι μια νέα «γέφυρα» που συνδέει τον Απόδημο Ελληνισμό με τη μητέρα πατρίδα.

Τα ψηφιακά εργαλεία έχουν ήδη αποδείξει την αξία τους:

- Μείωσαν την απόσταση και τον χρόνο για εκατομμύρια Έλληνες του εξωτερικού.
- Εξασφάλισαν άμεση πρόσβαση σε κρίσιμες διοικητικές υπηρεσίες.
- Άνοιξαν δρόμους για τη διατήρηση της γλώσσας, της ιστορίας και της πολιτιστικής ταυτότητας των αποδήμων.

- Ενίσχυσαν την εικόνα της Ελλάδας διεθνώς μέσα από σύγχρονα μέσα ψηφιακής διπλωματίας.

Ωστόσο, η πορεία αυτή δεν είναι ολοκληρωμένη. Οι προκλήσεις που παραμένουν - η ανάγκη μείωσης της γραφειοκρατίας, η καλύτερη στελέχωση των προξενικών αρχών, η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου μητρώου αποδήμων - δείχνουν ότι η ψηφιακή στρατηγική δεν είναι στατική, αλλά απαιτεί συνεχή εξέλιξη.

Η επόμενη φάση πρέπει να είναι πιο φιλόδοξη:

- Να περάσουμε από την απλή εξυπηρέτηση σε ενεργή συμμετοχή των αποδήμων μέσω ψηφιακών εργαλείων.
- Να μετατρέψουμε τα ψηφιακά κανάλια σε οχήματα δημοκρατίας, με την καθιέρωση ηλεκτρονικής ψήφου και τη διεύρυνση των δυνατοτήτων διαβούλευσης.
- Να κάνουμε την τεχνολογία εργαλείο ανάπτυξης, συνδέοντας τους Έλληνες του εξωτερικού με την αγορά εργασίας, την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία στην Ελλάδα.
- Να επενδύσουμε στη γλώσσα και τον πολιτισμό, διασφαλίζοντας ότι η ελληνική ταυτότητα θα παραμένει ζωντανή ακόμη και στις τρίτες και τέταρτες γενιές.

Η στρατηγική αυτή απαιτεί διαρκή συνεργασία ανάμεσα στην πολιτεία, τα Υπουργεία, τη Βουλή και φυσικά τις ίδιες τις οργανώσεις της ομογένειας. Απαιτεί επίσης διακομματική συνεννόηση, καθώς ο Ελληνισμός της Διασποράς υπερβαίνει κόμματα και κυβερνήσεις: είναι εθνικό κεφάλαιο.

Εν κατακλείδι, το στοίχημα των ψηφιακών εργαλείων και του Αποδήμου Ελληνισμού δεν είναι μόνο τεχνολογικό: είναι εθνικό και στρατηγικό. Η Ελλάδα μπορεί και πρέπει να καταστεί μια παγκόσμια ψηφιακή πατρίδα, ανοικτή, προσβάσιμη και λειτουργική για κάθε Έλληνα, όπου κι αν ζει. Αν πετύχουμε αυτόν τον στόχο, θα έχουμε αξιοποιήσει στο έπακρο το πιο πολύτιμο κεφάλαιο της χώρας: τους ανθρώπους της.

Η Ελλάδα έχει ήδη κάνει σημαντικά βήματα, αλλά οι δυνατότητες παραμένουν μεγάλες. Ο Απόδημος Ελληνισμός αποτελεί τεράστιο κεφάλαιο για τη χώρα και τα ψηφιακά εργαλεία είναι ο πιο άμεσος και αποτελεσματικός τρόπος για να τον φέρουμε πιο κοντά στην πατρίδα.

Η επόμενη περίοδος πρέπει να είναι περίοδος εμβάθυνσης και επέκτασης των πολιτικών που έχουν ξεκινήσει. Με διακομματική συναίνεση, με σχέδιο και με αξιοποίηση της νέας τεχνολογίας μπορούμε να γκρεμίσουμε τα εμπόδια χώρου και χρόνου και να κάνουμε πράξη το όραμα μιας παγκόσμιας ψηφιακής Ελλάδας, ανοικτής και προσβάσιμης σε όλους τους Έλληνες όπου κι αν βρίσκονται.

9. «Παγκόσμια Ημέρα Ελληνικής Γλώσσας: Σημασία και Προεκτάσεις»

Εισηγητής: Σταύρος Μιχαηλίδης, Μέλος της Επιτροπής

Τη Δευτέρα, 12 Μαΐου 2025, στην Αίθουσα Γερουσίας του Μεγάρου της Βουλής των Ελλήνων, συνήλθαν σε κοινή συνεδρίαση η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ελληνισμού της Διασποράς και η Διαρκής Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων, υπό την Προεδρία του Προέδρου της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς, κ. Φίλιππου Φόρτωμα, με θέμα ημερήσιας διάταξης: «Παγκόσμια Ημέρα Ελληνικής Γλώσσας: Σημασία και Προεκτάσεις».

Τα Μέλη των Επιτροπών ενημέρωσαν οι κ.κ.: Ιωάννης-Μιχαήλ (Γιάννης) Λοβέρδος, Υφυπουργός Εξωτερικών, αρμόδιος για θέματα Απόδημου Ελληνισμού, Γεώργιος Κουμουτσάκος, Μόνιμος Αντιπρόσωπος της Ελλάδας στην Ουνέσκο (UNESCO) και Γεώργιος Μπαμπινιώτης, Καθηγητής της Γλωσσολογίας και πρώην Πρύτανης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Βασικό θέμα συζήτησης της κοινής συνεδρίασης της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς και της Διαρκούς Επιτροπής Μορφωτικών Υποθέσεων ήταν η ανακήρυξη της 9^{ης} Φεβρουαρίου κάθε έτους ως «Παγκόσμια Ημέρα Ελληνικής Γλώσσας», σε συνέχεια της από 14/04/2025 ομόφωνης απόφασης του Εκτελεστικού Συμβουλίου της UNESCO.

Αναμένοντας την επίσημη ανακήρυξη από τη Γενική Συνέλευση της UNESCO της «Παγκόσμιας Ημέρας Ελληνικής Γλώσσας» τον Νοέμβριο του 2025, σκοπός της κοινής συνεδρίασης των δύο κοινοβουλευτικών Επιτροπών ήταν η ενημέρωση αναφορικά με το πλέγμα ενεργειών που οδήγησαν στην απόφαση του Εκτελεστικού Συμβουλίου της UNESCO να καθιερωθεί η «Παγκόσμια Ημέρα Ελληνικής Γλώσσας», καθώς και η καταγραφή προτάσεων για τη βέλτιστη αξιοποίηση της ιστορικής αυτής απόφασης.

Οι προσκεκλημένοι ομιλητές κ.κ. Ιωάννης-Μιχαήλ (Γιάννης) Λοβέρδος, Υφυπουργός Εξωτερικών, αρμόδιος για θέματα Απόδημου Ελληνισμού, Γεώργιος Κουμουτσάκος, Μόνιμος Αντιπρόσωπος της Ελλάδας στην Ουνέσκο (UNESCO) και Γεώργιος Μπαμπινιώτης, Καθηγητής της Γλωσσολογίας και πρώην Πρύτανης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών περιέγραψαν αναλυτικά τον επιστημονικό και διπλωματικό αγώνα που έδωσε η

χώρα μας στη βάση ιστορικών και πολιτισμικών τεκμηρίων και επιχειρημάτων καθώς και ανέλυσαν την ιστορική σημασία αυτής της απόφασης για την ελληνική γλώσσα και τον ελληνικό πολιτισμό.

Κατά τη διάρκεια των τοποθετήσεων, αναδείχθηκε η αξία των διακομματικών πρωτοβουλιών που οδήγησαν στην ανακήρυξη της 9^{ης} Φεβρουαρίου, ημέρα θανάτου του εθνικού μας ποιητή Διονυσίου Σολωμού, ως «Παγκόσμια Ημέρα Ελληνικής Γλώσσας». Όπως περιέγραψε ο Καθηγητής της Γλωσσολογίας και πρώην Πρύτανης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, κ. Γεώργιος Μπαμπινιώτης: *«Το 2017 ο ΣΥΡΙΖΑ πήρε την πρωτοβουλία και με μία κοινή υπουργική απόφαση αναγνώρισε, δηλαδή προέβαλε τον εορτασμό της ελληνικής γλώσσας. Μετά, όταν με ένα άρθρο μου, στις 16 Μαΐου 2024, κίνησα όλο το θέμα, δηλαδή έθεσα ποιο είναι το πρόβλημα, τι πρέπει να γίνει, πώς θα προχωρήσουμε, θα το αφήσουμε να το γιορτάζουμε στην Ελλάδα και να το βαφτίζουμε και παγκόσμιο; Τότε κινήθηκε πρώτα - πρώτα το ΠΑΣΟΚ, ο Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ πήρε το άρθρο αυτό και το έστειλε στη Βουλή και ζήτησε να γίνει μία προβολή από τη Βουλή, να στηρίξει η Βουλή. Άρα, έχουμε μία προσέγγιση ευρύτερη και τύχη αγαθή αυτό το άρθρο μου, το οποίο ήταν τεκμηριωμένο, έσπρωξε τα πράγματα να κινηθούν και να υπάρξει αυτή η δραστηριοποίηση που απέδωσε καρπούς μέσα από τους μηχανισμούς του Υπουργείου Εξωτερικών της Ελλάδος και ειδικά της UNESCO από την Αντιπροσωπεία μας με επικεφαλής τον κ. Γεώργιο Κουμουτσάκο».*

Κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης, τον λόγο έλαβαν οι κ.κ. Χριστόδουλος Στεφανάδης, Πρόεδρος της Διαρκούς Επιτροπής Μορφωτικών Υποθέσεων, Γεώργιος Νικητιάδης, Α' Αντιπρόεδρος της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς και τα Μέλη των Επιτροπών, κ.κ. Μάξιμος Χαρακόπουλος, Ασημίνη (Σεμίνα) Διγενή, Σοφία-Χαΐδω Ασημακοπούλου, Γεώργιος Ψυχογιός, Ιωάννης Δελής, Στυλιανός (Στέλιος) Πέτσας, Αλέξανδρος Ζερβέας, Ανδρέας Βορούλλας, Αλέξανδρος Καζαμίας, Χρήστος Καπετάνος και Αθανάσιος Παπαθανάσης. Κατά τη διάρκεια των εισηγήσεων, οι Βουλευτές κατέθεσαν τις απόψεις τους, έκαναν εισηγήσεις για την αξιοποίηση της «Παγκόσμιας Ημέρας Ελληνικής Γλώσσας» και ανέδειξαν υφιστάμενες προκλήσεις που χρήζουν εξέτασης, συζήτησης και αντιμετώπισης.

Στο πλαίσιο των εισηγήσεων καταγράφηκαν ενδεικτικά οι παρακάτω προτάσεις:

- Αναγνώριση της συμβολής όσων συνέβαλαν στην καθιέρωση της «Παγκόσμιας Ημέρας Ελληνικής Γλώσσας» και απόδοση τιμών από την ελληνική πολιτεία.
- Περαιτέρω στήριξη της Ελληνικής Διασποράς. Καταγραφή και ικανοποίηση αναγκών.
- Ενίσχυση από πλευράς πολιτείας στις έδρες της ελληνικής γλώσσας στο εξωτερικό.
- Αντιμετώπιση της υποστελέχωσης με αποστολή εκπαιδευτικών στα σχολεία της Ελληνικής ομογένειας.
- Ενίσχυση της χρηματοδότησης για τον τομέα της εκπαίδευσης Ελλήνων ομογενών.
- Μέριμνα για κατάλληλες κτηριακές και υλικοτεχνικές υποδομές στον τομέα της παιδείας για την ελληνική ομογένεια και όσους ενδιαφέρονται για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας.
- Υποστήριξη της ειδικής αγωγής.
- Εξέταση των περιπτώσεων όπου κλείνουν ελληνικά σχολεία και τμήματα ελληνικής γλώσσας στο εξωτερικό.
- Αύξηση υποτροφιών ξένων φοιτητών στην Ελλάδα.
- Υποτροφίες για θεολογικές σπουδές σε ελληνικά πανεπιστήμια για κληρικούς.
- Εξασφάλιση της κατάλληλης εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας στα παιδιά μεταναστών στη χώρα, σεβόμενοι τη γλώσσα που χρησιμοποιείται στο οικογενειακό τους περιβάλλον.
- Επιστημονική επανεξέταση του τρόπου διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας.
- Αξιοποίηση σύγχρονων ψηφιακών εργαλείων για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας.
- Ενίσχυση της συνεργασίας των πανεπιστημίων και ενθάρρυνση ακαδημαϊκής έρευνας στον τομέα των ελληνικών σπουδών.
- Στήριξη από την πολιτεία όσων διαφυλάττουν την ελληνική γλώσσα, των εκπαιδευτικών, των γλωσσολόγων, των ελληνικών κοινοτήτων του εξωτερικού, των σχολείων και της ελληνικής διασποράς που κρατά την ελληνική γλώσσα ζωντανή σε κάθε γωνιά του κόσμου.

Για τον συντονισμό των δράσεων σε εθνικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένης της

εξέτασης των προαναφερθέντων προτάσεων, ο Καθηγητής Γλωσσολογίας και πρώην Πρύτανης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, κ. Γεώργιος Μπαμπινιώτης, κατέθεσε την πρόταση να συσταθεί με πρωτοβουλία του Υπουργείου Εξωτερικών μία μόνιμη συντονιστική επιτροπή, όπου θα δίνεται βήμα σε επιστήμονες, πρεσβείες, πανεπιστήμια, εκκλησία, εκπροσώπους της ομογένειας κ.ά.

Όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ο κ. Μπαμπινιώτης: *«Τώρα αρχίζει ο αγώνας και εδώ είναι που πρέπει με πρωτοβουλία πρώτα - πρώτα του αρμόδιου Υπουργείου, που νομίζω ότι είναι το Υπουργείο Εξωτερικών, να υπάρξει μια μόνιμη συντονιστική επιτροπή. Υπουργείο Εξωτερικών κατεξοχήν, Υπουργείο Πολιτισμού, Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, εκπρόσωποι Πανεπιστημίων, φιλόλογοι, γλωσσολόγοι, ιστορικοί, εκπρόσωποι της ομογένειας, το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Πρέπει, δηλαδή, να υπάρξει ένα ολιγομελές συντονιστικό όργανο, το οποίο θα συμβουλεύει τα Υπουργεία και κατεξοχήν το Υπουργείο Εξωτερικών, διότι όλα θα περάσουν από τις Πρεσβείες μας στο εξωτερικό. Δεν έχουμε άλλους φορείς. Οι Πρεσβείες μας στο εξωτερικό είναι και από κοντά όπου υπάρχουν σπουδές ελληνικές, στα πανεπιστήμια, στην ομογένεια, στην Εκκλησία που διδάσκει και τα ελληνικά στο εξωτερικό. Όλα αυτά, λοιπόν, πρέπει τώρα να γίνουν με έναν συστηματικό οργανωμένο τρόπο για να υπάρξει αξιοποίηση αυτής της νίκης, αλλιώς όλο αυτό το κατόρθωμα θα μείνει στα χαρτιά και έχουν μείνει πολλά πράγματα κατά καιρούς στα χαρτιά.»*

Η συνεδρίαση ολοκληρώθηκε με την τοποθέτηση του Προέδρου της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς, κ. Φίλιππου Φόρτωμα, ο οποίος ευχαρίστησε ιδιαίτερα τους πρωταγωνιστές των διαπραγματεύσεων που συνέβαλαν στην ιστορική απόφαση του Εκτελεστικού Συμβουλίου της UNESCO για την καθιέρωση της 9^{ης} Φεβρουαρίου ως «Παγκόσμια Ημέρα Ελληνικής Γλώσσας». Ο κ. Φόρτωμας, αναγνωρίζοντας τον γόνιμο διάλογο και τις χρήσιμες προτάσεις που αναδείχθηκαν κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης, επισήμανε τον ρόλο της Βουλής των Ελλήνων και των διακομματικών κοινοβουλευτικών Επιτροπών στην ανάδειξη και αξιοποίηση της «Παγκόσμιας Ημέρας Ελληνικής Γλώσσας», ενημερώνοντας ότι υπάρχει προγραμματισμός για κοινή συνεδρίαση με τη Διαρκή Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων, σε συνεργασία με τον Πρόεδρο της Επιτροπής, Καθηγητή, κ. Χριστόδουλο Στεφανάδη, με επίκεντρο τοποθετήσεις των Ελλήνων της διασποράς.

10. «Δράσεις του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης για την προσέλκυση Ελλήνων του εξωτερικού»

Εισηγητής: Γεώργιος Νικητιάδης, Α΄ Αντιπρόεδρος της Επιτροπής

Στις 4 Ιουνίου 2025 συνεδρίασαν από κοινού η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ελληνισμού της Διασποράς και η Διαρκής Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων, με θέμα ημερήσιας διάταξης «Δράσεις του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης για την προσέλκυση Ελλήνων του εξωτερικού». Την παρουσίαση των δράσεων ανέλαβαν η Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, κυρία Νίκη Κεραμέως και ο Γενικός Γραμματέας Εργασιακών Σχέσεων του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, κ. Νίκος Μηλαπίδης.

A. Εισαγωγή για το brain drain και το brain gain

Η Ελλάδα του 20^{ου} αιώνα γνώρισε μεγάλα μεταναστευτικά κύματα, τόσο από τη χώρα, όσο και προς τη χώρα. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα σχεδόν 400.000 Έλληνες ή 8% του πληθυσμού της χώρας, έφυγε για τις ΗΠΑ. Μισό αιώνα αργότερα, κατά την μεταπολεμική και μετεμφυλιακή περίοδο, περίπου ένα εκατομμύριο Έλληνες ή το 11%-12% του πληθυσμού, έφυγαν για την Ευρώπη, τον Καναδά, τις ΗΠΑ και την Αυστραλία. Έκτοτε και για πολλές δεκαετίες, η χώρα σταθεροποίησε τη δημοκρατική λειτουργία της, ενίσχυσε τους θεσμούς και την οικονομία της, εντάχθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την ΟΝΕ και από μια «προβληματική» χώρα των Βαλκανίων της οποίας οι κάτοικοι έφευγαν μαζικά για το εξωτερικό, η Ελλάδα μετατράπηκε σε χώρα προσέλκυσης οικονομικών μεταναστών.

Η οικονομική κρίση, όμως, κατά την προηγούμενη δεκαετία είχε δύο ιδιαιτερότητες:

1. Η Ελλάδα γινόταν ξανά μετά από δεκαετίες χώρα από την οποία μαζικά ο πληθυσμός της έφευγε για το εξωτερικό. Σχεδόν 700.000 ή το 6% του πληθυσμού έφυγε τα τελευταία 15 χρόνια, κατατάσσοντας το μεταναστευτικό αυτό κύμα ως το τρίτο μεγαλύτερο τα τελευταία 125 χρόνια.
2. Η δεύτερη και σημαντικότερη ιδιαιτερότητα αυτού του μεταναστευτικού ρεύματος, είναι ότι αυτή τη φορά δεν έφευγαν μόνο εργάτες και αγρότες αλλά εξαιρετικά καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό, υψηλών προσόντων, σχεδόν

ότι καλύτερο διέθετε η χώρα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ο χώρος της υγείας όπου το ΕΣΥ αποδυναμώθηκε.

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η χώρα να μην ζημιωθεί μόνο ποσοτικά, αλλά και ως προς το δημογραφικό. Ζημιώθηκε εξίσου ως προς την έλλειψη εξαιρετικών επαγγελματιών, ανθρώπων με καλές σπουδές, εργασιακή εμπειρία, δεξιότητες. Το γεγονός αυτό είχε πολλαπλά αποτελέσματα από την οικονομία και το παραγωγικό πρότυπο (μοντέλο) μέχρι τη λειτουργία των θεσμών, τις επικρατούσες πολιτικές αντιλήψεις κ.λπ.

Σχεδόν 15 χρόνια μετά, η Ελλάδα όχι μόνο δεν έχει παρουσιάσει μια ολοκληρωμένη πολιτική επαναπατριsmού αυτών των ανθρώπων, πόσο δε μάλλον μια πολιτική που έχει αποδώσει και καρπούς, αλλά δεν έχει ούτε καν επαρκή εικόνα για το πόσοι έφυγαν και πόσοι επέστρεψαν. Τα τελευταία χρόνια γίνονται κάποιες προσπάθειες για την παροχή κινήτρων για την επιστροφή των συμπατριωτών μας από το εξωτερικό.

Με αυτές τις προσπάθειες καταπιάστηκε η κοινή συνεδρίαση της 4^{ης} Ιουνίου του 2025 των δύο αρμοδίων επιτροπών της Βουλής.

Β. Βασικά σημεία τοποθετήσεων εκπροσώπων κομμάτων

Σύμφωνα με την **Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, κυρία Νίκη Κεραμέως**, τρεις είναι οι άξονες δράσης που κινείται η Κυβέρνηση:

- Βελτίωση γενικού οικονομικού/εργασιακού περιβάλλοντος στην Ελλάδα.
- Δημιουργία ειδικών κινήτρων για Έλληνες του εξωτερικού.
- Προβολή και επικοινωνία αυτών των πολιτικών στο εξωτερικό.

Η κυρία Νίκη Κεραμέως ξεκίνησε την τοποθέτησή της με μια αναφορά στους γενικούς δείκτες της οικονομίας, όπως στον ρυθμό ανάπτυξης, τη μείωση της ανεργίας και των ασφαλιστικών εισφορών και την αύξηση του κατώτατου μισθού.

Ως προς το αντικείμενο της κοινής συνεδρίασης των δύο Επιτροπών, αναφέρθηκε στα κίνητρα επιστροφής Ελλήνων του εξωτερικού όπως:

- Στη μείωση κατά 50% της φορολογίας εισοδήματος για 7 χρόνια σε όσους επιστρέψουν μετά από 5ετία στο εξωτερικό.
- Στην ταχύτερη αναγνώριση ειδικότητας για γιατρούς από τις ΗΠΑ.

- Στις διοργανώσεις «Career days» σε πόλεις της Ευρώπης (Αμστερνταμ, Ντίσελντορφ, Λονδίνο, Στουτγάρδη), στις οποίες κατά την κυρία Υπουργό έχουν συμμετάσχει συνολικά άνω των 5.000 ενδιαφερόμενοι Έλληνες.

Από την πλευρά του ο **Γενικός Γραμματέας Εργασιακών Σχέσεων, κ. Νίκος Μηλαπίδης** ανέφερε ότι στόχος, είναι η αύξηση της απασχόλησης, η ένταξη γυναικών στην εργασία, η ενίσχυση της απασχόλησης για ΑμεΑ και νέους, ενώ τόνισε πως οι επιστρέφοντες δεν γυρίζουν μόνο για συναισθηματικούς λόγους, αλλά και για επαγγελματικές ευκαιρίες.

Από την πλευρά της **Αξιωματικής Αντιπολίτευσης, ο κ. Γεώργιος Νικητιάδης** ανέδειξε την ανάγκη ύπαρξης ενός αξιόπιστου και διάφανου τρόπου μέτρησης τόσο όσων έφυγαν για το εξωτερικό τα τελευταία χρόνια, όσο και όσων επέστρεψαν. Αυτό άλλωστε θα ήταν ένα καλό δείγμα της σοβαρότητας που προσεγγίζουμε το ζήτημα, αλλά και της ιεράρχησής του και της σημασίας που του αποδίδουμε. Σημαντικό ζήτημα, επίσης, είναι ο εντοπισμός των αιτιών του φαινομένου. Σύμφωνα με σειρά ερευνών, τα οικονομικά ζητήματα δεν αποτελούν τους κυρίως λόγους επιστροφής ή όχι στην Ελλάδα. Πρόσφατη έρευνα για παράδειγμα της ICAP εξάγει ως εύρημα ότι σχεδόν οι τέσσερις στους δέκα (44%) δεν σκέφτονται επιστροφή στην χώρα ελλείψει αξιοκρατίας και διαφθοράς, ένα 36% για την οικονομική κρίση και αβεβαιότητα και ένα 29% για τις προοπτικές εξέλιξης. Άρα η λειτουργία των θεσμών, η αξιοκρατία, η διαφθορά, είναι σημαντικοί παράγοντας στη λήψη της απόφασης για να μείνει ή να φύγει κάποιος.

Ένα ακόμη ζήτημα είναι το παράθυρο ευκαιρίας που άνοιξε με τις εξελίξεις στις ΗΠΑ για προσέλκυση και επιστροφή ερευνητών και επιστημόνων. Η κυβέρνηση Trump έχει προχωρήσει σε περικοπές στη χρηματοδότηση της ακαδημαϊκής έρευνας, ενώ σκοπεύει να επιβάλει και μεγάλη φορολογία σε πανεπιστημιακά ιδρύματα.

Τα παραπάνω, κάνουν ακόμη πιο δύσκολη την εγγραφή φοιτητών που δεν είναι Αμερικανοί, στα πανεπιστήμια των ΗΠΑ, ενώ η στάση της νέας Κυβέρνησης δημιουργεί ένα κλίμα που διώχνει τα talέντα. Ένα αντίστροφο δηλαδή φαινόμενο από αυτό μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, που αντίστοιχα talέντα έφευγαν από την Ευρώπη για την Αμερική και συνέβαλαν στην εξέλιξη και την ανάπτυξη αυτής της χώρας. Ήδη η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θέσει σε εφαρμογή ένα φιλόδοξο πρόγραμμα, το «Choose Europe for Science».

Ως **ΠΑΣΟΚ – Κίνημα Αλλαγής** έχουμε προτείνει να διαμορφώσουμε άμεσα ένα οργανωμένο και ρεαλιστικό σχέδιο για να προσελκύσουμε ερευνητές επιστήμονες και πανεπιστημιακούς, μεταξύ των οποίων και πάρα πολλοί Έλληνες, που βρίσκονται στις ΗΠΑ και θα μπορούσαμε να τους αξιοποιήσουμε εκμεταλλευόμενοι ευρωπαϊκούς και εθνικούς πόρους.

Από τα υπόλοιπα κόμματα της αντιπολίτευσης ασκήθηκε κριτική στη μέχρι τώρα ασκούμενη πολιτική της Κυβέρνησης στο ζήτημα.

Ο **ΣΥΡΙΖΑ** επεσήμανε ότι συνεχίζεται το brain drain και ότι τα φορολογικά κίνητρα είναι «πενιχρά», ενώ κατηγόρησε την Κυβέρνηση για κακοπληρωμένες θέσεις εργασίας και υπονόμευση των εργασιακών δικαιωμάτων.

Το **ΚΚΕ** επεσήμανε ότι η ίδια η κυβερνητική πολιτική ευθύνεται για το brain drain και ότι χρειάζονται ριζικές αλλαγές στην οικονομία και την κοινωνία.

Η **Ελληνική Λύση** αμφισβήτησε την αισιόδοξη εικόνα που παρουσιάζει η Κυβέρνηση, ενώ επεσήμανε ότι το brain gain δεν αφορά μόνο επιστήμονες αλλά και εργαζόμενος κάθε ειδικότητας.

Η **Πλεύση Ελευθερίας** τόνισε ότι τα οικονομικά κίνητρα δεν αρκούν, απαιτείται αξιοκρατία και κράτους δικαίου και ότι η Ελλάδα χάνει ανθρώπινο κεφάλαιο λόγω διαφθοράς και αδιαφάνειας.

Οι **Σπαρτιάτες** τόνισαν ότι η φυγή σχετίζεται με την έλλειψη εθνικής στρατηγικής και την αδύναμη βιομηχανική βάση ενώ η ενίσχυση της εγχώριας παραγωγής και της άμυνας θα δημιουργούσαν νέες θέσεις εργασίας.

Η **Νέα Αριστερά** χαρακτήρισε πενιχρά τα κίνητρα της Κυβέρνησης και ζήτησε ταπεινότητα στην συζήτηση για το brain drain, απότοκο της κρίσης του 2010.

Γ. Συμπερασματικά

Το brain drain είναι ένα διπλό κόστος για την πατρίδα.

Σε επίπεδο οικογένειας όπου επένδυσε στις γνώσεις και τις δεξιότητες, σπούδασε τα παιδιά της, πολλές φορές με θυσίες και στα χρόνια της κρίσης έζησε την ματαίωση, την ανεργία, την μετανάστευση.

Σε επίπεδο συλλογικό, η πατρίδα είδε την δημογραφική κρίση να μεγαλώνει, η μετανάστευση να έχει επιπτώσεις στην οικονομία, την κοινωνία, ακόμη και τη

λειτουργία των θεσμών και του πολιτικού συστήματος. Μια ισχυρή χώρα της 1^{ης} γραμμής της ΕΕ, αντιμέτωπη με διαδοχικές κρίσεις που η έλλειψη δυναμικών τμημάτων της στέρησε μια πιο στέρεη και γρήγορη ανάπτυξη.

Σήμερα σχεδόν 15 χρόνια από την έναρξη του φαινομένου, δεν υπάρχει καμία επίσημη αρχή και καμία επίσημη διαδικασία που να είναι επιφορτισμένες με την πλήρη καταγραφή όσων έφυγαν και όσων επιστρέφουν. Αυτό είναι **το πρώτο συμπέρασμα** και η δημιουργία της είναι το πρώτο βήμα ώστε να δείξουμε στην πράξη ως χώρα, ότι το ζήτημα είναι ψηλά στις προτεραιότητες μας.

Το δεύτερο συμπέρασμα είναι η ανάγκη ενίσχυσης των θεσμών. Όλες οι έρευνες δείχνουν ότι όσοι έφυγαν ζητούν ένα σταθερό, δίκαιο, διάφανο και αξιοκρατικό περιβάλλον να εργαστούν, να δημιουργήσουν οικογένεια, να πραγματοποιήσουν τα όνειρα τους, έναν άλλο τρόπο ζωής.

Το τρίτο συμπέρασμα είναι ότι χρειαζόμαστε μια εθνική στρατηγική στην οποία θα συμφωνήσουν τα κόμματα, οι ίδιοι οι ενδιαφερόμενοι Έλληνες του εξωτερικού και οι φορείς τους και βέβαια η ακαδημαϊκή, η οικονομική και η επαγγελματική κοινότητα. Αφενός για λόγους συνέχειας και βιωσιμότητας, αφετέρου γιατί ένας αφ' υψηλού σχεδιασμός με αποσπασματικά μέτρα και κάποιες «ημέρες καριέρας» σε ορισμένες πόλεις του εξωτερικού δεν αρκούν από μόνες τους για να αντιστρέψουν το φαινόμενο.

11. «Παγκόσμια Διακοινοβουλευτική Ένωση Ελληνισμού (Πα.Δ.Ε.Ε.): Θέματα που αφορούν στην Ομογένεια και τις σχέσεις της με την Ελλάδα»

Εισηγητής: Γεώργιος Ψυχογιός, Μέλος της Επιτροπής

Προοίμιο

Η μακραίωνη συμβολή του ελληνισμού στον παγκόσμιο πολιτισμό παραμένει σημείο αναφοράς για την παιδεία, τη δημοκρατική οργάνωση και την επιστημονική σκέψη. Το ανθρωποκεντρικό αποτύπωμα της ελληνικής παράδοσης λειτουργεί ως κοινός κώδικας που ενώνει τις κοινότητες των Ελλήνων ανά την υφήλιο με τη μητροπολιτική Ελλάδα. Στο πλαίσιο αυτό, ο ρόλος της διασποράς δεν είναι μόνο συναισθηματικός, είναι θεσμικός, πολιτικός και στρατηγικός.

Πλαίσιο συνεδρίασης

Στις 22 Ιουλίου 2025, στην Αίθουσα Γερουσίας της Βουλής των Ελλήνων, πραγματοποιήθηκε κοινή συνεδρίαση της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ελληνισμού της Διασποράς με την Παγκόσμια Διακοινοβουλευτική Ένωση Ελληνισμού (Πα.Δ.Ε.Ε.), στο πλαίσιο της 15ης Γενικής Συνέλευσης της Πα.Δ.Ε.Ε.. Η συνεδρίαση διεξήχθη υπό την προεδρία του Προέδρου της Επιτροπής, με αντικείμενο την περαιτέρω ενίσχυση των δεσμών Ελλάδας - Ομογένειας και τη διαμόρφωση κοινών παρεμβάσεων κοινοβουλευτικής διπλωματίας.

Κύριοι άξονες τοποθετήσεων

1) Στρατηγική σύμπραξη Βουλής των Ελλήνων - Πα.Δ.Ε.Ε.

Τονίστηκε η ανάγκη αμφίδρομης επικοινωνίας και συστηματικής συνεργασίας ανάμεσα στην Επιτροπή και την Πα.Δ.Ε.Ε., με τακτική ανταλλαγή πληροφοριών για ζητήματα εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής, ώστε να αξιοποιείται η θεσμική παρουσία εκλεγμένων ομογενών στα ξένα κοινοβούλια. Επισημάνθηκε ότι η κοινή δράση μπορεί να λάβει μορφή συνυπογραφής ψηφισμάτων, συντονισμένων διαβημάτων και προώθησης θεμάτων ελληνικού ενδιαφέροντος σε διεθνή φόρα.

2) Συμμετοχικότητα της διασποράς στη δημοκρατική διαδικασία

Αναγνωρίστηκε ως ορόσημο η εφαρμογή επιστολικής ψήφου στις ευρωεκλογές για τους εκλογείς εξωτερικού. Τέθηκαν, όμως, σημαντικά ζητήματα για τη βελτίωση της διαδικασίας σε διοικητικό, γραφειοκρατικό και θεσμικό επίπεδο. Διατυπώθηκε, ως στόχος, η επέκταση της διευκόλυνσης και στο επίπεδο των εθνικών εκλογών, με παράλληλα μέτρα ενημέρωσης, ώστε να αυξηθεί η πραγματική συμμετοχή των απόδημων.

3) Παιδεία, γλώσσα και πολιτισμός

Ιεραρχήθηκε, ως προτεραιότητα, η στήριξη της ελληνομάθειας και των πολιτιστικών δικτύων της ομογένειας. Προτάθηκαν: ενίσχυση αποσπάσεων εκπαιδευτικών, ενίσχυση της στελέχωσης των ελληνικών σχολείων του απόδημου ελληνισμού που παρουσιάζουν πολλά ζητήματα σε προσωπικό, υποδομές και μέσα, ανάπτυξη ψηφιακών εργαλείων μάθησης, θεσμική διασύνδεση σχολείων και κοινοτήτων της διασποράς με φορείς της Ελλάδας, καθώς και σταθερές γέφυρες ακαδημαϊκής, τεχνολογικής και επιχειρηματικής συνεργασίας.

4) Θεσμική θωράκιση: Σχέδιο 2024-2027 και Μητρώο Αποδήμων

Υπογραμμίστηκε η αξία του τρέχοντος σχεδίου 2024-2027 για τον ελληνισμό της διασποράς και η λειτουργία Μητρώου Αποδήμων ως εργαλείου χαρτογράφησης αναγκών και σχεδιασμού στοχευμένων πολιτικών. Η εξέλιξη αξιολογήθηκε ως θεμέλιο για μετρήσιμα αποτελέσματα σε συμμετοχή, εκπαίδευση και πολιτισμό.

5) Εθνικά ζητήματα και κοινοβουλευτική διπλωματία

Έγινε εκτενής αναφορά στον ρόλο της Πα.Δ.Ε.Ε. ως πολλαπλασιαστή «ήπιας ισχύος»: ανάδειξη εθνικών θεμάτων με τεκμηριωμένες παρεμβάσεις, προώθηση διακομματικών συναινέσεων υπέρ του διεθνούς δικαίου και στήριξη πρωτοβουλιών που αποσκοπούν στην προστασία των δικαιωμάτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς του απανταχού ελληνισμού.

6) Ελληνική Εθνική Μειονότητα στην Αλβανία

Καταγράφηκαν σοβαρά ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι Έλληνες στη Βόρεια Ήπειρο / Χειμάρρα: ο σεβασμός του δικαιώματος του εκλέγειν/εκλέγεσθαι σε τοπικό επίπεδο, η καθυστέρηση στην αποκατάσταση ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων - ιδίως σε παράκτιες ζώνες υψηλής αξίας - και η ανάγκη για πλήρη, αξιόπιστη απογραφή με πρόβλεψη ελεύθερου αυτοπροσδιορισμού ως προς

εθνικότητα/γλώσσα. Τέθηκε αίτημα συντονισμένων ενεργειών της Βουλής με εθνικούς και διεθνείς οργανισμούς.

7) Παρεμβάσεις πολιτικών δυνάμεων

Υπογραμμίστηκε ο ρόλος της Πα.Δ.Ε.Ε. και εξέφρασαν στήριξη στη θεσμική της ενδυνάμωση. Αναδείχθηκε η αξία της κοινοβουλευτικής διπλωματίας και της πολυεπίπεδης συνεργασίας με τις ελληνικές κοινότητες, αλλά και η ανάγκη η πολιτεία να αναβαθμίσει τις παρεμβάσεις της ενδυναμώνοντας τον ρόλο της Πα.Δ.Ε.Ε..

Συμπεράσματα - Προτάσεις Πολιτικής

- 1. Θεσμικός Μηχανισμός Διασύνδεσης:** δημιουργία μόνιμου «Σημείου Επαφής Βουλής - Πα.Δ.Ε.Ε.» με καθορισμένο πρωτόκολλο ενημέρωσης (θεματολόγιο, χρονοδιαγράμματα, κωδικοποίηση προτεραιοτήτων) και τριμηνιαίες ψηφιακές συνεδριάσεις.
- 2. Συν-εκπόνηση Ψηφισμάτων:** διαδικασία fast-track για κοινά ψηφίσματα/διαβήματα σε ζητήματα εθνικού ενδιαφέροντος, με προτυποποιημένα templates και πίνακα επιρροής ανά χώρα.
- 3. Ενίσχυση Μητρώου Αποδήμων:** αξιοποίηση του Μητρώου για στοχευμένες πολιτικές (εκπαίδευση, πολιτισμός, νεολαία, επιχειρηματικότητα), με δείκτες απόδοσης (KPIs) ανά ήπειρο/χώρα.
- 4. Ελληνομάθεια και Πολιτισμός:** αύξηση αποσπάσεων εκπαιδευτικών, μικτά σχήματα χρηματοδότησης (δημόσιο, ομογενειακοί φορείς, ιδρύματα), πλατφόρμα ανοικτών ψηφιακών πόρων (μαθήματα, πιστοποιήσεις, πολιτιστικές δράσεις).
- 5. Συμμετοχή στις Εκλογικές Διαδικασίες:** ενημερωτική καμπάνια για τους Έλληνες του εξωτερικού και θεσμική προετοιμασία επέκτασης της επιστολικής ψήφου στις εθνικές εκλογές.
- 6. Βόρεια Ήπειρος/Χειμάρρα:** ειδικό υποκεφάλαιο στην Ετήσια Έκθεση με τεκμηρίωση περιστατικών, χάρτη ιδιοκτησιακών εκκρεμοτήτων και χρονοδιάγραμμα κοινοβουλευτικών ενεργειών σε Ε.Ε./Συμβούλιο Ευρώπης.

7. Συνέργεια Επιτροπών: τακτική διαβούλευση με τη Διαρκή Επιτροπή Εθνικής Άμυνας και Εξωτερικών Υποθέσεων για εναρμόνιση των κοινοβουλευτικών πρωτοβουλιών με τους στόχους της Πα.Δ.Ε.Ε..

Επίλογος

Η φετινή κοινή συνεδρίαση επιβεβαίωσε ότι η σχέση της χώρας με την ομογένεια, την ελληνική διασπορά και τον απόδημο ελληνισμό είναι στρατηγική και αμφίδρομη. Με ισχυρά θεσμικά εργαλεία (Μητρώο Αποδήμων, συνεργατικά ψηφίσματα, δίκτυα παιδείας-πολιτισμού) και με ενιαία φωνή στα διεθνή φόρα, η Βουλή και η Πα.Δ.Ε.Ε. μπορούν να πετύχουν μετρήσιμα αποτελέσματα στην προάσπιση των εθνικών συμφερόντων και στην ενδυνάμωση της ελληνικής ταυτότητας διεθνώς.

V. ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ελληνισμού της Διασποράς συνήλθε σε συνεδρίαση τη 2^α Οκτωβρίου 2025, κατά την οποία εγκρίθηκε, κατά πλειοψηφία, η παρούσα Έκθεση, για τη Β΄ Σύνοδο της Κ΄ Περιόδου, με τις εισηγήσεις που την συναπαρτίζουν, η οποία υποβάλλεται προς την Ολομέλεια της Βουλής.

Αθήνα, 2 Οκτωβρίου 2025

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΦΟΡΤΩΜΑΣ

Ο Α΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΙΚΗΤΙΑΔΗΣ

Η Β΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΕΙΡΗΝΗ (ΝΙΝΑ) ΚΑΣΙΜΑΤΗ

ΤΑ ΜΕΛΗ

ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

ΚΑΡΑΟΓΛΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

ΧΑΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΜΑΞΙΜΟΣ

ΚΑΡΑΣΜΑΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

ΚΑΤΣΑΝΙΩΤΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΚΕΛΕΤΣΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

ΚΑΡΑΜΕΡΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΛΕΟΝΤΑΡΙΔΗΣ ΘΕΟΦΙΛΟΣ

ΨΥΧΟΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

ΓΚΙΟΚΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΣΥΝΤΥΧΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΜΙΧΑΗΛ (ΜΙΧΑΛΗΣ)

ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ

ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑ (ΣΙΑ)

ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΣ

ΡΟΥΝΤΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΠΕΤΣΑΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ (ΣΤΕΛΙΟΣ)

ΚΑΖΑΜΙΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

ΣΚΟΝΔΡΑ ΑΣΗΜΙΝΑ

